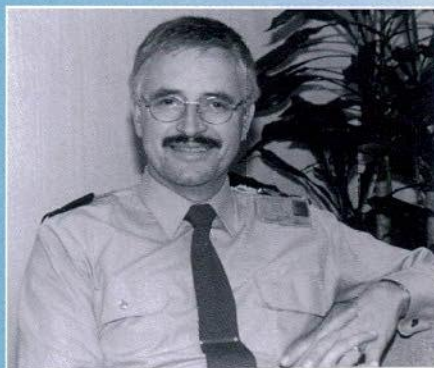
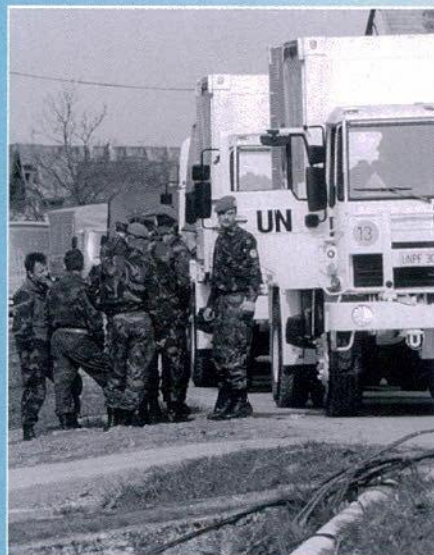
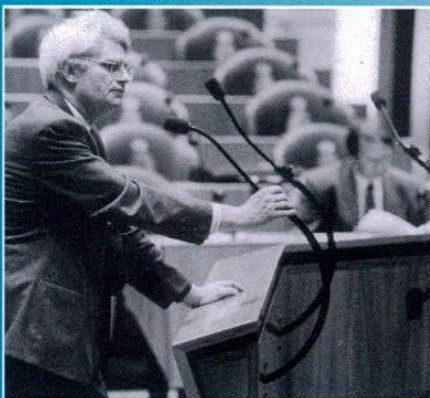
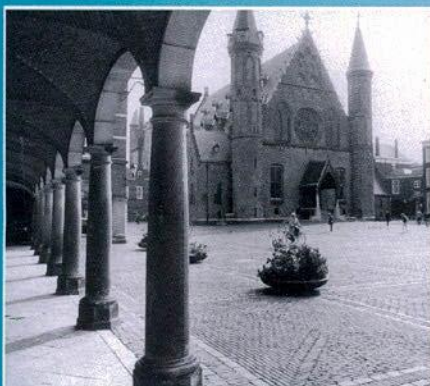

DICHT BIJ MIJN BED

**Nederlandse betrokkenheid bij
internationale politieke besluiten:
ervaringen van militairen en hun gezin**

VERANTWOORDING

Samenstelling:

Raadsliden Dienst Humanistische Geestelijke Verzorging bij
de krijgsmacht.

Eindredactie: Joan Merens

Redactiesecretariaat: Erika Krijt-Leijendekkers

Prepress/Lithografie/Druk: Brouwer Offset Utrecht b.v.

Uitgave: Bureau Hoofdraadsman

Oranje Nassaulaan 71, 3708 Zeist

december 1994

Foto's voorpagina:

Fotopersburo Dijkstra

H. Keeris

J. Merens

DICHT BIJ MIJN BED

**Nederlandse betrokkenheid bij
internationale politieke besluiten:
ervaringen van militairen
en hun gezinnen**

VOORAF

Voor u ligt het jaarboekje 1994 van de Dienst Humanistisch Geestelijke Verzorging bij de Krijgsmacht. Zoals ieder jaar is gezocht naar een vorm waarin iets van de actualiteit van het militaire bedrijf en de gevolgen daarvan voor de mensen die daar werken duidelijk wordt. Het ene jaar is die vorm wat luchtiger dan het andere jaar. De spotprenten in het boekje van vorig jaar (Prikkel en Prenten) kregen veel belangstelling, ook van de nieuwe beroepssoldaten.

Nu er zo veel aan de gang is in onze krijgsmacht, had het misschien voor de hand gelegen aandacht te besteden aan de problemen, die er voor veel mensen vooral op het terrein van behoud van arbeidsplaatsen leven. Daar is bewust niet voor gekozen. Niet omdat dit de Dienst Humanistisch Geestelijke Verzorging geen zorgen zou baren. Integendeel: iedere raadsman of -vrouw komt deze problemen helaas op grote schaal tegen en op alle nivo's spant de dienst, voor zo ver dit binnen zijn vermogen ligt, zich in om de schade voor mensen zoveel mogelijk te beperken. Er wordt over deze zaak al veel gepubliceerd. Het leek niet zo'n goed idee om het specifieke werk van de geestelijk verzorger, dat zich in dit geval afspeelt binnen vier muren, de vrijplaats waar ieder vrijuit kan praten, in de openbaarheid te brengen.

Humanistisch geestelijk verzorgers staan mensen bij waar zij zelf vragen om steun bij vragen op het gebied van zingeving, geweld, leven of dood. Door de politiek van de Nederlandse regering, met uitdrukkelijke deelname aan internationale vredesmachten, worden de vragen op dit gebied talrijker.

Het is ook niet niks om als 'gewoon' militair deelnemer te worden in het grote schaakspel van de wereldpolitiek. Daar gaat dit boekje over. Hoe is dat nu, denkt men daar over na, welk aandeel heeft men daarin naar eigen gevoel, speelt het eigenlijk een rol voor de militair?

Aan Maarten van Traa, lid van de Tweede Kamer en specialist op het gebied van buitenlandse zaken, is gevraagd zijn mening te geven over het waarom van zijn sociaal-democratische (en ook humanistische) betrokkenheid. De politicus aan het woord. Dan volgen, door alle krijgsmachtleden en rangen heen, de ervaringen van de "uitvoerders" van de politiek. Ook komen gezinnen aan het woord. Hun zijdelingse betrokkenheid wordt een heel directe als partner of vader is uitgezonden. Het boekje is heel gevarieerd geworden: wat voor de één een uitdaging is, is voor de ander afzien. Realiseert de één zich heel goed onderdeel van het grote geheel te zijn door zijn werk, voor de ander is het gewoon werk, dat moet gebeuren.

Wij hopen dat u dit boekje met aandacht en plezier zult lezen en dat u met ons van mening zult zijn dat tegenwoordig het beroep van militair bij uitstek een beroep is waarbij de wereld heel dicht bij het bed komt.

Alle geïnterviewden, die hun aandacht en tijd hebben gegeven, willen wij hierbij heel hartelijk dank zeggen.

Redactie.

EEN VOORDEEL IS
U KOMT IN
VOORMALIG JOEGOSLAVIE
NOG MAAR WEINIG
TOERISTEN TEGEN...

INHOUD

Maarten van Traa	8
Generaal-majoor Van Baal	12
Kltz Van Rooijen	17
Kolonel Vermeulen	21
Overste Velthuis	24
Kolonel-vlieger Sneek	27
Monique van der Gronden	31
Sergeant Van Ooijen	34
Sgttdw Nijdeken	37
Ilona van der Gronden	42
Korporaal Karssies	44
Judith Emeringer	48
Floor Jeijnsman	50
Korporaal 1 Sterk	54
Dpl Soldaat Roelofsen	57
Kapitein Scholten	61

Maarten van Traa

Maarten van Traa is voorzitter van het Humanistisch Overleg Mensenrechten en lid van de Tweede Kamer voor de PvdA, met als specialisme de buitenlandse politiek.

Hoewel een aantal zaken natuurlijk moeilijk te scheiden is, eerst een vraag over uw betrokkenheid, als humanist, bij de buitenlandse politiek, en dan met name de humanitaire aspecten zoals het uitzendbeleid. Vindt u binnen het humanisme aanknopingspunten, een basis voor een wereldwijde betrokkenheid van een klein land als Nederland?

Mijn betrokkenheid heeft met simpele noties te maken, zoals eerbied voor de rechten van de mens en inzet voor de gemeenschap. Dat zijn eerder sociaal-democratische dan humanistische beginselen, de basis hiervan is wel het humanistisch gedachtengoed.

Een afweging maken tussen: wat is in Nederland belangrijk en wat in de wereld, is moeilijker geworden sinds 1989, de val van de muur. Het gaat nu niet meer alleen om geld voor ontwikkelingssamenwerking, maar om solidariteit in tijd, ruimte en aandacht door de open grenzen en de sterk gegroeide migratie. Het karakter van West-Europa is sterk veranderd.

Humanisme is moeilijk te definiëren, je weet niet waar het begint of ophoudt. Voor mij geeft de sociaal-democratische invulling een extra dimensie: gemeenschapszin en de afweging ten opzichte van de positie van het individu. Ik word aan de gang gehouden door de ellende, de conflicten en de achtervolging in de wereld. Het gaat om praktisch handelen op grond van waarden. En als nu één zo'n waarde, meer kansen voor het individu om gebruik te maken van de klassieke grondrechten, een plaats kan krijgen, zou dat tot verbetering op allerlei vlakken leiden, dachten we bij de val van de muur. De etnische conflicten sinds 1989 laten zien dat het niet altijd zo werkt. Dat is heel rationeel, zeker voor een humanist, maar ik ben voor een systeem van rationele waardenbeleving.

Heeft U een beeld van de ideale wereld "volgens het humanisme"?

Voor mij is de ideale wereld er één waar conflict-oplossing op vreedzame wijze tot stand komt. Nee, ik streef niet naar een wereld zonder conflicten, een wereld van melk en honing. Daar heb ik nooit in geloofd, ook niet in de hoogtijdagen van de vredesbeweging. Het zou een ontkenning zijn van de menselijke geest. Mensen hebben een mening, standpunten. Het gaat mij om voldoende ordening om op een acceptabele manier met conflicten om te gaan.

Spoort de huidige Nederlandse politiek met Uw humanistische opvattingen? En de opvattingen van de PvdA, vindt U daar iets van het humanisme in terug?

Het tweede deel van de vraag heb ik eigenlijk al beantwoord. In het algemeen kan ik zeggen dat er een grote overwaardering is van het instrumentele, het cijfermatige, een overwaardering van pragmatisch beleid. Tegelijkertijd is er een onderwaardering voor de simpele vraag: in welke richting heeft de politiek invloed op de ontwikkelingen in de maatschappij? Er is een te grote dominantie van de sociaal-economische kant, er is te weinig debat over waarden en normen of over de richting die onze samenleving in moet slaan.

In de buitenlandse politiek ligt de zaak wel iets anders. Er is daar meer aandacht voor mensenrechten en voor het feit dat mensenrechten en andere Nederlandse belangen niet altijd samengaan.

Er is bijvoorbeeld een interessante verschuiving aan de gang in de manier waarop naar uitzending van Nederlandse troepen buiten de NAVO-verdragsgebieden wordt gekeken. Er was altijd angst voor een politieke rol van de NAVO, en in dat kader was het onwenselijk je voor te stellen dat onze troepen daar aan mee zouden doen. Men is nu veel minder bang dat de wereld onder westerse overheersing gebracht wordt door inzet van Nederlandse militairen. Het is meer: niemand steekt een poot uit naar allerlei ellende, kunnen wij

een bijdrage leveren. Interne belangen gaan dan ook een rol spelen. Bij de uitzending naar Cambodja was de defensie-top, vanwege defensiebelangen, erg voor uitzending. Bij ex-Joegoslavië nam de politiek het initiatief. In tegenstelling tot de klassieke defensietaak -bij landsverdediging is er eigenlijk geen sprake van een keuze- moeten er nu politieke keuzes gemaakt worden over deelname aan vredesoperaties.

Nederland voert, zeker in de ogen van een aantal buitenlandse, een liberaal beleid, denk aan democratisering, abortus, euthanasie, drugs. De achtergronden van een dergelijk beleid zijn vaak terug te vinden in het humanistisch gedachtengoed (dat overigens ook nog wel eens verder wil gaan). In hoeverre speelt dit een rol bij het voeren van een buitenlands beleid?

Vormt dit wel eens een probleem?

Bij uitzending naar landen met andere culturen hebben wij de gelukkige omstandigheid dat wij geen kadaver-discipline kennen: mensen zijn zelf verantwoordelijk voor hun optreden. In de buitenlandse politiek beslist de regering over uitzending. Een basisvoorwaarde daarbij is dat je aan de uit te zenden mensen goed duidelijk maakt waarom je het doet en de zaak niet te mooi voorstelt.

De vroegere situatie had een absoluut element: landsverdediging in combinatie met "niet vechten". Nu is er in 50 jaar geen groot conflict geweest en is er een keuze-element. De regering moet motiveren waarom. Het doel is niet meer absoluut en dat maakt het extra moeilijk. Mondige mensen die gewoon hun werk doen worden met situaties geconfronteerd die in hun beleving in strijd met mensenrechten of humaan met elkaar omgaan zijn. Soms kan men wel wat doen, al staat het niet in het mandaat. Er blijkt dan dat de meerderheid overeenstemming heeft over een aantal basisbegrippen. Toch kan dit botsen, juist omdat men in een hiërarchisch systeem werkt. Ik heb mijn vraagtekens bij het "non-contact"beleid in Busovaca, daarmee bevordert je onbegrip over wat er aan de hand is, maar ik heb er tegelijk ook begrip voor: men moet immers neutraal blijven.

De cultuur van een ander land mag nooit een reden zijn om bepaalde personen of groepen niet uit te zenden, behalve waar het om individueel functioneren gaat.

Militairen vinden het een normale zaak dat zij de politiek van de regering uitvoeren. Toch voelt men soms dat er met hen "geleurd" wordt: de regering wil goede sier maken met de Nederlandse inzet voor de VN, en de militair moet maar afwachten waar hij nu weer

naar toe moet. Er zijn ook nogal wat geluiden, dat we proberen een humanitair gezicht te laten zien, terwijl vooral economische motieven ten grondslag liggen aan daadwerkelijke uitzendingen. Hoe denkt u daarover?

Dat is niet zo. Wereldwijd gebeurt het wel, dat de vraag naar de eigen economische belangen een beslissende rol speelt bij wel of niet uitzenden. In Nederland ligt dat anders. De Nederlandse beslissing om deel te nemen aan de Golf-oorlog kwam voort uit de politieke verbondenheid met het bondgenootschap. Het aanbieden van het squadron F16's is wel een beetje idioot gegaan, maar dat stond los van de reden om deel te nemen aan het bondgenootschap.

Als je een actief buitenlands beleid wilt voeren, gericht op orde en veiligheid in de wereld, moet je ook wat in de aanbieding hebben. Wij "leuren" niet. Iedereen weet dat wij alleen geen oplossingen kunnen bieden, het is dus onze plicht om duidelijk te maken wat wij in een samenwerking aan te bieden hebben. Er mag nooit in Nederland een sfeer ontstaan dat wij het wel even zullen opknappen.

Kunt U iets zeggen over de voorwaarden waaronder zo'n uitzending plaats moet hebben? Het is toch een ingrijpende gebeurtenis voor de militair zelf en zijn familie.

Er ligt een motie "van Traa", waarin de voorwaarden genoemd staan die vervuld moeten zijn voor dat er ook maar gedacht kan worden over uitzending van Nederlandse troepen. Daarin wordt onder andere genoemd:

Er moet sprake zijn van een internationaal verband volgens het VN handvest.

Er moet sprake zijn van een acute humanitaire noodsituatie.

Er moet een politiek gedefinieerde doelstelling zijn. Dat hoeft niet altijd het einde van het conflict te zijn, maar kan ook bescheidener zijn zoals voedselhulp of een tussenstap in een onderhandelingsproces.

Een risico-afweging. Dat is een moeilijk punt, want als er geen risico was hoefden we geen militairen te sturen, maar kan bijvoorbeeld het Rode Kruis het wel alleen af. Dit laatste vormt eigenlijk de basis voor de krijgsmacht: er zijn gewelddadige conflicten over de hele wereld al is de klassieke dreiging voor Nederland weggefallen. Sinds Indonesië is er door het Nederlandse leger nooit meer gevochten. Dat is nu al heel lang geleden. Misschien is het over honderd jaar wel helemaal onvoorstelbaar dat onze krijgsmacht ingezet wordt in een klassiek conflict met Nederland als partij.

Een krijgsmacht zonder missie, dat is gevaarlijk, dan bestaat het risico van Zuid-Amerikaanse toestanden.

Natuurlijk moeten praktische zaken goed geregeld zijn. Er is in principe besloten voor een vrijwilligers-krijgsmacht, dan ligt de keuze om te gaan bij de mensen zelf.

Er blijkt van alles niet goed geregeld te zijn, dat mag natuurlijk geen probleem zijn. Defensie blijkt niet zo'n groot aanpassingsvermogen te hebben. Het is de taak van de Tweede Kamer daarop toe te zien, en dat is ook gebeurd: de verloffregeling bij Cambodja is aan de orde geweest, evenals de regelingen bij invaliditeit. Er zijn nog geen slachtoffers gevallen door direct oorlogsgeweld, toch kun je dat risico nooit helemaal uitsluiten. Personeelsbeleid bij Defensie is wel van een andere orde dan bij een gewoon bedrijf, en dan liggen op dit moment de zaken bij de Landmacht weer anders dan bij de Marine, waar men al veel langer gewend is aan langdurige afwezigheid.

Kunt u iets zeggen over het verband tussen de door de PvdA voorgestelde verdere bezuinigingen op Defensie en de druk om actief bij vredestaken betrokken te blijven?

Als wij nu voor 13 miljard een nieuwe krijgsmacht van de grond af moesten opbouwen zou deze er heel anders uitzien, maar dat is niet het geval. Een bestaande krijgsmacht moet omgevormd worden. De genoemde bezuinigingen liggen niet bij de vier doelstellingen van de prioriteiten-nota. Het gaat om kleine aanpassingen in het investeringsprogramma en niet op verdere bezuinigingen op personeel. Denk aan de

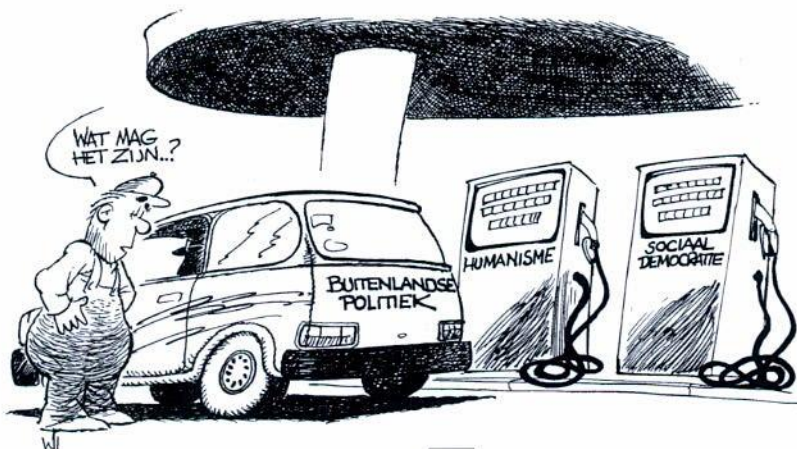
aanschaf van de multi-purpose helikopters en aan behoud van meer nieuw, maar reeds aanwezig materieel.

Verder naar de toekomst moet je je de vraag stellen of wij wel een complete mini-krijgsmacht moeten hebben. De Marine gaat al samen met de Belgen, de onderzee-dienst kan misschien samen met de Duitse één geheel worden. We moeten anders tegen Defensie aan gaan kijken: het is een departement als de andere. Wel moet er nu een envelop op tafel komen, waar voorlopig niets meer uit gaat. Daarom moeten we goed een aantal zaken doorrekenen en ontsparingen uit het verleden, zoals drie verschillende soorten transport-toestellen voor de Luchtmacht, rechtekken. In het overleg over een paars kabinet (aan de gang ten tijde van dit interview) komen we er wel uit. We zullen ons niet dogmatisch opstellen, maar in goed overleg eerst de gevolgen van de miljoenennota en de kaderbrief, 500 miljoen bezuinigen, bekijken.

Kunt u zich voorstellen dat voor de oudere beroeps-militair, opgeleid voor de verdediging van het vaderland, de wijzigingen in beleid van grote invloed kunnen zijn?

Ik kan mij heel goed voorstellen dat er een soort scheiding der geesten is onder de oudere beroeps-militairen. Maar wat er nu gebeurt is toch een interessante kans en ik hoop dat mensen zich laten overtuigen dat er een belangrijke nieuwe taak voor hen ligt.

Joan Merens.

Generaal-majoor A.P.P.M. van Baal

Generaal-majoor A.P.P.M. van Baal (47) is PBLS en tevens Directeur Operatiën van de KL. Eenvoudiger gezegd de vervanger van generaal Couzy en de baas over het KL-uitzendgebeuren. Van februari tot september 1994 was hij chef-staf van het Bosnië-Herzegowina-Command en de rechterhand van de Engelse luitenant-generaal Rose.

Een hooggeplaatste militair die zelf aan den lijve heeft ondervonden wat voor een heftige tijden de krijgsmacht momenteel doormaakt. "Zijn" brigade (de 43e in Havelte) werd mobilisabel en als klap op de vuurpijl werd hij geconfronteerd met de nieuwe taakstelling van de krijgsmacht: uitgezonden kunnen worden.

Nog maar betrekkelijk kort geleden was de andere kant van de wereld echt nog ver van ons bed. Inmiddels lijkt onze wereld, door de geweldige technologische ontwikkelingen (o.a. communicatiemiddelen en transportmogelijkheden) meer op een groot dorp. Dagelijks worden wij, via de media, bericht over alle mogelijke gebeurtenissen uit de verste uithoeken van de wereld. Ver van mijn bed bestaat eenvoudigweg niet meer.

In die zin is het alleszins logisch dat bijvoorbeeld een instituut als de VN, op te vatten als een soort wereldregering, de mening is toegedaan dat zaken, die waar ook maar ter wereld gebeuren, ons allen aangaan.

Althans in theorie. Wanneer evenwel de beslissingen van supra-nationale lichamen als de VN direct van invloed zijn op ons bestaan dan wil het weleens wat lastiger worden daar nog zo warm voor te lopen.

Heeft u het idee dat beslissingen, genomen op het hierboven bedoelde politieke wereldtoneel, direct van invloed zijn op uw functioneren als officier van de Koninklijke Landmacht?

Ik denk dat dat heel duidelijk is. De wereld is, zeker ook op het gebied van vrede en veiligheid, heel groot geworden. Het is absoluut niet meer zo dat we ons kunnen veroorloven alleen nog maar naar het kleine stukje beschaving van West-

Europa te kijken. We moeten over de grenzen heen kijken, daar hebben we als 11e rijkste land in de wereld een bepaalde verantwoordelijkheid voor. Dat betekent dat de wijze waarop de wereldpolitiek in de steigers wordt gezet mede bepalend is voor politieke besluitvorming hier. Het is dus ook medebepalend voor het aspiratieniveau van een land om zich te willen bemoeien met de vrede en veiligheid in de wereld. Dat heeft vervolgens weer direct te maken met het functioneren van de krijgsmacht. Dat betekent dat iedere functionaris in die krijgsmacht zich moet realiseren dat de krijgsmacht een onderdeel is van de mogelijkheden van een regering om invloed uit te oefenen waar dan ook ter wereld.

U heeft nu een functie in het zogenaamde "tweede echelon", althans op enige afstand van het direct uitvoerende werk. Nog niet zo lang geleden was u direct en daadwerkelijk betrokken bij het Bosnië-drama. Is dat van enige invloed hoe u tegen het uitzendbeleid aankijkt?

Uiteraard is dat van eminent belang. Het is ook een heel goede fase geweest tussen het moment dat ik brigadecommandant was en de verantwoordelijkheid die ik nu heb. Als PBLS draag ik mede verantwoordelijkheid voor de wijze waarop wij het uitzendbeleid gestalte geven. Dat betekent dat ik die ervaring die ik heb meegenomen uit Bosnië eigenlijk iedere dag kan gebruiken. De Directeur Operatiën heeft in zijn organisatie de sous-chef Operatiën die is "baas" van de Crisisstaf en ik wordt dus dagelijks geconfronteerd met uitgezonden militairen, eenheden zowel als individuele militairen. Ik ben er dus niet alleen beleidsmatig mee bezig maar ook in de dagelijkse uitvoering.

U bent, tot nu toe, één van de weinige generaals die zelf uitgezonden zijn geweest. Hoe belangrijk is het voor de organisatie dat ook deze categorie gewoon uitgezonden kan worden?

Ik denk dat het van buitengewoon groot belang is aan die top mensen te hebben die die ervaring hebben, die precies weten waar het over gaat.

Was uw periode-Bosnië een tijdvak waarin u zich steeds nadrukkelijk bewust was van de ideële doelstellingen van de VN?

De ideële doelstelling moet je als militair heel snel vertalen naar de daadwerkelijke uitvoering op de grond. Ik was als chef-staf van BH-Command op het tactische niveau bezig. Als je dan kijkt hoe goed de humanitaire opdracht uitgevoerd is, met name in de periode dat ik er gezeten heb, dan kun je niet tevreden achterover leunen maar je kunt wel vaststellen dat de ideële doelstelling heel concreet vertaald kon worden in die periode in Bosnië-Herzegovina. De gevechten vonden alleen maar plaats op een heel laag niveau, in Sarajevo was, na het ultimatum, van een terreurbombardement absoluut geen sprake meer, de voedselvoorziening was prima voor elkaar en het normale leven kwam voor een belangrijk deel weer op gang. Wat ook heel erg belangrijk is, en dat vergeten we weleens, dat er tussen de Kroaten en de Moslims, na een bloedige oorlog, een wapenstilstand effectief is geworden.

Er zijn een aantal dingen niet gelukt. De uitwisseling van doden en gewonden tussen Serven en Moslims is maar mondjesmaat op gang gekomen.

Maar er is onmiskenbaar een begin gemaakt met een vredesproces. Het echte vredesproces is helaas nog niet succesvol van start gegaan. Dat is jammer. De kansen die zich hebben voorgedaan zijn benut maar de partijen zelf hebben besloten niet verder over vrede te praten. Terugkomend op de vraag over die ideële doelstelling: vertaald in concrete activiteiten, daar ben je dagelijks mee bezig.

Was u zich op enig moment bewust van het feit dat u betrokken was bij of zelfs het middelpunt was van het wereldgebeuren?

Ja. Een peace-keeping operatie zoals die nu in Bosnië plaatsvindt is zelfs tot op het tactische niveau voortdurend een wisselwerking tussen de politiek en de directe aanwezigheid van militairen. De situatie in de tijd van de Gorazdecrisis, de situatie tijdens het vredesproces tussen de Kroaten en de Moslims, de problematiek met de contactgroepen: de momenten waarop er geweld werd gebruikt, dan voel je en dan merk je dat de wereld met je mee kijkt.

Kunt u situaties en/of omstandigheden noemen waarbij u bezig was met de politieke consequenties van uw persoonlijk handelen?

Ja. Ik heb in het overleg met Serven en Moslims in een groot aantal situaties gezeten waarbij de uitkomsten directe politieke consequenties hadden. In de zin dat één van beide

partijen het weleens niet langer zou accepteren dat Unprofor daar nog langer aanwezig zou zijn of Unprofor niet langer meer als neutraal zou beschouwen. Dat zijn toch momenten waarop ik geen angst voelde maar je wel beseft hoe belangrijk het was waarmee ik bezig was. Dat zijn vaak ook situaties geweest, zeker in de richting van de Serven, waarin besloten was om geweld te gebruiken. Dan word je eigenlijk daarna ter verantwoording geroepen door één of beide partijen. Ook het niet gebruiken van geweld is mij kwalijk genomen. Op 5 augustus heb ik persoonlijk de Serven gewaarschuwd dat de Navo luchtaanvallen zou uitvoeren. Ik heb er zorg voor gedragen, doordat ik geëist heb van de Serven dat ze me terug zouden melden wanneer het personeel van de wapensystemen af was, dat die order ook uitgevoerd werd. Iets waarmee ik onmiddellijk op het politieke niveau zat. Het was onze benaderingswijze en daar ben ik ook achter blijven staan. Het gebruik van geweld in zo'n crisisbeheersingsoperatie is geoorloofd als het proportioneel is, als het is na voorafgaande waarschuwing en als het te maken heeft met het mandaat waarbinnen je moet functioneren en waarbinnen de strijdende partijen de spelregels erkennen. In die situaties is er voor mij geen enkele reden waarom ik niet zou doen wat er mij van mij geacht wordt dat er wordt gedaan.

Aan dit soort beslissingen zit een zwaar moreel aspect.

Ja, dat is zeker zo. In dat soort situaties blijkt dat alles wat ik als mens en als militair heb meegekregen samenkomt. Het gevoel dat je het moet en kunt gebruiken. En als je met de inzet van je gehele persoonlijkheid zo'n besluitvormingsproces, dat heel zorgvuldig en heel snel moet gebeuren, overziet en je vraagt je af is het een besluit geweest op basis van de juiste informatie, is het een eerlijk besluit geweest en waren er geen andere mogelijkheden dan het dreigen met of eventueel gebruiken van geweld, en je komt dan tot de konklusie dat het inderdaad een goed besluit is geweest dan kun je je ook rustig omdraaien en overgaan tot de orde van de dag.

Bedoelt u te zeggen dat het daarbij van grote betekenis is of er sprake is van harmonie tussen de diepste overtuiging als mens en de professionaliteit als militair?

Die harmonie, ja, precies, daar gaat het om. Op grond van een aantal criteria, die wij intern heel goed hadden besproken, en waarvan wij hadden gezegd dit zijn de zorgvuldigheidscriteria waar langs wij het besluitvormingstraject laten

lopen. Die criteria hadden dus te maken met proportionaliteit, is er écht sprake van een situatie waarin die of die beslissing wel genomen moet worden en is er een gerede kans dat er slachtoffers vallen aan de kant van de VN, enz. Achteraf werd daarover verantwoording afgelegd aan mijnheer Akashi. Precies volgens het draaiboek werd getoond wat er was gebeurd en op basis van welke elementen besluitvorming had plaatsgevonden. Wanneer je dan kunt zeggen dat het zorgvuldig is gebeurd, met de juiste afwegingen en met toepassing van de juiste criteria, dan kun je zeggen dat je in dat dilemma de juiste weg hebt gekozen.

In hoeverre deed uw gezin mee in het beleven van de situatie daar? Maakte u zich er helemaal los van tijdens het werk of speelde het ergens op de achtergrond toch steeds mee?

Heel intens. Ik denk dat als het gaat om psychische belasting dan wordt die van het thuisfront heel vaak schromelijk onderschat. Ik heb tijdens mijn verblijf in Sarajevo een professionele houding aan kunnen nemen omdat ik intens met mijn werk bezig was, ik veel meer positieve dan negatieve dingen zag die wij konden doen en voor slechts een klein deel ellende. Dat was dan ook echt ellende die diepe indruk maakte en een heel belangrijke rol speelde. Maar het positieve overheerste en ik kon er iets mee doen, ik kon iets voor die mensen betekenen.

Daarentegen het thuisfront, dat zit op afstand, ziet met name de tv en krijgt zeer gekleurde informatie. Heel vaak oude beelden met weliswaar actuele maar onvolledige informatie, commentaar wat niet ter zake doende is en vaak heel suggestief. Dat betekent dat je thuis soms tien keer op een dag hetzelfde bericht kunt horen en zien en daardoor het idee krijgen dat er in Bosnië voortdurend trammelant is. Een volkomen verkeerd beeld.

Nederland draagt een behoorlijk steentje bij aan de lopende VN-missies. Uitgangspunt van de regering is, bij een maximaal te leveren inspanning, dat de militair een half jaar uitgezonden kan worden, een jaar "thuis" kan blijven, vervolgens weer een half jaar

wordt ingezet, enz. Hoe kijkt u, bij een dergelijk voortgezet beleid, tegen de draagkracht/draaglast van de krijgsmacht aan?

Wij proberen heel nauwkeurig in te schatten wat reëel is. In de ons omringende landen zijn er voorbeelden waaruit blijkt dat als je aan een verhouding komt, zoals bij Amerikaanse mariniers die 55% van de tijd uitgezonden worden, dan blijkt dat na verloop van tijd absoluut niet meer te passen. Groot verloop, disfunctioneren, relaties verbreken, enz. Dat betekent dat er een goede balans moet zijn tussen het repeteren van de uitzendingen. Wij zullen onze weg daarin nog moeten vinden waarbij wij er alles aan zullen moeten doen dat e.e.a. zich niet voltrekt langs de weg van schade en schande. Dat is ook één van de redenen waarom de BLS heeft besloten niet het 11e maar het 42e uit te gaan zenden. Het is een heel kritisch element met betrekking tot de uitzendingen, dat is zeker waar.

Heeft u een beeld van de ideale wereld op grond van uw uitgangspunten en levensovertuiging?

Ik heb niet zo'n concreet beeld van de ideale wereld. Wat ik wel hoop is dat we beseffen dat als er geen goede verdeling van rijkdom komt van deze wereld dat deze wereld nooit fundamenteel zal verbeteren. Zolang we niet bereid zijn de rijkdom te delen, écht te delen, dan wordt het nooit wat. Om dat bij de kop te pakken hoop ik dat de VN een belangrijke rol zal kunnen gaan spelen. Veel van de conflicten worden wel overgoten met een saus van nationalistische ideeën, geloofzaken, enz. maar zijn toch heel vaak terug te voeren tot een ongelijke, onrechtvaardige verdeling van de rijkdom. Daarmee wordt de basis gelegd voor het schenden van de mensenrechten. Ik ben er niet van overtuigd dat mensen alleen maar doden omdat ze het leuk vinden, daar zit een hele wereld achter. De onrechtvaardige verdeling van de rijkdom is de grootste oorzaak en veroorzaker van alle ellende. Daar moet fundamenteel iets aan gedaan worden. Deze kijk is rechtstreeks verbonden met mijn levensovertuiging waarmee mijn kijk op de mensheid onlosmakelijk is verbonden.

Wim Heij

KLTZ Ruurd van Rooijen

Van 8 december 1993 tot en met 31 mei 1994 was KLTZ Ruurd van Rooijen commandant van Hr. Ms. Van Kinsbergen gedurende haar inzet in de STANAVFORMED (STANDARD NAVAL FORCE MEDITERRANEAN).

De wereld lijkt meer en meer een "dorp" te worden. Door de "dorpsomroeper", de diverse media, worden wij geïnformeerd over alle ontwikkelingen ook met betrekking tot gebeurtenissen in de uithoeken van "ons dorp". Beslissingen, met name in VN-verband, die aan de "andere kant van de wereld" genomen worden kunnen direct van invloed zijn op ons bestaan.

Heeft u het idee dat beslissingen, genomen op het hierboven bedoelde politieke wereldtoneel (o.a. de Verenigde Naties), direct van invloed zijn op uw functioneren als officier werkzaam bij de Afdeling Plannen van de Koninklijke Marine?

Alle activiteiten die er voor de Koninklijke Marine, in meer of mindere mate plotseling, bijkomen worden onder meer behandeld door de Afdeling Plannen. Bij ons worden de besluiten voorbereid die in de Admiraliteitsraad genomen worden. Inzoverre heb ik er rechtstreeks mee te maken. Als ik puur kijk naar mijn eigen werk, waarbij het accent ligt op het beheersen van het overige staf-eisenplan, het munitieplan en dergelijke, besef ik goed dat, wanneer er nu een schip naar b.v. Haïti wordt gestuurd en er daar een behoefte aan middelen ontstaat, dat dan ook op mijn bureau belandt. Na mijn STANAVFORMED-periode kan ik me er een goede voorstelling van maken dat zij daar om bepaalde zaken zitten te springen. Toch is het ook zo dat ik hier aan mijn bureau samen met anderen nog eens goed kan nadenken in hoeverre het echt nodig is. Op deze wijze kom ik er nu dus rechtstreeks mee in aanraking.

Uit het voorgaande blijkt dat u zich nu in het zogenaamde "tweede echelon" bevindt. Terwijl u zich ten tijde van uw uitzending naar de Adriatische Zee in de "eerste lijn" bevond.

Daar was ik aan de ene kant de uitvoerder van het eerder

aangenomen regeringsbeleid inzake de uitzending, aan de andere kant was ik de man ter plaatse. Daardoor kun je in situaties terecht komen waarbij jouw handelen, of dat nu goed of fout is, die beoordeling volgt later, rechtstreeks grote gevolgen kan hebben, ook op het politieke vlak. Als we ten tijde van het LIDO II incident (een tanker beladen met 80.000 ton olieprodukten aan boord probeerde de blokkade te doorbreken door koers te zetten richting Klein Joegoslavië) een verkeerde beslissing hadden genomen en/of we waren geconfronteerd geweest met een andere situatie of zenuwachtig geworden en het vuur hadden geopend dan had dat natuurlijk met grote koppen in de kranten gestaan. Ik denk dat één en ander dan ook zijn doorwerking zou hebben gehad in de Tweede Kamer en verder. Als je foute beslissingen neemt dan zijn er misschien vervelende gevolgen voor je schip en je bemanning. Wellicht ook voor de Koninklijke Marine, de Nederlandse regering en/of de internationale rechtsorde. Het oversteeg op dat moment mijn eigen situatie.

Was dit nu zo'n moment dat u zich nadrukkelijk bewust was van die mogelijke consequenties?

Nee, op dat moment niet. Ik was gewoon met mijn professe bezig. Je moet je niet laten afleiden door al dit soort afwegingen en hogere consequenties. Je bent daar, als je het hebt over het vuur openen, in een situatie dat je enerzijds te maken hebt met "rules of engagement" en anderzijds met het recht op zelfbescherming of zelfverdediging. Dat hield mij het meest bezig. Ik bekijk het zo. Ik ben er in de eerste plaats om mijn job te doen en de bemanning veilig en met zo min mogelijk consequenties eruit te halen. Met de beoordeling achteraf ben ik dan niet bezig. Op dat moment doe ik dat waarvoor ik ben opgeleid en getraind en neem beslissingen aan de hand van de gegeven adviezen. Ik doe wat ik op dat moment het beste vind, daar word ik voor betaald en heb ik die strepen op mijn mouw.

Was u zich op enig moment bewust van het gegeven dat u betrokken was bij of zelfs het middelpunt was van een wereldwijd gebeuren?

Zulke momenten zijn er zeker geweest en niet zozeer naar aanleiding van de LIDO II. Door het lezen van de "inlichtingenberichtgeving" zie je dat er boven jouw hoofd besluiten worden genomen die soms tegenstrijdig zijn met de operatie waar je zelf aan deelneemt. Ik besepte dat ik daar en toen één

van de vele pionnen was op het grote schaakbord waar anderen de zetten doen op grond van overwegingen die je niet kent. Op die momenten wordt het duidelijk dat er meer gebeurt dan het handhaven van dit embargo.

Op het moment dat u aangewezen werd voor het commando over Hr. Ms. Van Kinsbergen bent u zich toen gaan verdiepen in de rol van de Nederlandse regering, wat willen zij precies en wat ga ik daar doen? Kon u zich vinden in dat besluit?

Wat betreft de eerste vraag: nee, dat hoefde niet zo. Ik ging er met een maritieme taak naar toe. Voor het overige is het toch zo dat de krijgsmacht een instrument is van de politiek. Als een regering besluit tot uitzending van eenheden dan ga ik gewoon. We hebben de discussie gehad nadat "de muur" viel dat men alle militairen zou moeten afgaan en vragen of zij nog wel in de Nederlandse krijgsmacht zouden willen dienen. Persoonlijk vond ik dat onzin.

Ik heb mij altijd op het standpunt gesteld dat, wanneer de regering besluit tot inzet van de krijgsmacht, ik dat dan doe. We hebben natuurlijk in een tijd van relatieve weelde geleefd met een redelijk stabiele politieke situatie die eigenlijk heel veilig was ondanks die scherpe scheiding die er was. Nu zie je dat de krijgsmacht meer en meer ingezet wordt en dat is iets waar je altijd al rekening mee hebt moeten houden. Als ik zou vinden dat ik daarvoor niet in de krijgsmacht ben gekomen dan moet ik mijzelf die vraag stellen, en beantwoorden. Als je tot de conclusie komt, hier ben ik het niet mee eens, dan ga je dus weg. Overigens denk ik dat er voldoende overleg is tussen de politiek en de experts (de militaire deskundigen) met betrekking tot de mogelijk- en onmogelijkheden van een militaire uitzending.

Als ik zou vinden dat de regering en/of de Tweede Kamer te gretig is en almaar Nederlandse militairen inzet en ik ben het niet eens met dat beleid, dan zal ik ook zelf de consequenties moeten trekken uit mijn standpunt en de dienst uitgaan.

Maakt het voor u uit welk type regering er zit. Stel, er zit een regering met extreem rechtse tendensen aan het roer?

Normaal gesproken maakt het eigenlijk niet zoveel uit welke regering er zit. In Nederland zit men altijd aan een coalitieregering gebonden. Het beweegt zich allemaal binnen een bepaalde bandbreedte. Ik zie het niet gebeuren dat wij in Nederland in dit soort extreme situatie geraken. Hoewel, als je

zo om je heen kijkt en ziet wat er in Antwerpen en Oostenrijk gebeurt stemt je dat niet gerust. Ik zou me voor kunnen stellen dat ik me in zo'n extreem geval niet zou kunnen verenigen met het beleid en dat ik daaraan de consequenties voor mijzelf zou moeten verbinden.

Al eerder sprak u over het LIDO II incident, kunt u andere situaties en/of omstandigheden noemen waarbij u wel bezig was met de politieke consequenties van uw persoonlijk handelen?

Natuurlijk heb ik nagedacht over de zin van de hele operatie. Rond kerstmis werd ik gevraagd om een voorwoordje te schrijven voor de scheepskrant. Dat vond ik een ideale gelegenheid om mijn gedachten hieromtrent te verwoorden. Ergens praat je dan in je eigen straatje als je aangeeft te geloven in de waarde van het embargo, terwijl over land de boycot niet waterdicht leek. Verder is het bij dit type operaties zo dat je de hele wereld niet aan je kant krijgt tegen de "bad guy". Aan de andere kant, als wij er niet zouden zijn om dit soort dingen te doen, dan werd het alleen nog maar erger. Als je dan ziet dat Servië uiteindelijk toch haar grenzen sluit naar Bosnisch-Servië dan is dat een resultaat dat mede door onze inzet daar is bereikt. Dat zie ik toch als de zinvolheid van onze aanwezigheid.

Er heeft zich een situatie voorgedaan waarbij een tiental Albanezen gestrand was met hun bootje vanwege motorpech. U ging er naar toe en moest vervolgens een beslissing nemen: wat ga ik met hen doen. Was er sprake van een dilemma voor u?

De gewone gebruiken van de zee gelden ook in zo'n geval. Als je vaststelt dat deze mensen in levensgevaar zijn, ga je ze redden. Je hebt dan wel een probleem want je bent met je schip betrokken bij een militaire operatie. Deze mensen moeten uiteindelijk toch aan land worden gebracht. De policy in de Adriatische Zee was dat deze mensen opgepikt zouden worden door de Italiaanse kustwacht en/of marine. Op het moment dat wij bij hen kwamen was het rustig weer. Er was geen levensgevaar. De kustwacht gebeld om ze te komen halen. Het dilemma was dat het donker werd en de wind opstak.

Er hoefde maar één golfje te komen en ze zouden alle tien in het water liggen. Op een gegeven moment arriveerde het Italiaanse kustwachtbootje en was dat probleem opgelost.

Ik heb ze van eten voorzien en gekeken of ze medische behandeling nodig hadden. Uiteindelijk zou ik ze in geval van levensgevaar opgepikt hebben. Wat mij bijbleef van het hele

gebeuren is het gegeven dat de Albanezen bij het aan boord gaan van het Italiaanse schip een klap met een stok op hun rug kregen. Dat vind ik onbestaanbaar. Het is me nog steeds niet duidelijk waar dat nou voor nodig was, er is geen heldere reden voor handen.

In hoeverre deed uw eigen gezin mee in het beleven van de situatie daar? Maakte u zich er helemaal los van tijdens het werk of speelde het ergens op de achtergrond mee?

Het speelde wel mee, hoewel ik het wel probeerde te scheiden van elkaar. Het beste kwam dat nog naar voren met betrekking tot de personeelsproblemen die er aan boord waren, de zogenaamde compassionate-leave zaken. Wanneer ik het gegeven van de man of vrouw in kwestie vertaalde naar mijn eigen gezinssituatie kon ik me er een betere voorstelling van maken. Mijn thuisfront leefde met mij mee. Dat bleek het duidelijkst toen we in Istanbul lagen en er een bomexplosie in de Bazaar plaatsvond rond 11.00 uur. Op de terugweg van mijn wandeling naar de stad belde ik naar huis. Bij een later telefonisch contact bleek dat mijn vrouw mij kon vertellen dat er een bomaanslag was geweest in de Bazaar. Ik wist dat niet. Zij had zich gerealiseerd dat ik om half twee had gebeld en er dus niets met mij aan de hand kon zijn.

Nederland lijkt goede sier te maken met het inzetten van eenheden om een humanitair gezicht te laten zien. De economische belangen bleven of blijven nog al eens onderbelicht.

Natuurlijk lagen in Koeweit duidelijk Amerikaanse economische belangen en wellicht in het verlengde daarvan ook Nederlandse.

Ik hoor nogal eens dat mensen zich afvragen: wat hebben wij nou te zoeken in Ruwanda, Mozambique en Cambodja en dan denk ik: naast een stukje handhaving van de internationale rechtsorde hebben we op grond van economische belangen daar niets te zoeken. Het tropisch hardhout moeten we (ook om milieuredenen) zeker niet uit Cambodja halen. Ik geloof niet dat het hier alleen maar het laten zien van een humanitair gezicht betreft. Er is ook sprake van een ideëel standpunt met betrekking tot het werken aan een betere wereld.

Heeft u een beeld van de ideale wereld op grond van uw uitgangspunten en levensovertuiging?

Het belangrijkste vind ik het in hun waarde laten van

mensen. In het verlengde van die mensen ook hun culturen in hun waarde laten. Dan moet niet de Europees-Amerikaanse cultuur worden opgedrongen aan anderen als "Dit is Het". Dit is het doel wat je dient na te streven. Daar is naar mijn mening veel van de ontwikkelingssamenwerking op gericht. Wij accepteren niet dat er even goede of zelfs wel betere culturen zouden kunnen zijn. Wij hebben in "het Westen" de neiging te denken dat onze welvaart ook goed is

voor de anderen. Daar gaat het dan mis. Kort gezegd: het gaat er om dat we elkaar en elkaars culturen in hun waarde laten. Het gaat naar mijn mening om een mentaliteitsverandering. We dienen het idee kwijt te raken dat we superieur zijn aan anderen. We moeten stoppen met denken in ongelijkwaardigheid.

Joop Flokstra

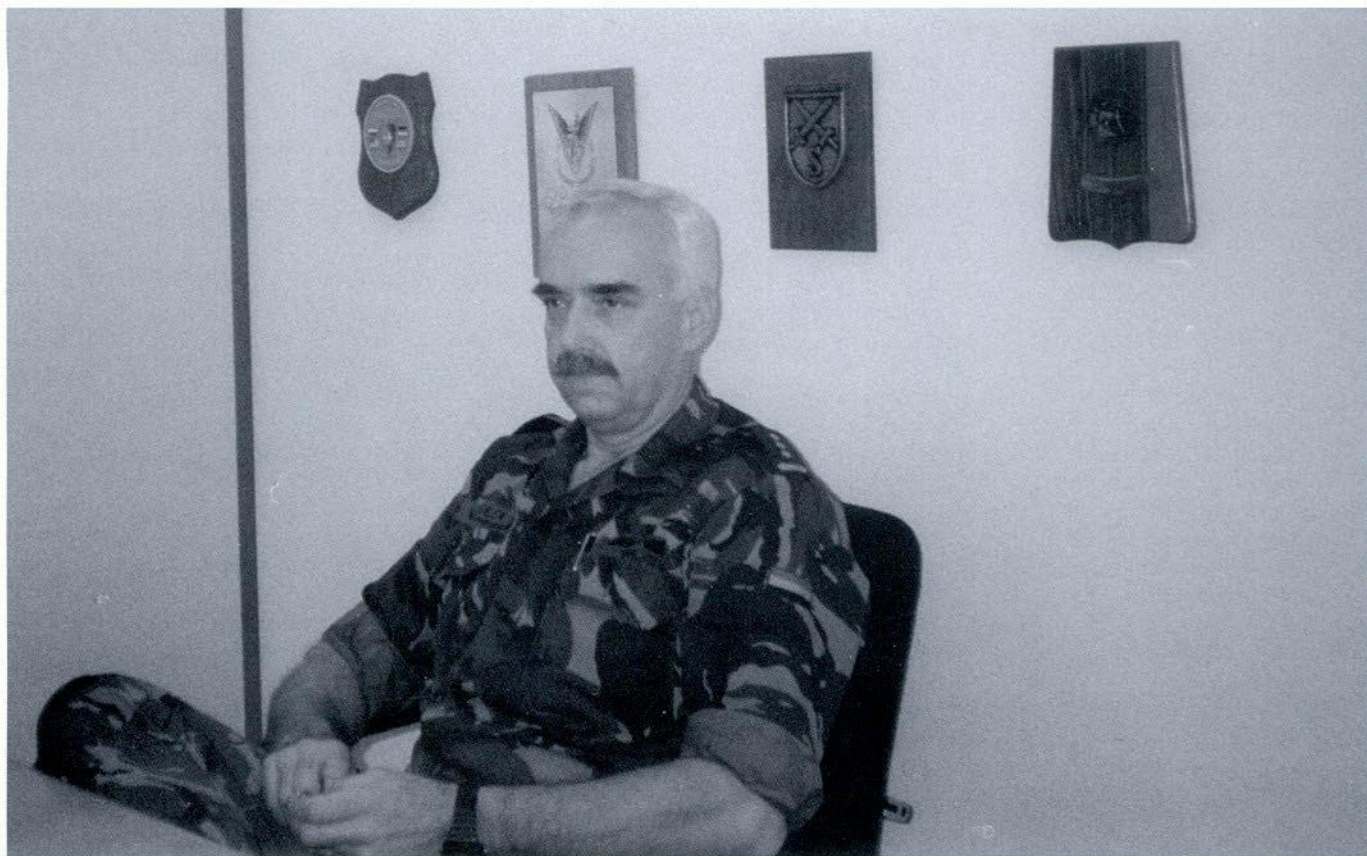

Kolonel C.H.P. Vermeulen

Vanaf 29 september 1994 is Kolonel C.H.P. Vermeulen Commandant van het Opleidingscentrum Infanterie. Zijn vorige functie was die van Commandant van het 11de Infanteriebataljon Luchtmobiel Garde Grenadiers, het eerste onderdeel van de Luchtmobiele Brigade dat uitgezonden werd naar Bosnië. Kolonel Ver-

meulen, toen nog overste, werkte van februari tot en met juli 1994 met zijn manschappen in Srebrenica, Potocari en Zapna. Als iemand de gevolgen van de politiek op wereld-niveau in zijn dagelijkse werk ondervonden heeft is hij dat wel.

Kolonel Vermeulen aan het woord.

"Toch houd ik mij verre van de wereldpolitiek. We hebben politici, een militair apparaat en democratie. Het militaire apparaat adviseert de regering en vervolgens luistert dit apparaat naar de door de regering gegeven opdrachten, dat is een stuk van de democratie en daar ben ik blij mee.

Er zijn natuurlijk wel consequenties verbonden aan genoemde opdrachten, een groot deel daarvan ligt op het persoonlijke vlak. Van Traa heeft zeker gelijk waar hij het heeft over de oudere militairen die met een heel andere visie in het leger zijn gekomen. Taak één was de beveiliging van het eigen grondgebied, meestal gericht op de verdediging van Nederland op de Noordduitse laagvlakte. Indonesië en Nieuw-Guinea lagen in het verlengde van deze visie, hierbij werden militairen (on)vrijwillig voor minstens een jaar ingezet. VN-uitzendingen tot voor één a twee jaar gebeurden alleen op vrijwillige basis, en ook nu kun je, zeker voor de jongste beroepsmilitairen, spreken van een zekere mate van vrijwilligheid: men is vrijwillig beroepsmilitair geworden en wist wat de consequenties daarvan waren!

Voor mijzelf ligt er voldoende uitdaging op de plank. Als bataljonscommandant was ik twee jaar lang zeer nauw betrokken bij de opleiding en toen gingen we weg. Daar hoor je dan bij. Je wordt afgerekend op de opleiding die je zelf gegeven hebt. Te velde gaan met zo'n club waar je een band mee hebt is voor mij gemakkelijker dan op kantoor zitten. Je voelt je verantwoordelijk, dat is misschien wel zwaarder maar ook heel plezierig.

Dit was de eerste groep BBTERS en ze hebben voor 100% waargemaakt wat we dachten. Ze deden in positieve zin meer dan wat er gevraagd werd. De motivatie van die kerels is grandioos. In het begin werkten we zeven dagen per week van licht tot donker en soms langer. Toen was er sprake van overleven. Ook later, als transporten niet doorkwamen, was er wel sprake van slechte omstandigheden, al heeft niemand van ons honger gehad: langdurig eten uit blik, geen post, geen bier, niets om naar uit te kijken. Sommigen kwamen ook maar zeer zelden van de compound af, we probeerden hen soms mee te laten gaan op de interne, sociale patrouilles. Dan zagen ze waar ze waren en kregen ze een beeld van het andere werk.

Toen bleek dat er behoefte was aan meer rust dan alleen de dienst op zondagmorgen is er een vrije zondag gekomen, ook al gingen de militaire zaken gewoon door, voor sport en even bijkomen. Dagen van zestien uur waren heel gewoon.

Ik heb dan ook prima geslapen.

Mijn werk bestond uit het uitvoeren van de opdracht van de Verenigde Naties, waar de Nederlandse politiek mee ingestemd heeft: de veiligheid van de mensen garanderen, humanitaire acties en herstellen van voorzieningen. Dat alles met optimaal behoud van neutraliteit. Ik bekijk dit soort zaken op micro-niveau: de plek waar wij zaten, even buiten het dorp, garandeerde een maximale visibility en veiligheid voor de jongens. Iedereen kon zien wat wij deden, de Serven konden als het ware spugen op de compound. Als er op de compound geschoten werd kon dat geen verdwaald schot zijn.

We hebben redelijk invulling kunnen geven aan de humanitaire opdracht: de leefomstandigheden verbeteren of in elk geval leefbaar houden, het identificeren van kleine minderheden in de enclave en voor hun veiligheid zorgen, de watervoorziening weer op orde brengen. Dat laatste is in Potocari gelukt, in Srebrenica is mijn opvolger nu aan het werk.

Alle medische zaken van de burgerbevolking liepen via Artsen Zonder Grenzen. Zij hebben zgn. ambulanta, een soort ziekenrapport met een verpleegkundige, waar één keer per week 100 a 150 mensen kwamen. De militaire artsen werkten daar aan mee. Eén keer per week ging de chirurg naar Artsen Zonder Grenzen en zocht patiënten uit die door onze mensen geopereerd konden worden. Dat gebeurde dan en zodra dat kon gingen ze weer terug naar Artsen Zonder Grenzen om ruimte te maken in het hospitaal. Het was ook heel leuk dat je mensen weer zag opkrabbelen en rondlopen. We hebben nauw met Artsen Zonder Grenzen samengewerkt, deze lieden hebben voor mij echt gescoord.

Tweemaal per dag waren er meetings, één met de ondercommandanten en de UNMO's (waarnemers) en een stafvergadering. Daarnaast waren er de bezoeken aan de troepen. En dan, duidelijk een onderdeel van de VN-opdracht, het overleg met de Serven en de Moslims. Ik heb ze beide op bezoek gehad in de enclave, soms in sessies van tien uur om tot afspraken te komen. Om je opdracht, het beveiligen van de Moslims, uit te kunnen voeren moest je met de Serven praten. Het is heel belangrijk goed op de hoogte te zijn van de geschiedenis en te proberen hun denkrant te volgen. Je moet je Nederlandse oordelen en tempo achterwege laten, want daarmee vertraag je. Er was altijd eerst een informeel gedeelte, voor een drankje en een hapje.

geval begrijpen, anders kom je niet verder. Dat is overigens iets anders dan begrip hebben.

Je kunt niet verwachten dat iedereen van het onderdeel de hele geschiedenis kent en de denktant gaat volgen. Wel moet men goed weten wat er aan de hand is. Daar is in de opleiding veel tijd aan besteed.

Tijdens de verkenningsperiode (in december 1993) met de compagniescommandanten hebben we elkaar nog beter leren kennen en dan breng je natuurlijk, over en weer, het een en ander over van die andere wijze van denken. Met de CC-en heb ik trouwens vooral globale werkafspraken gemaakt en een aantal scenario's doorgesproken. Zij zijn zelfstandig bij het nemen van beslissingen en daar sta ik dan ook achter. Maar juist daarom is zo'n gezamenlijke verkenning zo belangrijk.

Als je daar aan het werk bent denk je niet meer aan het macro-niveau. Je vind de zin van wat je doet in het uitvoeren van de (humanitaire) opdrachten en het succes van de medische hulp.

In 1830 was Nederland, als apart land, voor het laatst direct betrokken in een oorlog om land met de Belgen. Tot laat in de vorige eeuw zijn zulke oorlogen gevoerd en misschiezen zijn zij, daar in voormalig Joegoslavië, daar nu mee bezig. Maar nu pikken we de ellende die dat met zich mee brengt niet meer en proberen we onze kennis en middelen in te zetten om dat te beperken.

De geschiedenis leert dat iets van bovenaf opleggen niet werkt op de lange duur. De volkjes daar zijn echter te klein om op economisch gebied apart te overleven. Ze hebben elkaar nodig, misschiezen heeft het huidige vredesvoorstel kans van slagen, ook al zal er wel wat blijven broeien. Het wordt immers ook weer opgelegd.

Het meest tragische is dat daar nu een generatie opgroeit die niet heeft leren communiceren behalve met wapens. Er zijn heel veel kinderen in de enclave onder de 40.000 mensen die daar opgesloten zitten. Ook zij hebben recht op overleven op een "normale" manier. Hoe dat dan zal moeten straks? Gebrek aan communicatie leidt altijd tot toename van fricties."

Joan Merens

Dan kon men even samen praten, soms kende men elkaar nog van school, en daarna begon het formele gedeelte. Een nadel is dat de mensen alleen een systeem kennen waar het hoogste niveau beslist. Men moet altijd terugkoppelen en het is soms moeilijk verteerbaar dat hogere belangen dan gaan meespelen. Je moet je daar in inleven en het in elk

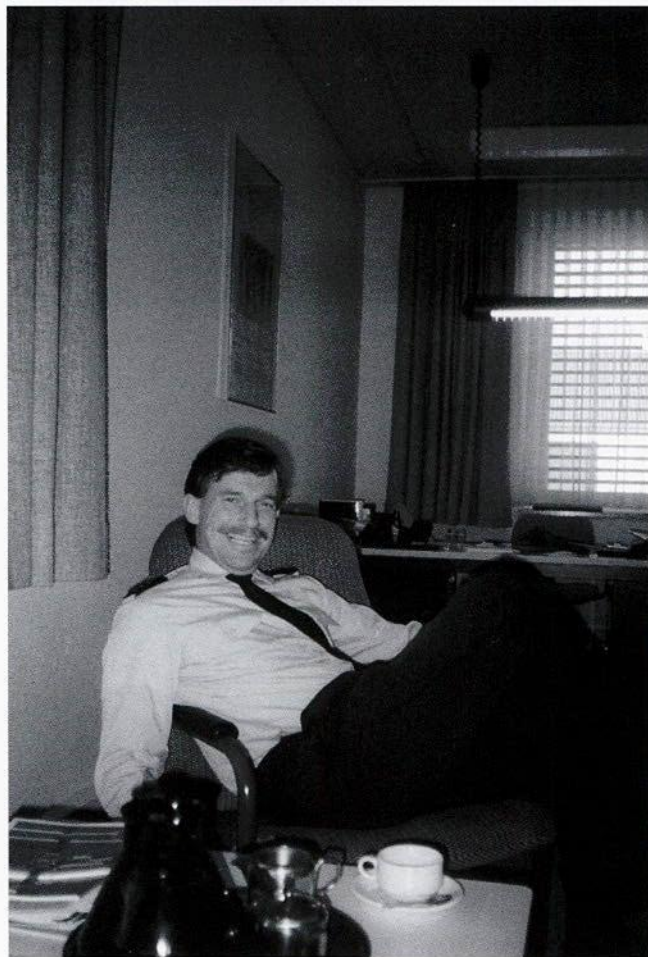
Overste Ab W. Velthuis

De huidige functie van Luitenant-kolonel der Koninklijke Marechaussee Velthuis is commandant van het District KMAR Bondsrepubliek Duitsland. Hij is twee keer een jaar uitgezonden geweest naar de Sinaï. Die uitzending was een uitvloeisel van de Camp David-accorden tussen Egypte en Israël. Het werk van de KMAR, en ook de toekomstige functie van de overste, wordt op veel terreinen, zo niet alle, sterk beïnvloed door internationale ontwikkelingen.

Wat houdt uw huidige functie in en hoe ziet de toekomst er voor u uit?

Elk Nederlands krijgsmachtdeel in Duitsland heeft een KMAR-brigade. Zij vormen samen het district Duitsland, waarvan ik de commandant ben. Naar verwachting blijft de 41 Lichte Brigade in Seedorf en daarmee dan ook de marechaussee-brigade, maar in Stolzenau en Blomberg is de vermindering in volle gang. Er zijn nu nog een kleine zestig man. De brigade in Seedorf gaat over naar het Nederlandse district Noord per 1 juli 1995 en vanaf dat moment bestaat mijn functie niet meer. In Münster, bij de staf van het nieuwe Duits-Nederlandse Legerkorps is een functie voor een KMAR-overste en het is de bedoeling dat ik daar naar toe ga. Wat het gaat worden, ik zal wel zien. De invulling van de functie in een nieuwe bi-nationale organisatie kost tijd en moet groeien. Voorlopig heeft de afbouw van het district Koninklijke Marechaussee Duitsland prioriteit. Maar je weet het nooit: soms hoor je zes dagen van te voren waar je heen gaat. Er zijn op dit moment, Haïti en St. Maarten meegerekend, zo'n 155 marechaussees uitgezonden en daar kan elk moment weer wat in veranderen.

Mijn nieuwe functie is een duidelijk uitvloeisel van de nieuwe politieke constellatie. Nu, na de val van de muur, het antieke vijandsbeeld weg is, moet de krijgsmacht zich aanpassen. Bij de politiek neemt de bereidheid af om geld in de krijgsmacht te steken. Dat heeft tot gevolg meer internationale samenwerking en samenvoeging van onderdelen,

waarbij aantasting van de gevechtskracht op de laatste plaats moet komen. Het lijkt mij een onontkoombaar proces, wat wel een klein probleempje oplevert: afstemming. Dat is maar

één begrip, maar er vallen wel de verschillen in doctrines, uitrusting, arbeidsvoorwaarden en taal onder. Er zijn al wel meer voorbeelden van internationale onderdelen, denk aan het Duits-Franse legerkorps, maar het zal toch niet zonder problemen verlopen. Op 1 juli 1995 moet het nieuwe legerkorps operationeel zijn en dat moet kunnen.

In mijn vorige functie was ik project-officier voor de samenvoeging van de Dienst Luchtvaart van de Rijkspolitie op Schiphol met de Marechaussee. Met je ervaring probeer je dan de goede dingen van beide organisaties er uit te halen en daaruit iets nieuws neer te zetten. Na een evaluatie kun je dan veranderen wat niet goed is gegaan. Je moet bereid zijn om bij te sturen, wel vasthouden aan principiële zaken, maar verder pragmatisch zijn.

De ontwikkelingen hier staan haaks op de ontwikkelingen in Oost-Europa. Daar worden allemaal kleine koninkrijkes gevormd terwijl hier de grenzen tussen de landen verdwijnen. Je weet nooit hoe het gaat, hoe we over vijf jaar tegen Oost-Europa aankijken en wat er dan op militair gebied nodig is. Je weet niet hoe lang die "kleine" landen het economisch zullen rekken. Het is een lachertje te veronderstellen dat er geen conflicten meer in de wereld zullen zijn. Wat dat betreft heeft van Traa een realistische kijk.

Hoe is uw carrière tot nog toe verlopen?

Na de KMA ben ik infanterist geworden, luitenant bij het 44ste Bataljon Johan Willem Friso in Zuid-Laren. In 1972 ben ik naar de KMAR gegaan. Daar heb ik de standaard functies doorlopen. Van 1978 tot 1980 volgde ik de hogere juridische vorming, in die tijd speelde de Libanon uitending; in '79 kwam de reis van Sadat naar Israël en wat later werden de Camp David-accorden gesloten. Ik heb toen, samen met een collega, nog een verhaal geschreven "Is Nederland verplicht tot deelname aan Unifil?" (op basis van toezeggingen van Luns bij de VN). In mijn KMA-tijd had ik ook al iets geschreven over het Palestijnse vluchtelingenprobleem. Misschien had ik altijd al belangstelling voor het Midden-Oosten en komt het daardoor dat ik mij opgaf voor de Multinational Force and Observers in de Sinaï in 1986.

U ging vrijwillig?

Ja, ik wilde daar wel een keer naar toe. Ik vind internationaal werk wel leuk. Eigenlijk heb ik nog niet genoeg van het Midden-Oosten. Iedereen heeft wel zoiets: dat wil ik een

keer gezien hebben. Voor mij was dat Israël. Daarna volgt dan natuurlijk een proces, je gaat je realiseren dat het toch om een brandhaard gaat en dat je een kleine bijdrage levert aan rust en stabiliteit in het gebied. Dat besef kwam bij mij later, toen ik er al was. De Multinational Force and Observers in de Sinaï is trouwens geen VN-aangelegenheid. Bij het Camp David-accoord zijn beide landen overeengekomen een internationale vredesmacht te stationeren in de Sinaï langs de grens met Israël.

Toen ik terugkwam, in mei 1987, begon het normale leven weer, maar van '90 tot '91 ben ik nog een keer naar de Sinaï geweest, als Provost Marshall, tevens commandant van het Nederlandse detachement. In die periode heb ik de Golf-oorlog van de zijlijn daar meegemaakt. Het was geen conflict tussen Egypte en Israël, er was alleen sprake van een licht verhoogde paraatheid voor het geval een Scudraket zou afdwalen, en van tijdelijke beperkingen van reis/verlofmogelijkheden naar Israël. Het is daar trouwens toch een rustige situatie, vanaf '82 zijn er maar enkele heel kleine incidenten geweest. Misschien is het voor beide landen wel voordelig om daar die gedemilitariseerde zone met een internationale vredesmacht te hebben. Zij hoeven dan zelf geen parate troepen aan die grens te leggen, met alle consequenties van dien.

Tijdens uw uitzending naar de Sinaï was het verband tussen uw werk en de wereldpolitiek natuurlijk duidelijk, hoe ziet u dit bij de overige taken van de KMAR?

Aan de wereldpolitiek denk ik niet elke dag. Je leert in het Midden-Oosten wel relativeren. Wel zie je in de taken van de KMAR een samenkomen van allerlei maatschappelijke en politieke ontwikkelingen. Dan heb ik het niet over de samenvoeging op Schiphol, dat kwam voort uit de grote efficiency-operatie van de overheid.

De reductie bij de krijgsmacht zou voor de KMAR tot gevolg hebben het inleveren van zo'n zevenhonderd arbeidsplaatsen. De reductie wordt bijna helemaal tenietgedaan door de nieuwe taken die de KMAR opgedragen heeft gekregen. Wij doen voor 85% civiele taken en 15% militaire. Je kunt zeggen dat de KMAR midden in de samenleving staat en in het werk de gevolgen van de wereldpolitiek, de Europese eenwording en de migratieproblematiek ondervindt.

Er zijn de uitzendingen van marechaussee-detachementen, nu pas weer naar Haïti. Het Accoord van Schengen had tot

gevolg dat enerzijds de marechaussee-controle aan de oostgrens verdween, terwijl anderzijds de persoonscontrole aan de buitengrens (denk aan Schiphol) werd versterkt.

Als gevolg van het Mobiel Toezicht op de vreemdelingen zullen enkele recent opgeheven marechaussee-brigades (Coevorden, Zevenaar, Maastricht) weer worden opgetuigd. Daarnaast verlenen nog steeds een paar honderd marechaussees steun aan de vreemdelingendiensten in de grote steden. Ook brengen KMAR-mensen veel vreemdelingen, die uitgeprocedeerd zijn of om andere redenen niet in Nederland mogen verblijven, terug naar het land van herkomst.

Per saldo gaat de KMAR er niet in sterkte op achteruit en Generaal Fabius heeft een heel wat plezieriger boodschap te vertellen dan Generaal Couzy.

Intern op Defensie levert deze toedeling van civiele taken vast wel problemen op, het gaat immers allemaal uit de Defensiebegroting, terwijl de taken worden verricht ten behoeve van andere ministeries. Maar het komt toch allemaal uit de grote ruif.

Er is blijkbaar bij onze regering en in de Tweede Kamer een consensus over het bestaan van de Koninklijke Mare-

chaussee, een politiekorps met militaire status. Waarom dat er is moet je mij niet vragen, maar ik weet wel dat als men zegt: zorg dat er dinsdag driehonderd man klaar staan voor die en die klus, dan staan ze er ook. Dat is dan het voordeel van de eenhoofdige leiding en de militaire structuur. Over democratische controle op het werk van de marechaussee hoeft niemand zich zorgen te maken. Als wij werken op het terrein van de gewone politie dan doen we dat onder verantwoordelijkheid van de ministers van Justitie en Binnenlandse Zaken. Zij kunnen, in voorkomend geval, door het Parlement daarop aangesproken worden.

Het lijkt trouwens wel eens of de Nederlandse bevolking denkt dat het de schuld van de marechaussee is dat er zo veel asielzoekers komen. Dat is natuurlijk niet zo. Wij doen niets anders dan de "bokken en de schapen" scheiden: illegale vreemdelingen weigeren en zonodig terugbrengen en er zorg voor dragen dat de asielaanvragen in de juiste banen geleid worden. Wij oordelen daar niet over, dat doen de ambtenaren van het Ministerie van Justitie en zonodig de rechter. Wij voeren het beleid uit.

Joan Merens

KOLONEL-VLIEGER W.J. SNEEK

Kolonel Sneek is commandant van de F16-vliegbasis Leeuwarden en heeft deelgenomen aan de VN-missie "Deny Flight".

Hoe kijkt u -in uw functie van commandant van een F16-basis en als deelnemer aan de VN-missie "Deny Flight"- aan tegen de keuzes die de Nederlandse politiek maakt in relatie met het beleid van de VN? Staat u achter deze politieke keuzes?

Ja, ik denk dat het goed is dat Nederland erbij zit. Nederland is een modern democratisch land dat altijd veel belangstelling heeft gehad, ook door de eeuwen heen, voor datgene wat er in de wereld gebeurde. Kijk maar naar ons ontwikkelingsbeleid: we komen altijd keurig onze internationale verplichtingen na. Dus ook in dit geval. Er wordt een beroep gedaan op landen voor een bijdrage om een crisis te bezweren, kijk naar Cambodja, kijk naar Rwanda/Zaire, dus ook voor deze situatie in Bosnië Herzegovina. Het is goed dat je er als land bij bent, dan heb je recht van spreken.

Ziet u verband tussen de intenties en motieven van de politiek en uw eigen ervaringen bij de missie?

De intentie is goed. Het is dus aanwezigheid op een belangrijke manier, dus niet een symbolische aanwezigheid. Je doet daadwerkelijk mee. Het is een geloofwaardige bijdrage van onze krijgsmacht als je er staat met 18 vliegtuigen, een deel van de Luchtmobiele Brigade, een groot aantal waarnemers en een transportbataljon voor de hulptransporten, bijna zo'n 3000 man. Ik denk dat het ook goed is, dat het over de drie krijgsmachtdelen is verdeeld.

Wat betreft de effecten, daarvan denk ik, dat als ik naar mijn eigen wapen kijk, dus puur het luchtwapen in de periode dat ik er zat, een half jaar, dat de aanwezigheid van grote hoeveelheden vliegtuigen, met allerlei soorten middelen en opdrachten heeft geholpen de crisis niet te laten escaleren en dat, door daar op tijd mee te dreigen, de crisis zelfs afnam.

Kijk naar het terugtrekken van de wapens bij Sarajevo. Wat we regelmatig hebben meegemaakt is het vrij maken van konvoien die werden tegengehouden, door met vliegtuigen

erboven te gaan hangen, zodat de boosdoeners konden zien dat de vliegtuigen bewapend waren. Daar ging een zekere dreiging van uit.

En ze wisten ook dat er op dat moment onderhandelingen

de levenspartner of -meestal bij de diensplichtigen- voor de ouders. Zóveel, dat ze op een gegeven moment verzadigd waren en zelden, "laat mij maar gaan, want ik ben er klaar voor". En diezelfde zorg hebben we besideed aan de terugkeer en de reintegratie zelf.

Ik denk dat bij een eventueel volgende uitzending de meeste mannen wel weer mee willen, maar dat het thuisfront in veel gevallen zal zeggen "moet dat nou" en misschien druk op de mensen zal uitoefenen. Dat verwacht ik wel.

Heel veel mensen zijn op basis van onwetendheid erheen gegaan en hadden nog nooit meegedaan aan een grote operatie in het buitenland voor een langere tijd. Zij hebben voor het eerst gezien wat hun bijdrage kan zijn bij een grotere operatie. Dat is heel anders dan dat je hier op de basis in een kantoor zit van acht tot halfvijf en geen idee hebt van wat jouw bijdrage is. Die mensen zijn verrukt en met meer zelfvertrouwen teruggekomen.

In feite was het daar een mini-vliegbasis met veel informeel overleg, "korte bijtjes"; het was direct zichtbaar waar je het voor doet.

Zes maanden is lang, maar als je dat korter maakt is vijf maanden ook te lang, en vier maanden ook. Iedereen stelt zich in op de duur van een bepaalde periode en veertien dagen voor het einde zeggen ze, "ik wou dat het afgelopen was". De lengte van de periode is betrekkelijk. Hoewel onze periode -van okt. tot april- wel extra zwaar was omdat er allerlei familiefesten in vielen en de lange winter-avonden, dat laatste met name voor het thuisfront. Maar er waren voldoende mogelijkheden voor het thuisfront om een stukje saamhorigheid op te bouwen. Wat ik er over hoorde, ook via mijn vrouw die zelf actief was in de thuisfront-organisatie, dat vielen het eigenlijk jammer vonden dat het was afgelopen met de samenkomsten.

Al met al denk ik, afgezien van een enkeling, dat de balans positief doorslaat. Dat blijkt ook wel want er zijn nu al mensen die gesolliciteerd hebben naar een functie binnen het 322 Squadron, want dat is voorlopig het enige squadron dat op pad gaat.

dat eventueel in te zetten.

van de power en dat je laat merken dat je de bereidheid hebt maar één taal die daar begrepen wordt. Dat betekent de taal konvooi en dat er een ultimatum was gesteld. Want er is liepen tussen hun bazen en de VN over het onzitten van het

Daarna is het ook nooit meer gebeurd.

Je praat in militaire termen. Je moet de capaciteit hebben en je moet de intentie hebben om ze in te zetten. Als je die beide niet hebt dan moet je weg gaan. We hebben de middelen meegekregen van de politie, en de politie heeft zich door de NAVO, en door de VN resolutie te ondersteunen, bereid verklaard om desnoods die middelen in te zetten. Dat is positief.

Er waren ook geen extra beperkende maatregelen afgekondigd voor de Nederlandse vliegers. Ze waren toegevoegd aan de NAVO- operatie en waren volledig ter beschikking. En ik zat er als Nederlandse vertegenwoordiger om te bekijken of het allemaal ging volgens de afgesproken spelregels. Ik vind dat onze politie een heel positieve indruk achterlaat omdat we als klein land een grote bijdrage leveren. We leveren ongeveer tien procent van het aantal vliegers, en dat op een heel geloofwaardige manier, heel professioneel.

Hoe beïnvloeden de politieke keuzes het dagelijks werk op de basis?

Wat merkt u ervan?

De politieke keuze was van tevoren al gemaakt door zich te binden aan de NAVO uitspraak, en daarmee de vliegers toe te wijzen aan die operatie, zonder beperkende maatregelen. Vanuit mijn optiek positief, want ik hoefde niet elke keer naar die generaals toe te gaan om te zeggen, "sorry, dit mogen wij niet doen".

We kregen in de maand juni van 1993 het bericht binnen dat we naar Villafraanca moesten gaan en hebben meteen een uitgreide voorlichtingscampagne gestart. We hebben eerst de mensen verteld wat er stond te gebeuren, wat ze konden verwachten op basis van gegevens die toen bekend waren en daarna zijn we overgegaan tot aanwijzing en vorming van het detachement.

Op 1 juli hebben de betrokkenen een brief in de bus gekregen waarin stond "u bent aangewezen" of "u bent reserve" en daarna hebben we heel consequent en voortdurend extra informatie verstrek, zowel voor de betrokkene zelf als voor

Hoe denkt u over de oude vijand?

De oude vijand is een vijand met problemen, omdat hun hele bouwwerk uit elkaar is gevallen. Maar er zijn belangrijke delen van blijven staan, bijvoorbeeld dat waar Jeltsin de baas van is, met een gigantische hoeveelheid wapens. De vraag is of ze de intentie hebben. Ik denk het niet. Ze hebben zoveel problemen in eigen huis dat ze er voorlopig niet aan toe komen.

De druk is van de ketel en hopelijk worden ze in deze periode wijs en zullen ze gaan inzien dat ze meer kunnen bereiken met samenwerken. De andere delen van de vijand zijn zo klein of zijn zo ver weg dat ze niets kunnen doen. Maar ik heb wel medelijden met die vijand, omdat nu pas goed naar voren komt welke prijs is betaald door die maatschappij voor de houding die ze na de Tweede Wereldoorlog hebben aangenomen. Kijk maar naar de economische achterstand, de gigantische vervuiling, sociale armoede, wanorde en de misdaad.

Maar toch heb je altijd nog het gevaar dat ze een wanhoopsprong maken om de aandacht van de interne problemen af te leiden. Dat hebben we vaker in de geschiedenis gezien. Daarom denk ik dat je waakzaam moet blijven, ook al is het

ogenschoijnlijk allemaal lieve vrede. De waakzaamheid is nu wel minder dan op het hoogtepunt van de koude oorlog, maar je moet het gevaar nu toch niet onderschatten.

Een groot probleem zal zijn de motivatie van de mensen om te willen veranderen, om ondanks de beperkingen en de armoede toch de goede kant op te willen gaan. Daar maak ik mij wel eens zorgen over.

Laatste vraag: heeft u zelf nog de behoefte aan het voorgaande iets toe te voegen?

Als ik terug kijk op het half jaar, inclusief de voorbereidings-tijd en inclusief de maand na terugkomst dan kijk ik als Commandant Leeuwarden heel positief aan tegen de periode van onze eerste uitzending naar Italië. Het merendeel is daar verrijkt vandaan gekomen. Zowel wat betreft persoonlijke ontwikkeling als wat betreft de betekenis van de luchtmacht en de plaats van ieder in die luchtmacht. De collegiale contacten op het veld zijn verbeterd en de stemming is er beter op geworden.

Gerrit Vlietstra

EEN INGRISPENDE GEBEURTENIS VOOR
DE MILITAIR ZELF EN ZIJN FAMILIE

Monique van der Gronden

Als vrouw van Sergeant 1 Bert van der Gronden, uitgezonden met C-compagnie van 12 Infbat Lmbl, merkt Monique dagelijks wat het betekent dat de Nederlandse regering een actieve bijdrage levert aan de uitvoering van de besluiten van de Verenigde Naties. Monique vertelt over wat de uitzending betekent voor haarzelf en voor de drie kinderen, Ilona (8), Laura (5) en Thomas (3).

Maakt het nu veel uit, alleen met de kinderen? Als vrouw van een beroepsmilitair ben je wel wat gewend.

Het maakt heel veel uit, maar het valt niet tegen. Ik had er heel erg tegen op gezien, en al helemaal tegen die situaties die je normaal altijd samen doet. Maar het lukt gewoon, telkens weer. Het is heel anders, maar ik geniet ook meer van de kinderen. Bert nam veel over, maar gek genoeg was ik toch drukker. Ik ben nu meer geneigd dingen te laten liggen om meer aandacht voor de kinderen te hebben. Ik heb niet meer dat haast-je-rep-je wat ik eerst had. De emotionele kant is wel moeilijker, vooral als de kinderen het moeilijk hebben.

Ik leg veel uit over wat Bert doet, daar moeten ze geen verkeerd beeld van hebben. Je zit zelf ook met een paar dingen die je wilt delen en dat kan dan niet. Als er post komt zie ik hoe de kinderen zich uiten, heel emotioneel, maar het is ook fijn dat ze hem zo missen. Hij is een echte vader, ze hebben ook nu nog stiekeme geheimpjes met hem. Ik laat ze natuurlijk daarin. Gek is dat het niet verwatert, nu Bert langer weg is. Het is eerder heviger, nu we aan het aftellen zijn.

Je was nooit zo dol op alleen zijn als Bert met oefening was. Toch hebben jullie bewust gekozen voor zijn sollicitatie bij Luchtmobiel, in de wetenschap dat uitzending vrijwel zeker was.

Zoals ik al zei, ik heb er heel erg tegen op gezien. Je weet gewoon dat het nodig was dat hij er heen ging. Ik weet ook dat hij het fijn vindt om daar te werken. Ik heb liever dat mijn man werk heeft waar hij zich prettig bij voelt dan dat hij met tegenzin naar zijn werk gaat. Ik wilde trouwens ook zelf wel

zo'n tijdje alleen proberen. Ik vond dat ik niet zelfstandig genoeg was. Ik ben ook veel zelfstandiger geworden: de dingen die Bert deed, zoals de financiën, de tuin, klussen, doe ik nu zelf. Ik ben er trots op dat het lukt.

Dat eenzame is er wel, maar je kunt het voor je zelf erger maken dan nodig is. Ik heb allerlei hobby's weer opgepakt waar ik niet meer aan toe kwam. Kleding maken, uitvoerig koken, dat vind ik heel erg leuk. Tekenen doe ik ook weer af en toe, en borduren. Ik kan wel de hele avond TV gaan kijken met een drankje, maar aan het eind van de avond denk ik dan toch: wat heb nu gedaan. Ik wil graag straks terugkijken op een periode waarin ik van alles gedaan heb. Je moet in zo'n periode ook niet alleen maar moeder en huisvrouw zijn, je draait helemaal door als je niets meer doet met je andere interesses.

Ben je nooit bang geweest het niet meer aan te kunnen?

In het begin vooral. Laura deed in het begin heel moeilijk. We hadden natuurlijk zo goed mogelijk uitgelegd wat er ging gebeuren, en eigenlijk verwachtten we problemen met Ilo-na. Maar Laura was heel boos op mij, ze werd bokkig en stil, ze gaf mij er de schuld van dat haar papa weg ging. Ik had hem immers weggebracht. Misschien had ze niet geluisterd zolang Bert er nog was, omdat het nog niet nodig was, misschien deden de kinderen op school er nog een schepje boven op: jouw papa gaat naar de oorlog, jouw papa wordt doodgeschoten. Na een week of vier, heel moeilijke weken, waren bij haar de emoties zo hoog opgelopen dat de bom barstte. Ze was enorm overstuurd en het hele verhaal kwam er uit. Toen pas drong tot haar door wat ik uitlegde: papa gaat daar kinderen helpen, voedsel uitdelen, zorgen dat de scholen weer open gaan. Daarna brak de zon weer door en nu is ze heel lief en afhankelijk.

Denk je wel eens na over die grote wereldpolitiek waarin jullie als gezin van een militair een rol spelen?

Daar denk je van te voren niet over na. Je keek naar de TV, zag soms zo'n afscheid, en dacht alleen: wat sneu nou. Nu overkomt het jezelf en ik voel mij veel meer betrokken bij de hele situatie. Niet alleen bij Bert, maar ook bij de politiek en vooral voel ik mij betrokken bij hoe de mensen daar zich voelen. Bert stuurt soms foto's van mensen bij wie de schaamte over hun situatie, hun afhankelijkheid van de VN, van de gezichten af te lezen is.

Ben je wel eens kwaad geweest dat die wereldpolitiek nu zo in jouw gezin ging ingrijpen?

In het begin was ik heel erg kwaad. Ik zag het verband niet en vond het allemaal onzin. Nu, na drie maanden, als ik lees

dat de bevolking zich veiliger voelt, ga je toch het nut ervan inzien. Je vraagt je wel af waarom dit nu moest gebeuren, en dan nog wel zo dichtbij. Ik denk wel dat we veel te laat gereageerd hebben, het had misschien niet zo ver hoeven komen.

Krijg je veel steun van anderen?

Ja, alle ouders zijn heel erg bij ons betrokken, mijn vriendinnen ook. Toch, je kunt het nog zo vaak vertellen, ze weten toch niet wat het is. Ze kunnen zich geen voorstelling maken. Sommige vragen vind ik ook stom: "lukt het allemaal, hoe doe je dat nou?" Dat is helemaal niet belangrijk, je moet en je doet het. Het lijkt soms wel een verplichting om zulke vragen te stellen. Maar niets vragen zou ik ook weer heel erg vinden. Je komt er wel achter wie je goede vrienden zijn, die zien dat het goed gaat en weten dat ik er wel mee kom als iets niet goed gaat. Van mensen van wie ik het nooit verwacht had krijg je soms de vraag om eens koffie te komen drinken. Dat doe ik dan, het is toch ook een uitlaatklep. Je moet trouwens wel om hulp durven vragen, het wordt niet voor niets aangeboden.

Ik ga elke zondag naar de kerk. Ik had dat nooit van mijzelf gedacht, ik ben niet zo opgevoed en niet gedoopt. Ik heb er echt wat aan. Vooral na een hectische week, met slecht weer en drukke kinderen, kom je even tot rust. Je komt even tot bezinning en dan kan ik er weer een week tegenaan. Bert vindt het fijn dat ik dat doe, hij gaat daar ook wel naar de diensten op zondag. Hij vindt dat ook "even een moment voor jezelf". Je staat er door de week niet bij stil dat dit allemaal nogal bedreigend is, en dat is maar goed ook.

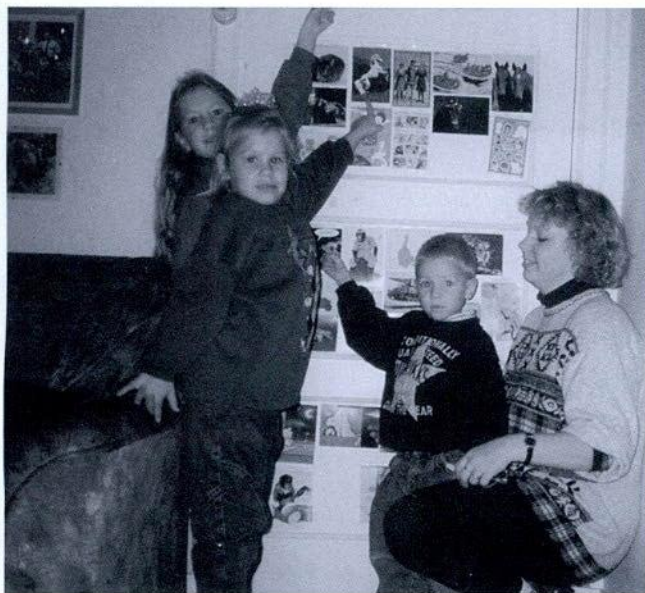
Heb je iets aan de thuisfront-organisatie?

Daar ben ik twee keer geweest. Er was een video-film, je kon vragen stellen en er was een telefoon-verbinding. Maar ik zie niet zo veel in dat clubjes-gedoe, daar ben ik geen mens voor. Toch is het goed dat de telefoonkring en het Sitcen er zijn, het geeft een veilig gevoel.

Je hebt er nog geen beroep op gedaan?

Nee, ik weet ook niet of ik dat nog zal doen.

Als het moeilijk is, en je bent er uit gekomen, dan vraag je je wel eens af hoe je dat gedaan hebt. Ik denk op wilskracht. Ik wilde bewijzen dat ik het kon en dat Bert trots op me zou zijn. Ik had ook het gevoel dat veel mensen dachten dat ik

Ieder heeft een eigen stuk op de deur voor de kaarten uit Bosnië.

het niet aan zou kunnen. Daaruit spreekt dan misschien ook hun eigen angst voor zo'n situatie. Bert schreef dat zij nu wel een medaille kregen, maar dat de mensen thuis die eigenlijk zouden moeten krijgen. Dat hoeft voor mij niet, maar ik vind het zelf toch ook een hele prestatie dat het zo goed gaat. Eigenlijk voel je drie dingen tegelijk: heel onderkoeld, het moet gewoon en dus doe je het

heel trots, het lukt toch maar en het grote gemis van Bert, ik zal zo blij zijn als het voorbij is.

Het is een hard gelag, maar de dagen vliegen voorbij. Ik houd me zelf niet in voor de kinderen. Die zeggen soms: "nu denk jij aan papa". Dat mogen ze best zien.

Wil je iets zeggen over de gevolgen voor jullie huwelijk?

De uitzending is positief voor ons huwelijk. Ik zie nu de voordelen van het zelf doen en regelen. Ik denk dat je man je eens van een andere kant leert kennen. Bovendien hebben we dit echt samen besloten, ik sta heel erg achter hem, wil dat hij weet dat het hier goed gaat. We vertrouwen elkaar volledig. Dat bewustzijn is gegroeid.

Tot slot wil ik nog twee dingen zeggen.

Het thuisfrontcomité doet echt goed werk. Ze organiseren van alles, je kunt stukjes schrijven in het blad "Falcon", met Kerst gebeurt weer het een en ander. Daar gaan we zeker naar toe.

Het is zo jammer dat er van deze tweede shift zo weinig in de pers komt. Het is eigenlijk schandalig, alleen als er wat gebeurt komt het in de krant. Het gaat niet om ons hier maar om de mensen daar, want die willen toch graag laten zien dat ze daar een taak hebben. Aandacht is toch heel belangrijk. Zelfs bij het bezoek van Joris Voorhoeve laten ze niets van de omgeving zien waar de mensen daar moeten werken. Dat is blijkbaar geen nieuws.

Joan Merens

Sergeant Antoine van Ooijen

Sergeant Antoine van Ooijen werkt sinds 1988 in Vught op het Genie Opleidingscentrum. Zijn huidige functie is toegevoegd commandant van het derde instructiepeloton. Hij is zeer betrokken bij zijn werk hetgeen onder andere blijkt uit zijn activiteiten binnen het Onderdeel Overleg Orgaan en het Locatie Overleg Orgaan. Daarnaast maakt hij deel uit van het regiobestuur van de ACOM en is hij redacteur van het Genieblad Promotor. Hij heeft vanaf het begin- dat is nu al weer 12 jaar geleden- gekozen voor de Genie en met name het opleidingsgebeuren gaat hem zeer aan het hart. Antoine is 33 jaar, hij is gehuwd en heeft twee kinderen: een jongen van vijf en een meisje van vier. Thema van het gesprek: politiek en militair.

Sinds de dreiging van een Oost-West conflict is weggefallen is men binnen de krijgsmacht met nogal wat veranderingen geconfronteerd. Tijdens de vorige kabinetsperiode zijn de zogenaamde herstructureringsplannen begonnen. Een en ander heeft consequenties voor zowel de omvang als de taakstelling van de krijgsmacht. Laten we beginnen met de veranderde taakstelling. Oefenen in NAVO-verband tegen een mogelijke Sovjet-invasie is heel iets anders dan inzetbaar zijn bij vreedstaken in VN-verband waar dan ook ter wereld. Hoe beoordeel jij de veranderde taakstelling: strookt dit met je oorspronkelijke motieven om te tekenen als beroepsmilitair?

Nee, dit strookt niet met mijn oorspronkelijke motieven. Humanitaire hulp was wel onderdeel van het werk, maar een neventaak. Natuurlijk heb ik gekozen voor een risico. Als het moet staan we vooraan. Maar de Koude Oorlog was ver weg. Daar dacht je toch niet echt aan. Ik koos voor het werk omdat het afwisselend is en uitdagend maar ook de zekerheid speelde een rol. Met langdurig van huis wegzijn heb ik geen rekening gehouden. De meeste militairen kiezen niet voor dit werk omdat zij oorlogvoeren zo leuk vinden. Bij de mensen die nu tekenen ligt het anders: zij weten dat ze veelvuldig ingezet kunnen worden bij humanitaire acties. Zij kiezen daar bewust voor. Maar bij mensen die jaren geleden getekend hebben ligt dat heel anders.

Is er - vind jij- door de overheid voldoende ruimte geboden om je te bezinnen op de veranderde taakstelling?

Nee, ruimte is niet geboden. **Het is slikken of stikken.** Ik ben niet tegen uitzending, maar dit gaat te snel. De afbouw verloopt stormachtig. Het geld speelt een te grote rol. Het beleid wordt afgestemd op de bezuinigingen: dat is toch de omgekeerde weg.

Je zei al dat je niet tegen uitzendingen was. Hoe beoordeel jij het Nederlandse uitzendbeleid?

Wat we gedaan hebben in Irak, in Cambodja en Mozambique vind ik een verlengstuk van het werk. Dat is zinvol. Maar wat betreft ex-Joegoslavië heb ik mijn vraagtekens. Is dat niet water naar de zee dragen? 80% van de hulpconvooien komt bij de strijdende partijen. Financieren wij de oorlog niet? Dat er op humanitair vlak iets gedaan wordt, daar sta ik achter, maar het moet wel effect hebben. De zin van het gebeuren in Joegoslavië vind ik bedenkelijk. En er wordt voorbijgegaan aan de vele problemen die voortvloeien uit uitzending: de verveling is funest. En bij terugkomst zijn er aanpassingsproblemen. De kloof tussen het werk daar en hier is groot. Je vraagt je af: Waar doe ik het allemaal voor? Er zijn collega's die hun draai niet meer kunnen vinden en maar opnieuw uitgezonden willen worden. In de gezinssituatie kan ook veel veranderen. Vrouwen die een half jaar alleen zijn geweest en onafhankelijker zijn geworden. Nu is dit op zich niet verkeerd, maar als het uitloopt op echtscheiding, dan is dat wel een bittere pil. Het gaat allemaal veel te snel en er is te weinig geld voor een goede opvang. Nederland staat teveel voorop met uitzending. Dit is psychisch te zwaar voor militairen.

Ben je zelf al eens uitgezonden geweest?

Nee. Nu zijn het nog vrijwilligers die gaan. Ik heb er nooit voor gekozen om veelvuldig te worden uitgezonden. Ik sta dan ook niet als eerste in de rij. Mijn gezin gaat boven alles. Dat de ouders van mijn vrouw vlak achter elkaar overleden

zijn maakt het weggaan er niet gemakkelijker op. Elly leunt nogal op mij. Als het moet ga ik. Maar ze moeten me wel aanwijzen. Ik zal er zeker niet zelf om vragen.

En hoe wordt er thuis gereageerd op de verhoogde kans op uitzending?

Het is moeilijk in te schatten hoe het zal zijn als het eenmaal zover komt. Elly is niet blij met alle veranderingen, maar ze wil ook niet, dat ik een baan die ik altijd heel leuk heb gevonden zomaar opgeef. Trouwens de kansen op de arbeidsmarkt zijn ook niet zo rooskleurig. De druk is groot. Ik hoop ook dat ik mentaal gezond terugkom van een uitzending. Ik zie veel problemen om me heen. Maar hoe het zal zijn als ik word uitgezonden vind ik moeilijk in te schatten. Elly en ik praten er veel over en ik denk dat dat wel goed is. Ze komt in elk geval niet voor verrassingen te staan. Ik heb veel over voor dit werk maar het gaat niet ten koste van alles. Als ik om de twee jaar moet worden uitgezonden, dan pas ik. Daar ligt een grens.

De veranderde taakstelling wordt gecombineerd met een grote afslankingsprocedure. Hoe beoordeel jij deze gang van zaken?

Dat je na een uitzending je baan kunt verliezen is heel erg. Maar zeker zo problematisch is het, dat je na zo'n twintig tot vijftientig trouwe dienstjaren aan de kant wordt gezet, omdat je om bijvoorbeeld medische redenen niet meer inzetbaar bent. De mensen hebben het beste van hun leven gegeven en worden nu afgedankt. Het proces gaat veel te hard. De HKL is niet eens geëvalueerd en de VHKL wordt vervroegd ingevoerd. De regering wil **teveel- te snel- tegelijk**. Ze willen een kleiner leger zonder dienstplichtigen, meer uitzendingen en geld overhouden. Ik zou het zo willen zeggen: **de herstructurering kwam als een golf. Wij zijn goeie zwemmers. Maar de golven zijn al te hoog. Het is een storm geworden en er zijn al mensen aan het verdrinken. Het kan kleiner de krijgsmacht, maar het zou stukje bij beetje moeten gaan.**

Hoe denk je over de toekomst van de krijgsmacht: heb je enig vertrouwen in het beleid zoals dat nu gevoerd wordt?

Ik heb er grote vraagtekens bij. Als in 1995 de dienstplichtigen wegvallen en als je bedenkt dat veel BBters ex-dienstplichtigen zijn...? En wat is de achtergrond en het niveau van de toekomstige BBters en komen er wel genoeg? Het verloopt allemaal veel te rommelig. En zijn al die uitzendingen

gen nog wel te betalen? En als het conflict in Joegoslavië is opgelost, wat staat ons dan te wachten? De wereldsituatie is allesbehalve stabiel. Neem bijvoorbeeld het fundamentalisme.

Nu gaan BBters nog, maar wat als ze geconfronteerd worden met gewapende conflicten, als er doden gaan vallen?

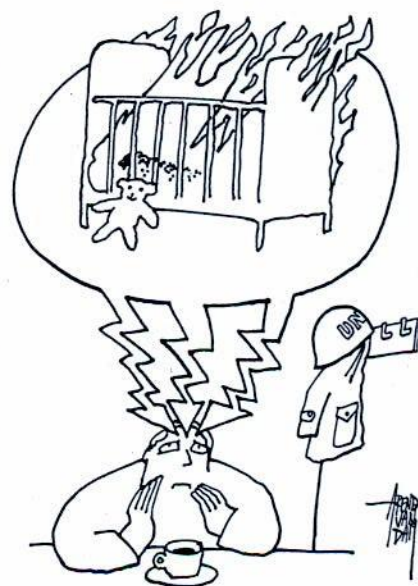
Als je het kabinetsbeleid van de afgelopen jaren zou moeten beoordelen, wat zou dan je commentaar zijn?

Politiek gezien heeft ter Beek het goed gedaan: hij heeft de bezuinigingen doorgevoerd. Maar voor defensie is het slecht. Het was een afbraakbeleid. Voorhoeve heeft het ook al over meer bezuinigingen. Toch heb ik meer vertrouwen in de huidige bewindslieden. Ter Beek had geen militaire achtergrond. Maar uiteindelijk bepaalt de politiek. De defensietop zelf zal tegengas moeten geven. Zoals van der Vlis en Couzy, misschien wel heel nobel maar is het wel zo menselijk bedoeld? Is het niet veeleer bedoeld als tactische zet om de motivatie van het personeel op te krikken?

Ter afsluiting zou ik je nog willen vragen of je je als militair in je waarde gelaten voelt door het beleid zoals dat nu gevoerd wordt?

Vind ik een moeilijke vraag... Alles bij elkaar, ja. Alleen wat betreft het uitzendbeleid zou ik willen dat het korter was, bijvoorbeeld twee maanden. Maar als je dan vaker moet...? Ik zou nog willen zeggen dat alles wat ik verteld heb uit het hart gegrepen is. Ik ben niet echt politiek gericht. Ik houd het wel allemaal bij in de krant en op tv, maar niet zozeer welke partij wat doet. Ik ben bij het werk betrokken en graag goed geïnformeerd.

José Verheijen

Sgttdw Jan Willem Nijdeken

Sgttdw Jan Willem Nijdeken is op dit moment werkzaam op bureau bedrijfsveiligheid van de onderzeedienst. Van augustus 1991 tot februari 1994 was hij geplaatst aan boord van Hr.Ms. Van Kinsbergen. Tussen medio 1992 en medio 1994 werd het schip twee keer voor een periode van zes maanden uitgezonden naar de Adriatische zee.

Je hebt het interview van Van Traa gelezen.

In hoeverre voel jij je betrokken bij de wereldpolitiek?

(Lachend) Leuke binnenkomer, voel ik mij persoonlijk betrokken bij de wereldpolitiek? De wereld is dan wel erg groot.

Ik voel mij persoonlijk betrokken bij de wereldpolitiek voor zover die gepresenteerd wordt in de media; dan voel ik mij eerder nog betrokken bij de dikke buiken en bloedplaatjes en de schrijnende verhalen van minister Pronk, die jankend de Tweede Kamer toespreekt. Waar eigenlijk geen aandacht aan besteed wordt, ik denk bijvoorbeeld aan wat er allemaal gebeurt in China, in de voormalige Sovjet Unie, in al die republieken daar rond de Zwarte Zee, daar voel ik me niet bij betrokken omdat ik daar te weinig informatie over krijg. Bovendien is alle energie van "het betrokken zijn" bij mij al lang opgesoupeerd bij die paar gepresenteerde voorbeelden. Dus als gewetensvraag: voel ik mij betrokken bij de wereldpolitiek, dan besodemieter ik mezelf, want ik hou de schijn hoog door de krant te lezen maar 99% gaat langs me heen.

Dus het is niet zo dat je, door je betrokkenheid bij de politiek er voor gekozen hebt om bij de krijgsmacht te gaan werken. Om van die kant je steentje te kunnen bijdragen aan bijvoorbeeld de humanisering van de wereld?

Dat is absoluut niet waar. Mijn enige redenen om bij de krijgsmacht te gaan werken waren de huiselijke omstandigheden en mijn schoolsituatie die zodanig was, dat er geen mogelijkheid bestond om aan het werk te gaan. De krijgsmacht was een goed alternatief.

Het is een goede keus gebleken want het appelleert aan mijn belevingswereld. In hoeverre dat nou gegroeid is omdat ik nu lang binnen de krijgsmacht zit of dat het gewoon inge-

bakken was in mijn figuur dat weet ik niet maar het heeft meestal wel geklikt. Er is wel degelijk een wisselwerking natuurlijk. Als je op je 17e in dienst komt, dan kom je in een speeltuin, de locatie van die speeltuin verandert. Het heeft te maken met ouder worden, dat je eens om die speeltuin heen kijkt waar de locatie van die speeltuin eigenlijk is en waarom die speeltuin aanwezig is.

Ja, en het hoort bij je hele ontwikkeling als mens om je toch wat te oriënteren en ik denk, dat je daarom inderdaad in de loop der tijd wat betrokkener raakt bij zaken die zich om je heen afspelen. Het hoeft niet direct de wereldpolitiek te zijn, het kan ook zijn dat je juist steeds meer intern gaat richten. Iedereen zoekt raakvlakken binnen zijn belevingswereld.

Toen jij de krijgsmacht binnenstapte zag je dat dus puur als baan en mogelijkwerwijs speelde in je achterhoofd mee dat het ter verdediging van vaderland en koningin was. De laatste jaren is er een behoorlijke verschuiving gekomen in de taakstelling van de krijgsmacht. Hoe kijk jij daar tegenaan?

Ik denk, als je zegt wat is de doelstelling van de krijgsmacht, dan geloof ik niet dat die zo zeer veranderd is. De doelstelling van de krijgsmacht is in mijn visie een hele simpele: namelijk dat wat de Nederlandse politiek aan buitenlandse belangen d.m.v. een krijgsmacht wil behartigen door er eventueel mensen voor in te zetten. De doelstelling van de krijgsmacht is vastgelegd in de politiek en de taken die daar bij horen zijn nogal veranderd ja, daar heb ik geen moeite mee.

Het enige waar ik moeite mee heb is dat de veranderde opvattingen van taken van de krijgsmacht tegenwoordig zo variabel is. Het gaat in mijn ogen niet altijd meer alleen om het algemeen belang, maar veel meer om partijpolitieke of financiële belangen. Als je het heel nobel bekijkt, zou een krijgsmacht daar eigenlijk niet onder mogen lijden. Het zit mij niet helemaal lekker, dat dat soms wel gebeurt.

Je zegt dus eigenlijk dat economische motieven geen rol mogen spelen bij een uitzending.

Ja, dat zou geen rol mogen spelen.

Wat mag in jouw ogen dan wel een rol spelen om Nederlandse

militairen naar het buitenland uit te zenden?

Er zijn mijns inziens een aantal redenen die rechtstreeks Nederland aangaan: de normen en waarden van Nederland, het territorium van Nederland of de economische situatie van Nederland. Daarnaast denk ik ook meer aan het humanitaire gebeuren. Als bepaalde categorieën mensen zich zelf niet kunnen verdedigen, groepen die op de een of andere manier onderdrukt worden, als daar een soort van protectie geleverd moet worden, denk ik dat wij met onze rijke gevulde portemonnee daar heel goed militaire bijstand kunnen leveren. Je mag het ook militaire ontwikkelingshulp noemen. Ik denk, dat het beschermen van zwakke categorieën zeker bij een krijgsmacht hoort, alleen is de keus ingewikkeld, want wat zijn de categorieën mensen die beschermd moeten worden? Toen meneer Franco in Spanje zat, gingen we als Marine naar Spanje en liepen gewoon de havens binnen om te passagieren. De Anjerrevolutie in Portugal was nog niet geweest, maar wij gingen stappen in Lissabon. In Turkije gebeuren nog steeds hele rare dingen. Dus het is heel ingewikkeld en ik heb er zelf weinig zicht op, wie nu de goede en wie de slechte is.

Kun je je voorstellen dat de politiek en de legerleiding beslissen militairen uit te zenden naar een bepaald gebied of om een bepaalde reden die jij voor je zelf niet acceptabel vindt?

Dan praat je over een heel hypothetische situatie, daar kan ik me eigenlijk heel weinig bij voorstellen. Ik weet alleen in het algemeen hoe ik er over denk. Toen ik pas in dienst kwam werden er grapjes gemaakt: als de Russen komen wat doen we dan, dan kopen we allemaal een ticket naar Australië. Toen was ik 18/19/20 jaar. Later ga je daar wel genuanceerder over denken. Ik denk nu, dat, als ik op een schip geplaatst was dat naar een oorlogsgebied gestuurd wordt, ik zeker niet afstap. Ik denk dat ik per se mee wil. Misschien schat ik mezelf wel een beetje hoog in. Maar ik denk dat, als ik aan boord van dat schip zit, het noodzakelijk is, dat ik blijf zitten. Ik denk, dat ik gewoon ga, omdat ik het mijn taak vind. De reden waarom ik mijn taak zo belangrijk vind is een soort onderlinge afhankelijkheid met de rest van de bemanning.

Dan bekijk je het in mijn ogen puur vanuit de vakmatige kant. Het is een kwestie van vakmatig, en eergevoel. Als het moeilijk wordt, dan trek ik niet aan mijn palen, kom nou, ik ben ingehuurd om dat werk te doen, ik heb er jarenlang voor geoefend en voor gewerkt. Op het moment dat het dan nodig

is, bijt ik door de zure appel heen en dan doe ik het ook. Het is niet alleen mooi weer spelen. Ik denk dat het ook een grote kwestie is van eergevoel en zelfrespect, dat is het belangrijkste. Ik denk dat eergevoel en zelfrespect bij 75% van de bemanning meespeelt. Wil je een goed schip hebben dan hebben de mensen eergevoel nodig.

Maar betekent dat dan dat de regering/legerleiding je overal naar toe zou kunnen sturen? Ook als je het zelf, volgens je eigen normen en waardensysteem, geen goede oorlog vindt of geen goede zaak?

Laat ik het zo zeggen: ik heb vertrouwen in de politiek. In principe geloof ik dat de politiek de juiste keuzes maakt. Als ik dat vertrouwen niet heb, heb ik een verkeerde werkgever. Ja, dat is het eigenlijk: op het moment dat ik het vertrouwen in die politiek verlies, zal ik dus uitkijken naar een andere werkgever. Dan is de uiterste consequentie, dat ik eruit stap.

Het is dus afhankelijk van je persoonlijke inschatting op dat moment, wat de uiterste consequentie is. Maar het is niet een beetje van dit en een beetje van dat, het is alles of niks. Daarom respecteer ik die hoge Landmachtman van der Vlis die opgestapt is. Ik respecteer dat, omdat hij daar niet mee kon leven, met alle defensiebezuïgingen. Maar ik respecteer net zo goed die marinier die gezegd heeft: ondanks alles, nu blijf aan boord. Ik vind het dan ook goedkoop zoals er nu gebakkeleid wordt tussen de officieren van Landmacht, Luchtmacht en Marine en hun belangenverenigingen over beslissingen die je met respect moet bejegenen.

We zijn de laatste jaren binnen de marine op een andere manier uitgezonden dan vroeger, niet qua duur van de uitzending maar qua inzet. Van Traa zegt, dat je dan eigenlijk moet waarborgen, dat je mensen goed voorlicht over de situatie waarin ze mogelijk kerwijs verzeild zou kunnen raken. Vind jij, dat de Marine zijn mensen goed voorlicht bijv. bij zo'n uitzending naar de Adriatische Zee. Vind je het zelf ook een vereiste dat je goed wordt voorgelicht?

Ik vind voorlichting over de achtergronden gewoon een harde eis, een randvoorwaarde om te gaan zelfs. Je kunt je wel afvragen: wat is goede voorlichting? Op het moment, dat je een informatiepakket of iets dergelijks samenstelt zal je rekening moeten houden met gigantische variëteiten in lezerscategorieën en bijbehorende belevingswerelden. Is goede voorlichting gebaseerd op de informatie, die een matroos van 21 aangaat of de overste die commandant van het schip

is? Ik denk dat wat dat betreft goede voorlichting niet bestaat. Goede voorlichting moet op maat zijn en dat is onmogelijk, dus er zal altijd wel wat aan mankeren. Ik denk alleen wel, dat degene die het basispakket aan voorlichting krijgt en daar niet voldoende mee kan, zelf bij machte genoeg is om verder op zoek te gaan naar informatie.

Dus goede voorlichting: ik denk wel dat we dat krijgen. Er is niemand die ergens naar toe gaat en die absoluut niks weet, tenzij er ook geen interesse is. Kijk "de Nederlandse krijgsmacht staat met beide voeten in de maatschappij". Of het helemaal waar is, weet ik niet, maar het wordt wel zo gesteld en ik denk ook, dat je binnen de Nederlandse maatschappij voldoende informatie en voorlichting kan krijgen.

Van Traa zegt in het interview dat de uitzending van mariniers naar Cambodja voor een groot deel een economische reden had. Die werd aangekleed met een humanitair jasje. Als we het dan over voorlichting hebben: heb jij ooit, via wat voor voorlichtingskanaal dan ook, over economische motieven horen praten?

Ik denk, dat het wel van belang is dat je dat weet als militair, want je bent een instrument en een instrument mag toch wel weten waar het voor gebruikt wordt. Je hebt het recht om te weten waarom we er naar toe gaan, omdat daar beslissingen van afhankelijk zijn of kunnen zijn.

Beslissingen over het al of niet gaan?

Ja, maar ook: hoever ga je als politiek door als je mariniers naar Cambodja stuurt. Wat kan er gebeuren als mariniers doodgeschoten worden. In het kader van de humanitaire actie kunnen we dat accepteren. Als je zegt, het gaat om economische motieven, dan verandert dat de zaak. Hoe duur is die marinier dan en hoe duur mag een marinier zijn om hem dood te schieten? Wat verdienen we ermee? Het is heel erg zwart-wit gesteld; ik denk wel, dat je mag weten of deze afwegingen gemaakt worden.

Maar als jij zegt: ik ben in militaire dienst gegaan en het militaire bedrijf is een verlengstuk van de politiek en ik heb vertrouwen in de politiek, doet het er dan toe, welke overwegingen bij die politieke keuze een rol spelen?

Ja, zolang ik vertrouwen in die politiek kan blijven houden, kan ik mij dus verbonden blijven voelen met die politiek en uitvoeren wat die politiek wil. Maar dat wil wel zeggen dat ik op de hoogte moet zijn van de beweegredenen van de politiek. Als ik de informatie niet van de politiek krijg kan ik

nooit een genuanceerd oordeel over die politiek vormen en kan ik dus nooit volledig vertrouwen in de politiek houden.

Als je alle beweegredenen wist, zouden er dan niet veel eerder grenzen aan je vertrouwen komen?

Ik wil ze graag weten. Ik zeg: ik heb vertrouwen in de politiek, tenminste de Nederlandse politiek, maar er zit een verschil in blind vertrouwen en beargumenteerd vertrouwen. Ik houd niet van blind vertrouwen. Dat wil niet zeggen, dat ik het altijd met de politiek eens ben, maar grosso modo heb ik daar dus nog steeds voldoende vertrouwen in. De belangrijke keuzemogelijkheid, blijf ik of ga ik weg, moet je wel met argumenten kunnen staven en daar hoort het volledige recht op informatie bij.

Er moet bezuinigd worden bij Defensie en dat staat soms haaks op het uitvoeren van de vredestaken die we op ons genomen hebben. Heb je zelf ook het gevoel dat daar een soort frictie zit?

Daar zit ik weleens over te piekeren. Ik weet welke vredestaken we hebben, ik weet dat het Defensie een gigantische hoeveelheid kapitaal kost. Maar ik heb alleen geen flauw idee, hoe dat geld verdeeld wordt. Ook heb ik geen flauw idee wat voor extra middelen ze krijgen voor vredestaken. Ik heb daarin geen enkele inzage. Iedereen heeft daar wel een mening over, ik ben waarschijnlijk een van de weinige mensen die daar geen uitgesproken mening over heeft; alles wat je erover zegt, slaat waarschijnlijk 4 planken mis. Ja, het klinkt misschien een beetje krom, want ik zie natuurlijk wel allerlei dingen gebeuren. Elke keer hoor ik, dat er geen geld is en tegelijkertijd zie ik dingen gebeuren waarvan ik denk: dit is geld in het water gooien.

Dus op het moment, dat een generaal zegt: "wij hebben geen geld voor vredestaken", moet ik dat maar aannemen. Persoonlijk denk ik altijd, dat de defensieorganisatie toch wel goed geënt is op bureaucratie en bureaucraten zijn in het algemeen heel erg goed om allerlei posten te verschuiven, te verbloemen en te verhullen. Ik heb daar geen enkel inzicht in daarom onthoud ik me ook van een mening.

De laatste tijd worden mensen steeds vaker uitgezonden. Je hebt het zelf ook meegemaakt dat je binnen een jaar tijd voor de 2e keer voor een half jaar weg moest. Vind je dat een wissel die je als bedrijf op je mensen trekken mag?

Ja, omdat je dan weer helemaal terug komt op je eerste vraag: waar heb je voor gekozen. Het klinkt heel erg makke-

lijk, het is voor mij ook makkelijk omdat ik vrijgezel ben, maar goed, je kiest voor een baan bij Defensie, je kiest voor een politiek systeem en, omdat die politiek uitmaakt dat het niet uit breedte kan maar uit de lengte moet, dan heb je dat maar te accepteren. Maar wel met de aantekening erbij dat die politiek zich bijzonder goed moet realiseren, dat zij niet continue de mensen als wisselgeld kunnen gebruiken. In dit soort situaties voor eenmalig korte perioden kan dat. Maar op het moment dat je dat langdurig gaat volhouden, dus bijvoorbeeld: in 4 jaar mensen net zo frequent uitzenden, denk ik dat je toch wel gemok krijgt onder het personeel. Het gevolg is dat degenen die goed geschikt zijn voor een functie wegllopen, omdat zij elders werk kunnen krijgen, en dat de rest die blijft zitten volledig gedemotiveerd is en probeert op alle mogelijke manieren er onderuit te komen. Op zich vind ik dat de politiek het recht heeft om een opdracht te geven aan een commandant van een schip: stuur je mensen. Al heb je maar 2 schepen en moet er continue een schip zijn, we hebben dat besloten met alle ins en outs. Het zij zo: je hebt dat te slikken of je hebt maar te gaan. Het klinkt hard en ik hoop dat het nooit zal gaan gebeuren maar het is wel een gevolg van mijn opstelling tegenover mijn baan. Dan mag ik het niet anders concluderen.

Betekent dat, dat mensen die een andere keus maken, zoals: ik ben drie keer weggeweest en nu is het genoeg, ik doe het niet meer, maar ik wil toch bij die baas blijven, dat je eigenlijk vindt dat dat niet kan?

Nou op het moment, dat je praat over een baas zoals we die een x-aantal jaren geleden hadden, die nog allerlei ruimte had voor mensen die niet op een specifieke functie zaten en waar dus nog rek in zat, denk ik, dat dat niet hoefde. We gaan echter naar een steeds hardere organisatie. Op het moment dat iemand nu na 3 keer zegt: ik doe het niet meer, dan ga ik er vanuit, dat de plaatsingsautoriteiten volledig eerlijk de uitzendingstermijnen tussen alle beschikbare mensen verdeelt. Ik vind het een randvoorwaarde dat het zo gebeurt. Maar als dat wil zeggen dat die persoon na 3 keer niet meer wil en daarom iemand anders voor de 5e keer moet, dan mag je vragen aan die persoon of hij plaats wil maken voor iemand anders, omdat het "gelijke monniken gelijke kappen" principe geldt. Het is natuurlijk gemakkelijk om te zeggen: ik doe het niet meer. Er moet toch iemand naar toe, zo dwingend is die opdracht.

Nou zeg jij, ik heb makkelijk praten want ik heb geen gezin thuis. Zou het voor jou anders zijn als je een gezin thuis had?

Ja, ik denk dat dan de keuze, bij deze frequente uitzendingen, om bij deze werkgever te blijven of een andere te zoeken, je wel steeds makkelijker wordt gemaakt.

Zou het voor jou betekenen dat je weggaat bij deze baas en een andere baas zoekt?

Ja, als ik getrouwd zou zijn en ik zou een vrouw hebben die er aan gewend was dat ik een keer per jaar 3 maanden wegga en een keer per 5 jaar 6 maanden en ik word dan in één keer, in deze moderne tijd, geplaatst op een schip dat minstens 9 maanden per jaar op zee zit en mijn vrouw zou daar moeite mee hebben, ik zou de kinderen niet zien opgroeien, dan zou het inderdaad een stuk moeilijker worden om bij deze baas te blijven. Ik kan me voorstellen, dat je dan op een gegeven moment zegt: ik pik dit niet langer, ik ga niet meer; dan zou ik er hoogstwaarschijnlijk anders tegen aankijken dan ik nu doe. Je verwacht dan toch dat er een mouw aan te passen moet zijn als je niet meer uitgezonden wilt worden. Ik ben nu alleen verantwoordelijk voor mezelf.

Ik kan het voor mezelf heel rationeel bepalen. Maar je hebt een rationele afweging en je hebt een emotionele afweging en breng die maar eens bij elkaar. Je kunt wel zeggen, dat je het niet leuk vindt meer vindt en lopen morren en griepen, wat veel gebeurt, maar je gaat niet na 20 of 25 jaar bij een baas weg. En als je nog 10 jaar moet, dan ga je niet op zoek naar een nieuwe werkgever, want die vind je in deze tijd niet meer.

Dus dan roepen we wel weer steeds: je hebt de keus. Maar die keus is er eigenlijk niet.

Het is allemaal zo gevaarlijk om dit soort uitspraken te doen, want, heb je een goede werkgever, dan houdt hij daar rekening mee. Als hij alleen misbruik maakt van de mensen, dan zijn we weer terug aan het eind van de vorige eeuw.

Vorige week hoorde ik op de radio een man die zei: "wat lopen ze toch te drammen want ik ben in de oorlog 5 jaar naar Indonesië gegaan en toen wij weggingen wisten we niet hoe lang het zou duren". Ik denk dan: dat heeft er toch niks mee te maken. Omdat zij het vroeger niet goed hadden, wil dat nog niet zeggen dat het per definitie erfelijk of overdraagbaar is.

We zijn juist bezig om met z'n allen het zo goed mogelijk voor elkaar te maken. De tijd en ook de maatschappij is veranderd.

Heb jij het gevoel dat er, op het moment dat we overgaan naar een beroepsleger, andere normen gehanteerd zullen worden?

Het overgaan naar een beroepsleger is voor de Marine op zich niet zo'n stap. Ik ben alleen wel bang, dat het als kapstok gebruikt gaat worden om veel meer zaken op de ouderwetse manier te regelen, dat er weer een wat strictere scheiding van rangen en standen komt. Ik vind het een teken aan de wand dat er plotseling rapporten komen als "Terug naar de toekomst".

Normen en waarden zijn op zich een goede zaak. Alleen blijft het praten erover zo vaak hangen op uiterlijkheden en praten we niet meer over de normen en waarden die we zelf hanteren.

Het gaat niet om uiterlijkheden maar om: wat zijn onze motieven. Ik denk dat daar vaak aan voorbij gegaan wordt. Als we niet oppassen hebben we over tien jaar weer militaire parades, want dat staat zo mooi. We hebben dan een beroepsleger en dat moet zich toch presenteren, dat moet zich profileren. Ik ben bang, dat wat dat betreft het overgaan naar een beroepskrijgsmacht er toe kan leiden, dat er toch een soort kastevorming ontstaat en dat zou weleens heel verkeerd kunnen uitpakken.

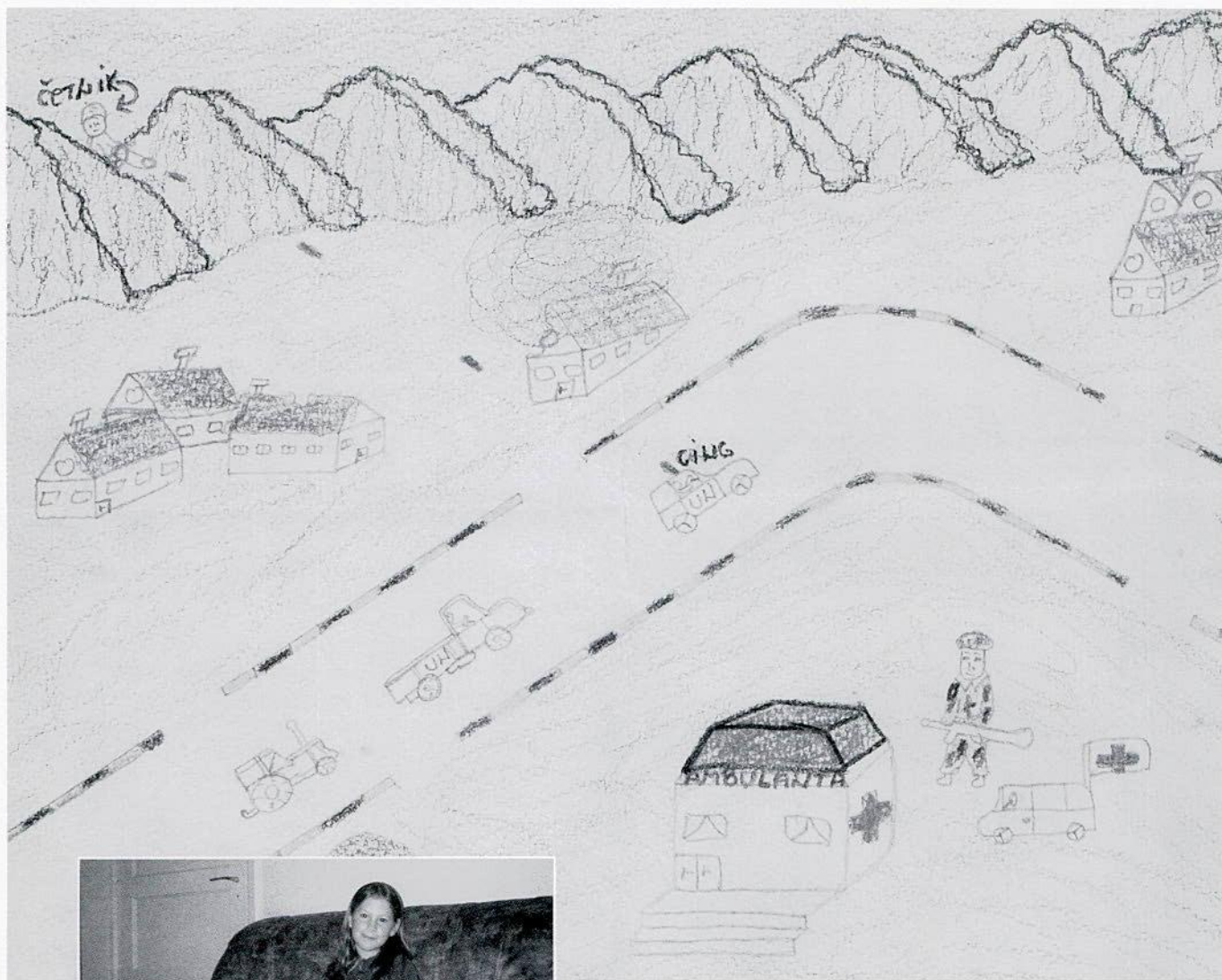
Binnen elk goed functionerend systeem is er een bepaalde mate van oppositie nodig. Als er geen oppositie is dan treedt er vervlakking op en vervlakking is uitzakken, totale lethargie, apathie en reactionair gedrag. Er is oppositie nodig al was het maar om de creativiteit van een club/organisatie een beetje in leven te houden. Die oppositie werd bij ons, binnen de krijgsmacht voor een groot deel geleverd door het verse bloed dat continue instroomde d.m.v. dienstplichtigen. Er zaten toch heel veel kritische jongens bij en als die een vraag stelden over het hoe en waarom, waren toch heel veel mensen verplicht daar een antwoord op te vinden. Dus door de vragen, door de kritiek, door de oppositie die er geleverd werd door dienstplichtigen denk ik dat we ons redelijk ver-

nieuwden en dat we mee gingen met de maatschappij. Nu is dat nog wel gedeeltelijk het geval met KVV-ers, maar zij komen anders binnen. Zij hebben bewust gekozen voor een stapje op die ladder en daarbij accepteren zij eerder dat, als een meerdere iets zegt, je je mond moet houden. En hij houdt zijn mond, omdat hij zo graag bij die baas wil blijven. Het gevaar zit er dus in, dat de kritiek op de organisatie verstomt of in ieder geval dat men probeert om die kritiek te doen verstommen en dat daardoor weer vervlakking optreedt. Daar ben ik bang voor.

Polarisatie van macht is eng. Ik zie mezelf toch als een hele brede democraat, iedereen mag meepraten. Dat is ook de manier waarop ik binnen de Marine loop. Ik vind gewoon één van de essentiële voorwaarden voor een goed functionerend bedrijf dat er intern kritiek geleverd kan worden. Dit is een noodzaak.

Dat kan en dat heeft altijd gekund. Maar het is sterk afhankelijk van personen. We gaan tamelijk democratisch met elkaar om totdat iemand daar geen behoefte aan heeft en zich op het formele vlak gaat begeven. En dan is er absoluut geen democratie meer mogelijk. De formele mogelijkheden van democratie zijn maar heel beperkt. Als ik kijk naar de mogelijkheden van de overlegorganen van de militairen t.o.v. de wet op de ondernemingsraden, zijn ze veel beperkter. Als ik kijk naar mogelijkheden, die militairen hebben om bepaalde zaken af te dwingen dan is dat nul. Militairen hebben eigenlijk weinig pressiemiddelen, stakingsrecht ontbreekt bijvoorbeeld. De arbeidsomstandighedenwet is aan de wal van toepassing, maar zo gauw we een beetje soldaat gaan spelen, telt de wet niet meer. Nu wordt van de regelgeving vaak heel creatief gebruik gemaakt. Ook door leidinggevenden. Ik ben bang dat dat in de toekomst erg zal veranderen.

Tineke Dekker-Hundling

Tekening van Samira

Ilona van der Gronden

Ilona's vader, Bert van der Gronden, is uitgezonden naar Bosnië en zit van juli 1994 tot januari 1995 in Potocari bij de C-compagnie van 12 Infbat Lmbl. Ilona is 8 jaar en zit in groep 5 van de basisschool. Ze wil graag vertellen wat zij vindt van de uitzending van haar papa.

Hoe lang is papa al weg?

Ik denk nu wel vijf maanden. Hij komt over vier weken met verlof naar huis. Dan hoeft hij daarna nog maar een maand en twee weken. Als het erger wordt met de oorlog dan komt hij wel thuis, dan komt iedereen eerder naar huis. Ik hoop niet dat de Serviërs hem tegenhouden als hij met verlof gaat. Dat zou ik heel erg vinden.

Weet je waarom papa naar Bosnië is?

Om de mensen te helpen, niet om te vechten. Om de Bosnische mensen te beschermen.

Weet je wie dat besloten heeft?

Ik denk de baas van papa. Ze zijn bang dat er anders oorlog komt. Ze heten daar blauwhelmen omdat ze er voor de Verenigde Naties zitten. Ik heb wel eens op TV gezien dat iemand met de handen omhoog stond, en dan wordt het echt oorlog. Dat proberen ze tegen te gaan, daarom bouwen ze ook hekken en muren om de mensen te beschermen.

De Verenigde Naties zijn wel erg ver weg, maar Joegoslavië niet, zegt mama. Zij is er wel eens met vakantie geweest. Ik weet niet hoever het is.

Hoe was het voordat papa wegging?

Ik was helemaal overstuur. Ik zat te huilen op Oma's schoot. Ik was de enige die zo overstuur was. De moeder van papa hilde niet, dat vond ik een beetje raar. Ik heb gevraagd of ze wel om papa huilt, en toen zei ze: bijna altijd. Opa en Oma moesten wel allebei huilen toen ik vertelde dat ik voor papa gebeden had, dat hij lekker zou eten en of God papa wil beschermen.

Hoe gaat het nu, na een tijdje?

Het went wel, maar ik huil er soms nog wel om. 's Avonds in

bed denk ik altijd aan hem. Het is toch mijn eigen vader en hij heeft mij altijd opgevoed.

Praat je er veel over?

Ja, met mama en de juffrouwen op school. Eén juffrouw begrijpt het heel goed. We hebben met de hele klas een tekening gemaakt en opgestuurd. We gaan ook een brief schrijven. De post van hier thuis mag ook mee naar school, maar niet de brieven, ik ben bang dat die kwijt raken.

Papa heeft een tekening opgestuurd van een meisje daar, Samira heet ze, met een huis in brand en een man dood op de grond. Papa had de tekening geruild voor een pen of snoep. Zij zat nog op school, maar heel veel andere kinderen daar niet.

Papa schrijft veel over de kinderen daar. Maar hij denk ook aan hier: toen mijn vriendinnetje in het ziekenhuis lag heeft hij haar een kaart gestuurd. Mama heeft allemaal kaarten opgestuurd aan papa en die stuurt hij dan. Ik ben dol op Barbie en daar stuurt hij ook stickers van op.

Voordat papa naar Bosnië ging was hij ook wel eens weg. Hij had een keer voor Laura een Barbie meegenomen en parfum voor mij. Dat heb ik nog. Toen hij terug kwam hilde ik helemaal, dikke tranen. Zo blij was ik. Dat zal ik straks ook wel doen.

Mama heeft mij uitgelegd waarom papa zes maanden weg moet. Dat heeft wel geholpen. Nu begrijp ik het wel. Maar Laura (5 jaar) dacht in het begin dat mama papa had weggestuurd en daar was ze heel boos over. Zij heeft het het moeilijkst gehad.

Volgens mij heeft papa veel meer heimwee dan wij: hij mist er vier en wij één. Anderen hebben maar één vriendin of vrouw, maar hij mist ons allemaal.

We strepen de dagen af tot hij weer thuis komt, om de maand is een ander aan de beurt. Het schiet gelukkig wel op, nu.

Joan Merens

Korporaal I Roel Karssies.

Korporaal I Roel Karssies is al ruim 27 jaar als chauffeur werkzaam bij de Luchtmacht. Op dit moment is hij bij de 5e Groep Geleide Wapens chauffeur van de commandant en in deze functie heeft hij al menige commandant gediend.

Onlangs werd hij uitgezonden naar Ruanda, een duidelijk humanitaire missie waar hij vrijwillig aan deelnam.

Het gesprek vindt plaats tegen de achtergrond van deze verse en indringende ervaringen.

Ik wil graag beginnen met een kort verslag van je ervaringen in Ruanda. Wil je ons daar iets over vertellen?

Ik werd door personeelszaken benaderd met de vraag of ik bezwaar had tegen uitzending naar Ruanda, en heel snel nadat ik te kennen had gegeven geen bezwaar te hebben werd ik uitgekozen.

In Woensdrecht zouden wij een week voorbereid worden. Dat is drie dagen geworden, waarin wij op een goede manier heel veel geleerd hebben over de omstandigheden, leefgewoonten en ziektes daar. Op donderdag zijn we vertrokken naar Zaïre.

Toen we daar aankwamen wisten wij niet wat wij zagen. Al die mensen die op de landingsbaan lopen en staan, dat hou je niet voor mogelijk, er gaat een wereld voor je open. Toen we uitgestapt waren en in de wagens stapten zagen we een hoopje ellende. We zagen er meteen al onze eerste doden, naast het vliegveld al ingepakt in plastic en toen we naar ons kampement toe reden passeerden we al een hele rij.

Wat we in het kampement zagen vergeet je nooit meer, zo'n mensenmassa opeen, waar we doorheen moesten, dat was al benauwd. Toen we op het kamp aankwamen stond er nog vrijwel niets. We moesten onze tenten opzetten, even acclimatiseren, iets eten en toen zijn we meteen begonnen.

Als eerste vliegtuigen lossen. Dat was heel spannend, het is een totaal andere wereld. Ook 's avonds, je hoort geluiden die je nog nooit in je leven hebt gehoord, je ziet niets, be-

halve een verlicht straatje, is alles duisternis om je heen en zo begin je te werken.

Het was voor mij een hele ervaring, toch zou ik er zo weer naar toe gaan.

Je kunt zeggen dat het een enorme cultuurschok was.

Ja, het was de eerste keer dat ik op zo'n plaats was en het is totaal anders dan wanneer je het van afstand op televisie ziet.

Zelf heb ik er geen problemen mee maar er zijn wel anderen die er problemen mee hebben.

Ik vond het ook zinvol daar te helpen, ook al heeft het totaal geen zin, als je kijkt naar de menigte die verzorgd moet worden.

We verzorgden onder meer het watertransport. We hielpen daar niet alleen de vluchtelingen mee; met het water dat overbleef, hielpen we ook de lokale bevolking, ondanks dat het niet mocht. Ook die mensen hadden geen water en we gingen dan buiten het kamp brengen wat we anders weg moesten gooien.

Ook transporteerden we gewonden. De ernstige werden door Artsen Zonder Grenzen geselecteerd voor de medische

posten waar wij ze afleverden. Onvoorstelbaar dat wij deze halfdode mensen met breuken, ernstige wonden en ziekten gewoon op de vloer van een legertruck vervoerden.

In de laatste week hebben we medicamenten gereden naar, wat we zelf niet wisten, verboden gebied. Toen zijn we ook vier dagen door de Zaïrezen gegijzeld, dat was een heel spannende rit. Daar hebben de mensen ook wel iets aan over gehouden.

Onze wapens werden afgenomen, we kregen soldaten mee met doorgeladen kalashnikovs. Deze soldaten waren onder invloed van drugs en alcohol.

Je hebt er ontzettend veel meegemaakt. Als je nu vanuit deze ervaringen kijkt naar het uitzendbeleid van Nederland, een klein land dat op diverse plaatsen in de wereld militairen inzet, vind je het dan gerechtvaardigd dat je als Nederlandse militair bij zo'n uitzending betrokken raakt?

Als de middelen aanwezig zijn zeker wel.

Ik vind wel dat het geld en de mensen er moeten zijn. In principe moeten dat vrijwilligers zijn. Bovendien moeten er goede afspraken zijn en ik vind ook heel belangrijk dat er een goede geestelijke begeleiding is.

Er is een grote behoefte om met elkaar te praten, veel

Roel Karsies met zieke baby, 10 uur oud, in de armen. Dit kind heeft het gehaald, het kind rechts is overleden.

mensen willen wel maar durven dan niet goed en als je het opspaat krijg je thuis problemen.

De afspraken zijn ook belangrijk, onze rol moet duidelijk zijn.

Wij zijn militairen en ter plekke bleek dat mensen wel heel blij zijn met onze hulp, maar ook dat militairen afschrikken. Deels moesten wij van de hulpverleners in burger werken terwijl we wel met militaire voertuigen gingen. Voor militairen bestaat echter meer respect en dat heeft ons dus weer geholpen. In elk geval gaan wij als militairen en dat moet dan ook duidelijk zijn.

Als aan deze voorwaarden is voldaan is het op zijn plaats, dat wij een inzet leveren, zeker als je hulp kunt bieden in dit soort landen.

In Ruanda stond de hulpverlening centraal, er zijn ook uitzendingen mogelijk met een meer militair karakter, bijvoorbeeld tijdens de Golf-oorlog de uitzending van 5 GGW in Nato-verband naar Turkije.

Als je naar de verschillende soorten uitzendingen kijkt vind je dan dat het verschil uit moet maken waar je als militair kan worden ingezet?

Ik zou zeker naar Turkije gaan, daar heb ik als militair voor gekozen. Ruanda is meer een zaak voor vrijwilligers en misschien eerder een zaak voor burgers; of het moet zo zijn dat, als er gekozen wordt voor onze organisatie, daarvoor voldoende steun is.

Bij sommige militairen bestaat wel de indruk dat militaire inzet te gemakkelijk wordt aangeboden. Hoe denk jij daarover?

Als de minister vraagt, dan moet je gevolg geven. Het gaat niet om een goede baan of om het geld. Er zijn ook mensen die mijn keuze om te gaan niet begrepen, maar ik vind, als je kunt helpen wanneer er iets aan de hand is, dat je ook consequent moet zijn.

Hoe zie je dan de consequenties voor thuis?

Ik kan me voorstellen dat het moeilijk is als je vrouw er niet achter staat, maar daar heb ik gelukkig geen last van.

Mijn vrouw ziet mij niet graag gaan, maar ze beschouwt het als een noodzakelijk gevolg van mijn baan. Als de minister tegen ons zegt dat we drie jaar naar Canada moeten gaan, gaan we toch ook. Je neemt de plezierige maar ook de onplezierige kanten van het werk. Wel vind ik dat er naar vrijwilligheid gestreefd kan worden.

Heeft het uitzendbeleid nog gevolgen voor je dagelijkse werk?

Nee, voor mij is er niets veranderd. Wel ben ik een ervaring rijker geworden die me niet meer afgenomen kan worden en ook als mens voel je je gelukkig dat je hier mag zitten. Een heel goede ervaring dus maar met weinig gevolgen voor mijn dagelijkse werk.

Als je nu een oordeel over het beleid van de Nederlandse regering moet geven, welke dingen zouden er dan veranderd kunnen worden?

Ik heb de indruk dat ze overal bij willen zijn.

We moeten rekening houden met wat we aan kunnen. Ik zou de humanitaire hulp voorrang geven boven de militaire hulp, daar dan wel militairen onder duidelijke voorwaarden naar toe sturen. Op een plaats waar we niets te zoeken hebben op elkaar gaan schieten is niet mijn zaak.

Zeg je dat vanuit een bepaald ideaal over hoe de wereld eruit moet zien, dat je voor ogen staat, dat elkaar helpen belangrijker is?

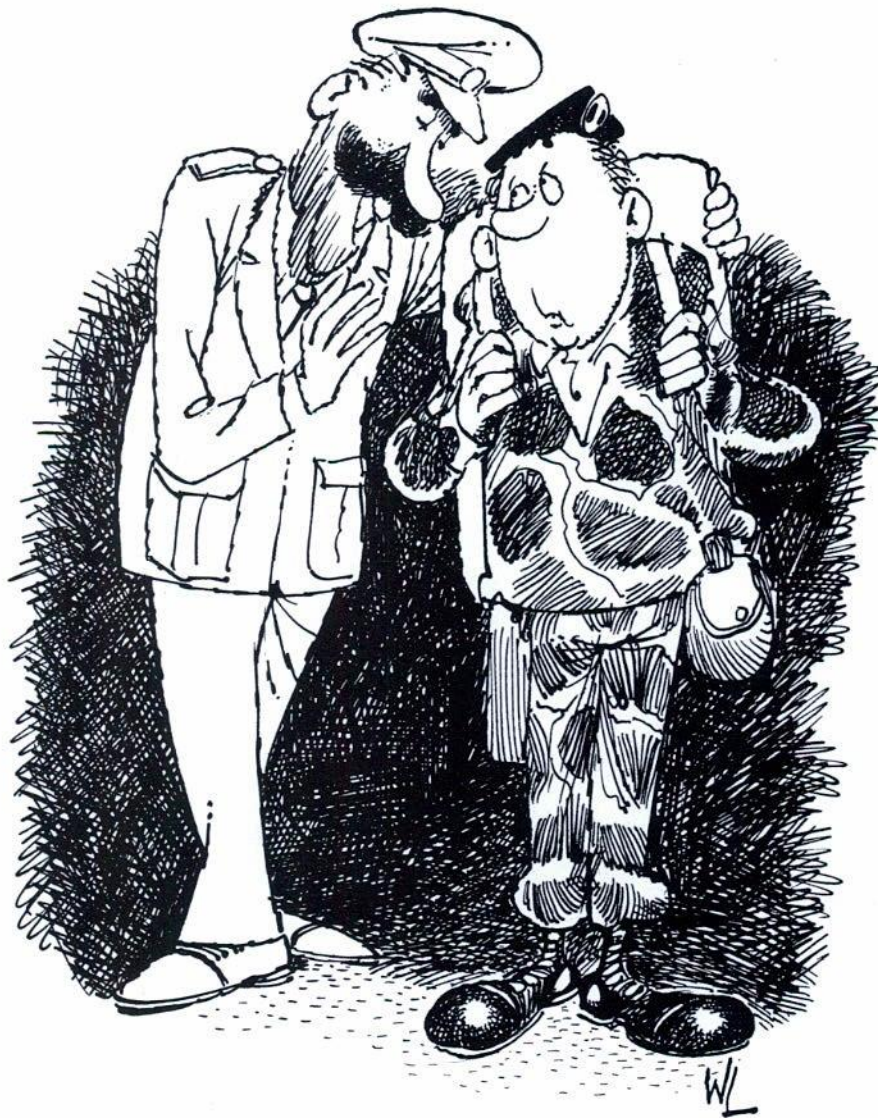
Mijn ideaal is dat het iedereen maar goed gaat.

Iedereen mag het nog beter gaan dan mijzelf, maar dat gaat altijd op. Je wil wel iedereen helpen, ook waar wij waren, ik heb liever een wagen vol met biscuit dan een wagen met acht soldaten erin die ergens wacht gaan lopen of moeten gaan schieten.

Als je het zo bekijkt is het grootste deel van ons eigenlijk geen echte militair. Toen we daar beschoten werden had ik mijn wapen in de slaapzak, ik voelde mij er als een hulpverlener.

Jan Nauts

TREK IN VREDESNAAM
EEN HUMANITAIR GEZICHT.

Judith Emeringer

Registratienummer 72.09.22.755. Zo zat ze in de administratie van Defensie. Inmiddels heeft ze, na een lange periode van nadenken en zich afvragen of wat ze zou doen, wel juist was, ontslag genomen bij Defensie. Judith is klein, heeft kort blond haar. Voordat ze bij Defensie solliciteerde, werkte ze in een fabriek die enveloppen maakte. Toen dat bedrijf failliet ging, stond ze op straat. Judith aan het woord.

“Ik was bij het arbeidsbureau om te kijken of er werk was, toen ik een poster van Luchtmobiel aan de muur zag hangen. Tot dat moment had ik eigenlijk nooit aan een baan bij het leger gedacht. Dat is ook niet zo raar, in het leger gingen dienstplichtige jongens. Daar hoefden ze geen reclame voor te maken. Die moesten toch. Nu, met het afschaffen van de dienstplicht, willen ze beroeps hebben. Ja, dan moeten ze wel reclame maken.

Mijn vorige vriend heeft in dienst gezeten als dienstplichtig soldaat. Hij is ook in Joegoslavië geweest, bij de Verbindingen. Na zijn opleiding was er een soort informatie-dag. Ik ben daar met hem mee naartoe geweest. Vond ik allemaal wel leuk. Mijn vriend is toen vertrokken. Na zijn half jaar kwam hij weer terug. Maar hij was wel veranderd.

Toen ik die poster van Luchtmobiel zag, ben ik maar eens gaan vragen. Na een gesprek in Roermond, een video over vrouwen in het leger en wat andere informatie, kon ik weer naar huis. Maanden later werd ik toen uitgenodigd voor een keuring in Hilversum. Dat was een medische, maar ook psychologische keuring. En ik moest een conditie-test doen. Toch raar, aan de ene kant willen ze je zo graag hebben, aan de andere kant laten ze je maanden wachten, zonder bericht.

Je bent eigenlijk al weer vergeten dat je gesolliciteerd hebt, wanneer je bericht krijgt dat je aangenomen bent.

Ik had best nagedacht over het leger en wat ze doen, voordat ik naar de AMO ging. Tijdens de AMO krijg je nog veel meer informatie en zo ben ik gaan denken over de dingen die het leger nu doet. Vroeger waren ze er vooral ter verdediging van ons eigen land. Nu hebben ze allemaal andere taken erbij. Er is besloten dat we in Joegoslavië gaan helpen. En dat doen we dan ook al weer een tijdje. Op zich zie ik het

best zitten, humanitaire hulp. Je ziet beelden van ellende op televisie, en je wil daar dan iets aan doen. En als je dan met een aantal landen besluit om te gaan helpen, dan vind ik dat goed. Nee, Nederland moet zoiets niet alleen gaan doen. Ze staan wel voor in de rij, lijkt het soms. Maar ik denk dat ze daar met een aantal landen samen over moeten beslissen.

Rechts Judith met haar buddy tijdens een velddienst.

Nou, in Joegoslavië is dat dan zo gegaan. Er zitten een aantal landen die zich met humanitaire hulp en peace-keeping bezig houden. Nu een paar jaar. Maar is het niet eens tijd om te gaan kijken of het wat uithaalt, al die militairen die daar naartoe gestuurd zijn? Ik heb het idee dat het allemaal niet erg veel geholpen heeft. O, natuurlijk is er voedsel gebracht. Een heleboel mensen zouden nu anders aan de honger zijn gestorven. Maar, kijk nu eens, ze zijn daar nog steeds oorlog aan het voeren. Is er wel echt wat veranderd? Komt er niet een moment dat je weer met zijn allen aan tafel zou moeten zitten en dan eens eerlijk kijkt of je aanwezigheid wel echt noodzakelijk is? Het kost handen vol geld. Dat moet ergens vandaan komen. Je plukt militairen ook nog voor een half jaar uit hun vertrouwde omgeving, hun gezin, etc. Met alle gevolgen. Het is moeilijk om nu terug te trekken, dat denk ik wel, maar is het nog zinvol om te blijven? De mensen daar doen toch wat ze willen.

Op zich vind ik niet dat militairen alleen maar "vecht"soldaat moeten zijn. Allerlei andere dingen kunnen ze ook heel goed. Zo hebben ze aardappelen in Zeeland gerooid, een paar jaar geleden. En vorig jaar zijn ze hard bezig geweest in Limburg, toen het hier overstroomde. Zandzakken vullen en als buffer tegen het water neerleggen. Ook snel medische hulp geven, voedsel in bepaalde gebieden rondbrengen, dat kunnen ze goed. Ze zijn gewoon voor dat soort dingen prima georganiseerd. Waar mensen in de burgermaatschappij nog zitten te denken hoe ze dat zouden moeten organiseren, hebben de soldaten het al gedaan. Je wordt daar als militair ook voor getraind. Je hebt meer doorzettingsvermogen vaak, je hebt je grenzen leren verleggen, je geeft niet gauw op. En, wanneer het erop aan komt, kunnen we heel gedisciplineerd werken.

Wanneer dan in VN verband besloten wordt dat onze militairen mee gaan helpen aan humanitaire missies, dan kan ik me dat goed voorstellen. En, ook peace-keeping. Maar ik vind ook dat je over dat laatste wel een afspraak moet maken, hoe lang je dat blijft doen. Misschien moeten we voor zulke missies een speciaal leger maken. Ik bedoel, misschien

moeten we met een aantal landen een apart leger maken om dan in te zetten. Nu worden vanuit heel Nederland militairen bij elkaar gezocht. Bij zo'n aparte groep zou dat niet nodig zijn. En de mensen die daarvoor zouden kiezen, weten dan ook wat ze gaan doen en dat ze lang van huis weg zullen zijn.

Mijn vorige vriend kwam veranderd terug, na dat half jaar. En hij heeft me verteld van een aantal dingen die hij heeft gezien. Maar het leek alsof er ook dingen waren die hij voor zichzelf hield. Uiteindelijk hebben we onze relatie verbroken.

Tijdens de AMO-opleiding werd er veel verteld over hoe het met zo'n uitzending kan gaan. Ik ben in de AMO-periode mezelf aardig tegen gekomen. Eerst al met het schieten. Dat lukte nog wel, toen het gewoon op van die schiet-schijven was. Maar toen ik me echt voor moest stellen dat het om mensen ging, lukte het niet meer zo goed. Misschien dat het anders is, wanneer een ander je bedreigt en het echt de keuze is, hij of ik. Maar op een schietbaan is dat natuurlijk niet zo.

Verder ging ik, doordat ik meer te horen kreeg over uitzending, ook meer daarover nadenken. En, ik kwam er achter dat ik daar waarschijnlijk toch niet zo geschikt voor ben. Echt dingen doen, dat kan ik wel. Maar wanneer ik me voorstel dat ik alle ellende zie, en dan vooral de ellende waar kinderen in zitten, als gevolg van zo'n oorlog, dan weet ik niet of ik dat wel aan kan. Ik heb er heel lang over gedacht. Want ik vind, dat je echt achter de uitzendingen moet staan, en alles wat je dan doet. Dat je van jezelf moet kunnen zeggen dat je het wel aan kan. En, toen heb ik uiteindelijk besloten om te stoppen.

Op een week na, had ik de AMO gehaald. Iedereen was heel verbaasd, dat ik mijn ontslag nam. En, hoewel ik nog af en toe twijfel, voel ik me toch een stuk rustiger geworden".

Judith kan misschien binnenkort weer in een fabriek werken. Opnieuw enveloppen maken aan de lopende band.

Immy Beijer

Floor Jeijsman

Mevrouw Floor Jeijsman is getrouwd met LTZ I Ben Jeijsman, Hoofd Technische Dienst aan boord van Hr.Ms Van Heemskerk. Het gezin Jeijsman bestaat verder uit de kinderen Esther, 23 jaar thuiswonend en Remco, 20 jaar en zelfstandigwonend.

Volgt u de Wereldpolitiek?

Ja, die volg ik zeker. Iedere dag kijk ik naar het journaal van acht uur. Dat is vaste prik. Verder lees ik kranten, de Helderse krant en de Telegraaf. Ik ben met name geïnteresseerd in de ontwikkelingen in en rond het voormalig Joegoslavië en Haïti, omdat ik zelf in het verleden geconfronteerd ben met de Golfoorlog. Ik ben dan ook wel bezig met de mogelijkheid van uitzending.

Wat is uw standpunt ten aanzien van de Verenigde Naties, de Navo en de West Europese Unie wat betreft uitzendingen in het algemeen en die van uw man in het bijzonder?

Ik vind dat deze internationale organisaties zich met goede zaken bezig houden, wanneer zij vechtende partijen van elkaar scheiden, orde brengen in de ontstane chaos en een democratisch bestuur tot stand proberen te brengen. Ook wanneer dat betekent dat mijn man kan worden uitgezonden.

Heeft u het idee dat de beslissingen "daar" genomen ingrijpen in uw gezinsleven?

New York is een heel eind weg maar ook weer niet. Ik sta er niet altijd bij stil maar het gebeurt natuurlijk wel "daar". De wereld is klein wat dat betreft. Als er besloten wordt dat het embargo voor klein-Joegoslavië aangescherpt moet worden dan zet ik de radio, bij wijze van spreken, toch even harder. Het gegeven dat Ben al twee keer is uitgezonden speelt daar zeker een rol in. Ik denk dan aan het thuisfront van de mensen die in het voormalig Joegoslavië aan land hun werk doen, want die zitten in veel grotere spanning. De situatie in de Adriatische zee vind ik toch minder spannend dan de uitzending naar de Golf. Die vind ik vergelijkbaar met de Joegoslavische landsituatie. De oorlogsdreiging was toen, in

mijn beleving, veel groter. De Golf was toen héél dichtbij en tegelijkertijd héél ver weg. Ik vond het toen erg spannend. Je neemt afscheid van elkaar voor een half jaar. Maar je weet niet of je elkaar terug zult zien. Je weet niet wat er zal gebeuren. Ik zat aan de televisie en radio gekluisterd. Ik verslond het nieuws. Op een gegeven moment kreeg ik het gevoel dat ik daar mee moest stoppen. Ik ben er toen vanuit gegaan dat wanneer er iets aan de hand zou zijn de Marine zo snel mogelijk de juiste informatie zou verspreiden. Ik schermde me op een bepaalde manier af. Niet dat ik me voor de realiteit afsloot maar ik wilde me beschermen tegen de grote hoeveelheid nieuws, met name voor de sensatiepers. Er waren dagen dat ik de radio en televisie niet aan had. Alleen het journaal gekeken en verder niets. Muziek gedraaid, de stad ingegaan of op visite.

Ik was met de kinderen bezig en ik had mijn werk als sociaal verpleegkundige bij de GGD in de jeugdgezondheidszorg.

Op een gegeven moment vond ik er weer een goed evenwicht in.

Het was toen bijzonder fijn om in het thuisfrontcomité te zitten. Ik zat toen dicht bij het vuur. Als er iets te melden was, hoorde ik dat direct. Het was een ontzettend leuk thuisfrontcomité. Het was een gemengde groep, mannen en vrouwen, en dat heb ik als zeer positief ervaren.

Veranderde er iets bij u ten aanzien van uw eigen betrokkenheid bij de uitzendingen?

Tijdens de Golf-periode was het voor mij de eerste keer dat ik lid werd van het thuisfrontcomité.

Ben en ik hoorden tijdens onze vakantie op een camping in Frankrijk dat er onrust was ontstaan tussen Irak en Koeweit. Ben veronderstelde dat de Marine weleens ingezet zou kunnen worden. Door omstandigheden ging hij toen mee met Hr. Ms. Zuiderkruis. Toen heb ik gezegd: als jij wordt uitgezonden dan ga ik in het thuisfrontcomité. Als er wat fout gaat dan hoor ik het meteen. Ik wilde heel dicht betrokken zijn bij Ben, de bemanning en het schip. Als leden van het comité zagen we elkaar elke week. Je deelde de spanning. Door de positieve ervaring in het thuisfrontcomité tijdens de Golf-periode heb ik ook gedurende de tweede uitzending van Ben deelgenomen aan het thuisfrontcomité.

U vertelde dat de uitzending naar de Golf zeer spannend was, die naar de Adriatische Zee lijkt minder. Het speelde zich wel af bin-

nen een periode van 3 jaar. Lig er voor u ergens een grens?

Tja, het is Ben's beroep. Wat er precies gaat gebeuren weet je toch nooit. Tijdens de laatste uitzending in de Adriatische Zee hebben zij bijvoorbeeld één wel héél spannend moment meegemaakt. Ik bedoel het incident met de LIDO II. Maar ik hoorde dat pas achteraf en dan weet je dat het inmiddels goed afgelopen is, terwijl het voor de bemanningen, die daar toen waren, gigantisch spannend moet zijn geweest.

Ben is in juli teruggekomen uit de Adriatische Zee, wat mij betreft moest hij maar even niet meer gaan. Als het moet dan moet het. Het scheelde wel dat ik hem in Athene een week heb bezocht en dat ik samen met Esther en Remco tien dagen naar Barcelona ben geweest. Deze mogelijkheden maken het allemaal dragelijker.

Is er in uw beleving iets veranderd in jullie instelling ten aanzien van uitzendingen?

Ben heeft een positieve instelling. Dat straalt hij uit. Hij gaat nog steeds met plezier naar zijn werk. Voor zover ik er zicht op heb is dat nu niet anders dan voor de uitzendingen.

U werkt en u begeleidt (waar nodig en gewenst) uw twee kinderen. Was dat te doen tijdens de uitzendingen?

Ik werk 20 uur per week. Esther studeert in Haarlem en woont thuis. Remco woont op zichzelf in Den Helder. Vorig jaar was het wel even heel vreemd voor me. Ben ging naar de Adriatische Zee en Esther ging in die zelfde periode een half jaar stage lopen in Utrecht en wonen in Culemborg. Toen was ineens mijn huis leeg, écht leeg. Toen moest ik in die eerste weken toch wel even mijn draai vinden.

Het was vreemd om alleen te zijn, ik was mijn aanspreekpunten in huis kwijt.

Esther vond de Golfperiode wel spannend maar voor haar gebeurde het een eind weg. Het meeleven was er wel maar ze ging grotendeels haar eigen weg. Zij kreeg onder andere verkering in die tijd. Tijdens de laatste uitzending waren er voor haar qua studie en stage veel nieuwe dingen te beleven. Remco heeft het allemaal heel anders ervaren. Hij was zestien jaar toen Ben voor de eerste keer uitgezonden werd. Ik veronderstelde dat Remco zijn pubertijd al een beetje achter de rug had, maar toen begon het pas goed. Hij heeft zijn vader zeker gemist toen. Tijdens Ben's uitzending naar de Golf heeft Remco het erg lastig gehad en in het verlengde daarvan gold dat ook voor mij.

Mijn vader kwam in die periode te overlijden en zijn overlij-

den is cruciaal geweest voor Remco. Ik verloor met de dood van mijn vader ook mijn ouderlijk huis maar Remco raakte binnen zeer korte tijd twee maatjes (vader en opa) en voorbeeldfiguren kwijt. Dat had weer gevolgen op school. Hij had het moeilijk met zichzelf maar werd ook steeds moeilijker voor anderen. Dat heb ik als een zware klus ervaren. Bij de laatste uitzending woonde Remco al op zich zelf en had hij zijn eigen sociale contacten.

Zou u, met de veranderingen qua inzet en uitzendingen, nu nog weer een gezin stichten met een marineman?

Ja, als je verkering krijgt sta je daar helemaal niet bij stil. Als Ben een tijd moest varen of toen hij uitgezonden werd hoorde je van anderen: "Nou, dat wist je toch van te voren!" Nou je weet het dus gewoon niet. Die ervaring doe je pas op wanneer het zover is. Overigens hebben wij de eerste negen jaar van ons huwelijk een zogenaamd "weekend-huwelijk" ge-

had. Ben werkte in Vlissingen, Amsterdam en Den Haag. Toen waren de kinderen klein en dan draai je als vrouw voor de opvoeding op. Dan is het belangrijk om daarover goede afspraken te maken. Ben's werksituatie heeft eigenlijk altijd al een bepalende rol gespeeld binnen ons gezin.

Kwam Ben anders terug dan hij gegaan is?

Ik denk het wel. Ben praat er niet veel over. Zijn emotionele kant laat hij bijna niet zien of horen. Ben reageert nu overigens niet anders dan voor de uitzendingen. Hij praat met mij gewoon niet over zijn emotionele beleving tijdens de uitzendingen. Ik ben er wel eens over begonnen maar hij praat er niet over. Mogelijk als bescherming tegenover mij, want waarschijnlijk houdt hij er rekening mee dat hij nog een keer zal moeten gaan.

Joop Flokstra

FLIGHT Nº	TO	GATE
K 218	BARBADOS	E 08
P 11g	MALEDIVEN	F 12
K 346	JAMAICA	B 06
M 27	SAMOS	A 13
L 33	ZAGREB	C 09
ALL BOARDING NOW		

Korporaal 1 Karin Sterk

Karin Sterk-Smidt, 25 jaar, is korporaal der eerste klasse, Beroeps Bepaalde Tijd sinds 1989 en werkzaam als hulp navigatie bij een operationeel F-16 squadron op de vliegbasis Twenthe.

Karin, hoe ben je zo bij de Luchtmacht terecht gekomen?

Och, de Luchtmacht heeft me altijd al getrokken. Omdat mijn vader ook hier werkzaam is op de vliegbasis Twenthe als burgerchauffeur, was ik daar allang redelijk goed mee bekend. En toen ik eenmaal van school af was, zocht ik toch ook een baan met zekerheid en toekomstperspectief, en besloot ik te solliciteren bij Defensie. Aanvankelijk ging ik voor een onderofficiersfunctie bij de Landmacht, maar tijdens de sollicitatieprocedure bleek mijn wiskundepakket tekort te schieten. Daar heb ik overigens helemaal geen spijt van, want in één dag had ik het daar al bekeken. Iedereen in het gelid, almaar "U" zeggen tegen iedereen en zo, het sfeertje beviel me niet echt. Het was niet te vergelijken met wat ik ken van de Luchtmacht.

Bij mijn sollicitatie aldaar bleek ik slechts in aanmerking te komen voor een contract bepaalde tijd, maar wel met de mogelijkheid om eventueel later over te kunnen gaan in vaste dienst.

En hoe bevalt het je hier nu?

Nou, ik heb het hier prima naar mijn zin. Aanvankelijk begon ik als medewerker bij de administratie, waar ik ook naar gesolliciteerd had. Na verloop van tijd ben ik overgegaan naar de Wing-ops, ook een leuke baan, maar die had wel het nadeel dat ik de hele werkdag in de bunker door moest brengen. Sinds dit voorjaar heb ik op mijn eigen verzoek de functie van hulp navigatie toebedeeld gekregen, waarvoor ik een speciale omscholing heb gehad. Dat is echt een fantastische baan. Ik heb het dan ook zo goed naar mijn zin, dat ik graag zou willen bijtekenen, want mijn contract loopt volgend jaar augustus af. Dit blijkt echter vanwege de huidige herstructurering en inkrimping absoluut niet mogelijk te zijn.

Toen jij in 1989 begon was nog helemaal geen sprake van het huidige uitzendbeleid, hoe kijk je daar nu tegen aan?

Dat klopt, de muur was toen nog niet gevallen, maar ik herinner me dat wel degelijk geïnformeerd is naar mijn bereidheid uitgezonden te worden, waartegen ik geen bezwaar had; dat geldt overigens nog steeds. Ik vind dat gewoon één van de consequenties die bij deze baan horen, en als het er op aan komt, moet je daar ook voor staan.

Heb je daar zelf al mee te maken gehad, met uitzending?

Toen ik een paar maanden in dienst was, heb ik nog tijdens de opleiding mijn huidige echtgenoot leren kennen. Ook hij had een BBT-contract, is werkzaam op deze vliegbasis en werkt bij de brandweer. Wij wonen sinds ruim drie jaar samen, en rijden dagelijks samen van huis naar werk. Over uitzending hebben wij uitgebreid met elkaar gesproken en allebei ons als vrijwilligers opgegeven. Hoewel het natuurlijk niet leuk is elkaar een half jaar te moeten missen, vinden we dat je de kans op een dergelijke levenservaring en afwisseling van werkomstandigheden moet grijpen, als die zich voordoet. Afgelopen juni kreeg hij te horen dat hij zou worden uitgezonden naar Villafranca, en eind september is hij daarheen vertrokken.

Dat is toch niet niks, als zich dat daadwerkelijk aandient, wat gebeurde er toen met jullie?

Ja, dan is het toch wel in een keer ernst, een heel half jaar is echt wel lang. Je weet nooit wat er eventueel gebeuren kan en we hebben toen toch besloten voordien te trouwen. Dat waren we toch al van plan. Het geeft meer zekerheid als een van beiden iets zou overkomen. Ik heb me nog vóór zijn vertrek opgegeven als vrijwilliger voor het thuisfrontcomité en maak daarin nu deel uit van het zogeheten telefoonteam. Dat doe ik uiteraard ook om anderen te ondersteunen, maar tevens voor mezelf. Het lijkt me best wel fijn om af en toe alleen maar een praatje pot te kunnen hebben met -zeg het maar zwaar- een mede-lotgenoot. Dan kun je toch even lekker met elkaar babbelen. Je kunt het er wel met de buurvrouw over hebben, of met je ouders, maar dat is toch heel anders. Die kennen het gevoel niet. Je hebt dan te maken met iemand die in hetzelfde schuitje zit. Vooral in het begin is het best wel moeilijk alleen te zijn. Hoewel hij toch wel vaker een nachtje weg was, was die eerste avond alleen heel verschrikkelijk: gewoon het idee dat dat nou een half jaar lang zo zou zijn!

Hoe sta je tegenover de ideële achtergronden van de uitzendingen, de politieke motieven om daartoe over te gaan?

Daar stel je even een vraag! De Luchtmacht zit nu in Italië om een vliegverbod af te dwingen boven het voormalig Joegoslavië, en daar blijft het eigenlijk bij. Heel eerlijk gezegd vind ik dat eigenlijk een beetje onzinnig. Al dat vechten onderling van die mensen daar en waar gaat het weer over...het geloof; ik kan dat echt niet begrijpen. Enerzijds is

onze aanwezigheid daar prima, anders wordt het helemaal een gekkenhuis. Het probleem is dat vrouwen en kinderen steeds vooral het slachtoffer zijn. De gewone burgers willen dit allang niet meer, maar militante groeperingen blijven maar doorgaan. Volgens mij is best wel een hardere aanpak vereist om hier een eind aan te maken, maar dat mag weer niet. Eigenlijk zit ik vol gemengde gevoelens. Het kost klauwen vol geld; daarom is ook mijn man nu, na een maand, alweer terug gehaald, omdat er maximaal bezuinigd moet worden, ook op de personeelskosten. Anderzijds lijkt het allemaal zo weinig effect te hebben, dat rondjes vliegen. Ik ben geneigd te zeggen: effectief ingrijpen en door bombardementen de strijdende partijen uitschakelen. Stel je voor, het leven van die mensen daar; straks gaan ze de derde winter alweer in!

Wat denk je zelf van wat ze noemen: de nieuwe wereldorde?

Ik weet het niet. Het klinkt mooi, maar is nog erg ver weg. Misschien krijgen we in de toekomst wel een groot wereldleger. Nu al zijn ze samen aan het oefenen en zijn er onderdelen waarin meerdere nationaliteiten samengaan. Dat gebeurt hier, maar ondertussen zijn ze elkaar elders aan het afslachten. Misschien is het wel beter zo; beter dan dat twee grote wereldmachten elkaar naar het leven staan. Toch is het aantal mensen, dat slachtoffer is van militair geweld, op dit moment kennelijk veel groter dan voorheen. Waar het steeds om draait, dat zijn toch diepgewortelde tegenstellingen tussen mensen, gebaseerd op geloofsovertuiging of etnische afkomst. Iedere groepering wil zijn eigen stukje land, een gebied waarin ze het voor het zeggen hebben; er is gewoon een gebrek aan onderling respect. Zelf ben ik niet gelovig, maar ik laat iedereen in zijn waarde. Het is toch belachelijk dat mensen elkaar hierin niet de ruimte laten.

Je zei daarstraks, dat je man inmiddels is teruggekeerd. Is het item uitzendingen nu voorlopig weer minder interessant voor jou?

Nee hoor, zeker niet. Dat hij ineens na een maand alweer terugkeerde, was wel heel vreemd. Ik had toch mijn bedenkingen, omdat ik dat helemaal niet verwacht had. Je hebt het er wel eens moeilijk mee als je alleen achterblijft, maar je moet je er gewoon doorheen slaan. Het maakt deel uit van je werk, dus aanvaard je dat ook. Dan stel je je helemaal in op een half jaar en is het na een maand opeens afgelopen. Het duurt dan toch even voor de echte blijdschap om zijn terug-

keer tot je doordringt.

Dat we nog vaker met uitzendingen te maken zullen krijgen, is zeker. Om te beginnen ben ik zelf aangewezen om binnenkort gedurende drie weken collega's in Villafranca te gaan vervangen, als die met recuperatieverlof gaan. Het lijkt me interessant om de sfeer daar dan eens zelf te kunnen proeven.

Verder is Richard, mijn man, inmiddels overgegaan naar de categorie Beroeps Onbepaalde Tijd, zodat dat ook in de toekomst zich zeker nog vaker zal aandienen. Zoals ik er nu tegen aan kijk, is dat natuurlijk niet echt plezierig, maar kunnen we daar wel mee omgaan. Hoewel dat, zeker wanneer we straks kinderen zouden hebben, vast niet altijd mee zal vallen.

Toch ben ik blij dat we bij de Luchtmacht zitten en niet bij de Landmacht. Hoewel ook voor ons nooit zeker is wat je alle-

maal nog kunt gaan meemaken, worden die landmachers veel meer en indringender geconfronteerd met het leed van anderen, en lopen ze zelf ook meer gevaar. Emotioneel gezien weet ik niet hoe ik daar tegenover zou staan. Ik denk dat je hard wordt. Maar ik zou wel gaan. Het hoort bij de risico's van het vak.

Wat dat betreft zijn het bij de Luchtmacht eigenlijk alleen de vliegers die het echt voor de kiezen krijgen. Die zitten ook liefelijk midden in het oorlogsgebied, met alle risico's van dien. Ik weet dat onder hen op dit moment ook hele gemengde gevoelens leven. Dat zijn allemaal officieren, maar ik heb als korporaal best wel weet van wat er onder hen leeft.

Dat komt door de manier waarop wij, hier bij de Luchtmacht, met elkaar omgaan!

Lex Beekers

Rob Roelofsen, dienstplichtig soldaat 1

Rob Roelofsen (23) is dienstplichtig soldaat bij het radiopeloton van 119 Rayonverbindingscompagnie in

Ede. Hij was uitgezonden met 11 Infbat Luchtmobiel Garde Grenadiers naar Bosnië.

Kun je iets vertellen over het gezin waaruit je komt?

Het gezin bestaat uit mijn vader, moeder en ikzelf. Ik heb geen broers en zussen.

Hielden jullie je thuis bezig met de wereldpolitiek?

Ik was er in geïnteresseerd. Vooral omdat ik wist, dat de dienstplicht er aan zat te komen en omdat ik eigenlijk wel graag naar Joegoslavië wilde. Ik heb de uitzending naar Joegoslavië nauw gevolgd omdat daar toen ook een familielid van mij woonde. Voor hem was het nogal een spannende tijd. Verder volgde ik het conflict in de Golf. Ik zat 's morgens vroeg, toen het begon, voor de tv te kijken naar wat daar allemaal gebeurde.

Wat waren je beweegredenen om je vrijwillig te laten uitzenden?

Ik ben opgekomen in Utrecht. Daarna ben ik in Ede geplaatst bij 120 Rayonverbindingscompagnie van 106 Verbindingsbataljon. Hier kwam het bericht binnen van Luchtmobiel dat ze mensen zochten om mee te gaan naar Joegoslavië. Ik ben hierover met mijn sergeant wezen praten en we besloten om ons samen op te geven. En zodoende zijn we ook alle twee uitgezonden. De reden waarom ik uitgezonden wilde worden was, dat het mij een hele levenservaring leek. Iets wat je niet vaak mee kan maken. Het leek me wel goed voor mezelf. Ik was ook wel nieuwsgierig naar hoe een oorlog er uit zou zien.

Hoe reageerden je ouders op jouw keuze?

Mijn vader was het er mee eens. Die vond het een goede zaak. Zeker voor mijzelf. Mijn moeder was toch wat terughoudender. Die wilde meer weten. Die vond het allemaal wel eng. Maar uiteindelijk heeft ze er toch mee ingestemd. Ik ben de enige thuis. Je bent toch het laatste. Maar ze vond het heel goed dat ik het deed. Ze vindt nog steeds goed dat ik het gedaan heb.

Wat voor gedachte had je over 'een echte oorlog'?

Ik ging daar met het idee naar toe: van alles fluit daar om je oren heen. Dat bleek een heel verkeerd idee te zijn. De eerste zes weken zaten we in een hotel in Brela, ten zuiden van Split. Hier merkte je totaal niets van de oorlog, behalve berichten die binnen kwamen. Daarna zijn we naar boven gegaan en kwamen we in Tuzla terecht. We moesten daar het vliegveld bewaken. Daar maakte je de oorlog van dichtbij

mee. Je zat daar tussen de vechtende partijen. Moslims tegen Serven. En soms werden wij beschoten en moesten we de bunkers in.

De regering vindt, dat het leger, naast het verdedigen van het vaderland en het bondgenootschappelijk grondgebied, wereldwijd een bijdrage aan vrede, veiligheid en stabiliteit dient te leveren. Eén en ander in VN-verband. Wat vindt je van deze ontwikkeling?

Deze ontwikkeling op zich is heel erg goed. Ik vind ook dat het Nederlandse leger moet open staan voor dit soort ontwikkelingen. Alleen vind ik dat de VN te weinig kan en mag doen om de vrede te bewaren in een bepaald land. Het mandaat beperkt je in zekere zin. In Simin-Han, de tweede plaats waar we zaten, werden we in een konvooi beschoten. We hadden geen zware wapens en er kwam geen luchtsteun. Iedereen zat erg in spanning. Op zo'n moment voel je je door het mandaat gepakt en vraag je je af waar je mee bezig bent.

De vorige Minister van Defensie, Ter Beek, sprak bij de start van de uitzendingen in 1992 over aanvaardbare risico's die de mensen zouden lopen. Klopt dat volgens jou?

Ik deel zijn mening. Als je kijkt naar het aantal slachtoffers dat gevallen is aan Nederlandse zijde, dan is er inderdaad sprake van aanvaardbare risico's. Er zijn geen Nederlanders gesneuveld door beschietingen. De doden en gewonden die gevallen zijn waren het slachtoffer van ongelukken. Het Nederlandse leger treedt gewoon zeer professioneel op. Men stelt zich veel terughoudender op dan bijvoorbeeld de Britten. Die krijgen veel feller op hun dak terug. Nederlanders zijn gewoon geliefd. Het Nederlandse leger stelt zich minder agressief op dan de Fransen en de Britten. Op het moment dat zij beschoten worden, wordt er meteen keihard teruggevuurd. Dat gebeurt aan Nederlandse zijde met meer beleid.

Wat doen de Nederlanders in plaats van schieten?

Nou, ik wil niet zeggen dat ze meteen onder de grond weg kruipen. Maar er wordt toch goed nagedacht: wat zijn de gevolgen als wij hier gaan schieten. Wat gebeurt er met onze mannen. Is het dan nog wel verantwoord dat we hier blijven. Ik heb verhalen gehoord van Engelsen die langs rijden met een tank en die schieten. Als ze vanuit het raam van een huis beschoten worden, schieten ze het raam eruit en maken het twee keer groter. En dan is het einde verhaal. Maar daardoor worden die Engelsen ook gezien als een

agressiever leger en worden ze ook veel harder aangepakt. Dat zie je gewoon.

Het Nederlandse leger praat meer en gaat tactischer om in dit soort situaties?

Ja, dat denk ik zeker. Onze bataljonscommandant, de overste Vermeulen, die heeft met veel praten heel veel bereikt. En dat is een goede zaak. Het is ook de kwaliteit van het Nederlandse leger. Daardoor kun je ook zeggen, dat als er op deze manier verder wordt gewerkt, er van aanvaardbare risico's sprake is.

Heb je tijdens je werkzaamheden iets gemerkt van de meer ideële doelstelling, veiligheid bieden en humanitaire hulp. Of was het gewoon werk?

Het was veelal werk. Je moet niet echt naar de burgers toetreden. Als je dat gaat doen dan raak je emotioneel betrokken bij de burgers. En dat is iets wat je niet kunt doen, want dan kun je je taak niet goed uitoefenen.

Belemmert contact met de burger de werkzaamheden?

In zekere zin wel. Je moet er toch van uit gaan, die mensen hebben niks of bijna niks. Wij hebben veel, veel luxe. En die mensen, uiteraard, zou ik ook doen in zo'n situatie, die proberen daar gebruik van te maken. Als je veel met burgers in contact komt, wordt je emotioneel betrokken bij die mensen. En dan ga je ze eerder helpen, wat niet de bedoeling is. Het zou volgens mij de mensen te veel afhankelijk van je maken. Ze zouden het weer veel zwaarder hebben als wij er niet meer zouden zijn. En daar moet je op letten.

Wat droeg jij met Dutchbat dan bij aan hun situatie?

Vooral het bieden van veiligheid. Dat was en is de hoofddoelstelling van Dutchbat en niet om mensen van materiële hulp te voorzien. Dat was en is meer de taak van de transport-eenheden. En wat betreft het bieden van veiligheid, ik had wel het idee dat we de mensen iets te bieden hadden. In

de regio waar wij zaten heb ik veel positieve berichten gehad. In het dorp waar wij zelf zaten heeft men veel voor ons gedaan, leuke dingen als blijf van waardering dat wij daar voor hen zaten. Dat gaf gewoon een heel goed gevoel. Dat was heel leuk, ja. Aan het eind van mijn periode had ik echt het gevoel dat we iets gedaan hadden voor deze mensen, ze hebben het gemerkt, ze waarderen dat. Vlak voor dat we naar huis gingen werd er door die mensen een feest georganiseerd. Van dat soort dingen, waaruit blijkt dat de mensen echt zeggen: ja, het is goed dat jullie hier zijn. En dan komt het inderdaad bij je terug, ja, we hadden de mensen iets te bieden.

Heb je na je terugkomst een andere kijk gekregen op de wereld-politiek?

Nee, ik had het gevoel door daar met anderen te zijn een bijdrage te leveren aan de vrede. Dat is toch sterker dan negatieve gedachten. Dat Nederland deelneemt aan internationale vredesoperaties blijf ik een goede ontwikkeling vinden. Het heeft mijn kijk op de wereld niet veranderd.

Ben je zelf veranderd?

Ja, als ik eerlijk moet zijn, ja. Ik ben socialer geworden tegenover anderen, rustiger. Ik ben iets afwachtender tegenover mensen die iets verder van me afstaan. Ik ben toch vooral rustiger geworden. Soms ook afstandelijker. Ben geen flapuit meer.

Ik heb begrepen dat je uitzendingervaringen geleid hebben tot een keuze voor defensie?

Ik ben momenteel verlengd dienstplichtig en ben aan het solliciteren naar een KMS-functie. Tijdens en na de uitzending werd het voor mij duidelijk dat ik dit soort werk echt wilde. Dat het iets voor mij is. Dat zag je ook bij meer jongens die waren uitgezonden.

Ad Hornis

Kapitein Hans Scholten

Kapitein Hans Scholten, werkzaam bij de Sociaal Medische Dienst als begeleidingsofficier voor de mariniers, is getrouwd en heeft een prachtige zoon van 8 jaar. Vanaf het moment dat hij in 1962 opkwam was hij werkzaam in diverse functies: bij de M.P., in operationele eenheden en bij de sport. De laatste jaren ging hij de personeelskant op. De afgelopen 32 jaar was hij o.a. werkzaam op de Antillen, in Amerika, Noorwegen, Schotland en Malta en werd hij uitgezonden naar Cambodja.

Toen je er voor koos bij het korps te gaan was de taakstelling van Defensie een heel andere dan nu. Kun je vertellen wat die veranderingen voor je hebben betekend?

Eigenlijk waren de voortdurende uitdagingen voor mij het belangrijkste. Ik heb een overgang nooit als schokkend ervaren. Internationale oefeningen, pooltrainingen, het onbekende, dat was het voor mij. In de loop van de jaren hebben we heel veel internationale ervaring opgedaan bij redelijk grote operaties. Daar kwam zowel van bovenaf als van onderaf veel bij kijken. En als je dan zo'n operatie als Cambodja krijgt, dan is de hand-out aanwezig. Je hoeft het alleen wat uit te werken, wat groter te maken en het daar neer te zetten.

Het is een schokkende ervaring om, vanuit Thailand, Cambodja binnen te komen, over die brug met al die gehandicapte kinderen, de lucht die je daar ruikt. Als je dan gewoon een stevig raamwerk om je heen hebt, de leidraad die voor elke operatie geldt, dan heb je daar op zo'n moment steun aan.

Maar of je nu naar Zeeland, Noorwegen of de Antillen gaat, je moet altijd zorgen dat je je complete barang bij je hebt. Overall is ander werk, zijn andere mensen, zijn andere omstandigheden. In de loop van de jaren klim je in rang, dat brengt andere verantwoordelijkheden met zich mee, ook naar de organisatie toe. Dat geeft uitdaging, prikkel, maar ook verantwoordelijkheid voor de mensen die op dat moment bij je zijn.

Maakt het verschil voor jou of je de doelstelling van een V.N.-uitzending kunt onderschrijven of niet?

Die vraag is moeilijk in één keer te beantwoorden. Je hebt een keus gemaakt. Ik heb die keus in mijn leven verschillen-

de keren gemaakt. Blijf ik wel of niet bij deze organisatie? Het is niet goed als je als 16-jarige gaat werken met het idee dat je bedje tot je pensioen gespreid is. Je moet zo af en toe kritisch naar de organisatie kijken of je je daar nog wel in kunt vinden. Het antwoord is voor mij nog steeds ja.

Cambodja betekende voor mij weer eens 24 uur per dag, 7 dagen per week, met een groep mariniers onder elkaar, samen van hoog tot laag de verantwoordelijkheid dragen.

Cambodja betekende ook hulp geven aan de lokale bevolking met de centen van Pronk. Daar kijk ik met veel voldoening op terug.

Een tamelijk gesloten bevolking laat jou als uitvoerder van die hulp gemakkelijker achter hun deuren toe. Je ziet hoe ze leven, je komt in de school, het schoolhoofd vertelt je dat hij moet rondkomen met 28 gulden per maand met 6 kinderen en een in de buik. Je ruikt hoe het daar thuis stinkt, want ze hebben geen toilet en water. Je ziet hun enige broek, hun enige shirtje dat elke morgen weer schoon aan moet. Om in die situatie als team te werken gaf mij veel voldoening.

Maar dat was toch niet je primaire taak?

Nee, dat kregen we erbij. Mijn eigenlijke taak was, als OCC van de verzorgings-compagnie, het runnen van een kamp waar tussen de 200 en 400 personen verbleven. Daar heb je het ook druk mee, want er komt heel wat op je af als je een stelletje gezonde kerels zolang bij elkaar zet, zonder enige vorm van vertier buiten het kamp en met een zeer intensief werkprogramma.

Hoe was zo'n ervaring voor de jonge mensen om je heen?

Een gigantisch schokkende ervaring, denk ik. Toen we het land binnen reden, was ook die knul van 18 met z'n grote smoel stil. En dan al die ervaringen met het land zelf: er was geen rechtsorde, geen goed werkende politiemacht, er werd vermoord.

Het grote contrast met Nederland, dat dan toch wel aan de top van de wereld staat, zo mooi, zo netjes, geld om alles te kopen. Die ervaring doet die jonge knul op. Daar zal hij iets van mee nemen als hij later leiding gaat geven of bij de opvoeding van zijn kinderen. Ik denk, dat een heleboel mensen hier positief uitkomen, hoe schokkend de ervaring ook geweest is.

Nederland steunt dergelijke VN-acties om te zorgen dat elementaire mensenrechten in zo'n gebied een kans krijgen. Maar je eigen westerse waarden sluiten wellicht slecht aan bij de leefwereld van de mensen die je probeert te helpen.

Dat was best wel eens moeilijk. Maar je bent verkeerd bezig als je met je westerse ogen probeert daar de cultuur te verbeteren. Je hebt een bepaalde invloed en die moet je proberen te gebruiken, met inachtneming van de daar geldende normen en waarden. Want hoe lang blijven we daar? Ik kan andere mensen niet opleggen dat de manier waarop ik het doe misschien wel prettiger is. Ik kan wel het goede voorbeeld geven, in de hoop dat ze zien dat het anders kan. Ik vind dat we bij een uitzending die gedachte bij ons moeten dragen. Al is het maar een druppel op de gloeiende plaat. Op de lange termijn zullen mensen zelf in gaan vullen wat ze er aan overhouden hebben.

We hebben een stabiele situatie daar gecreëerd, er hebben zich verkiezingen voorgedaan, er is een regering gevormd en daarna hebben we ons terug getrokken, nadat we gezorgd hadden dat iedereen nog wat centen had.

Maar heb je daar dan nooit met kromme tenen gestaan?

Ik heb er een goede gewoonte van gemaakt elke avond de dag aan me voorbij te laten gaan. Dan leer je, dat een heleboel dingen op het moment dat je ze uitvoert nog geen plekje hebben, dat je ze op dat moment nog niet op waarde kunt schatten. Maar als je dan later terug kijkt, zie je dat uiteindelijk alles bij elkaar en in elkaar past.

Er had natuurlijk van alles kunnen gebeuren, maar moet ik daar dan van te voren over in gaan zitten. Ik hield me goed aan de voorschriften: helm, vest en wapen. Maar ik heb nooit het idee gehad dat ze het op mij persoonlijk gemunt hadden. Er waren natuurlijk schietpartijen, maar dat was altijd onderling. En als twee mensen ruzie hebben dan kun je natuurlijk, als je een sterke man bent, hun je wil opleggen. Maar daarmee onderdruk je de ruzie en die laait, als je weg bent, misschien nog wel heftiger op. Je moet die mensen laten leven op de manier waarvan zij denken dat die goed voor ze is.

De voorbereidingen voor Cambo 3 waren goed, zei je. Hoe was het met de risico's, ofwel de aanvaardbare risico's zoals ze genoemd werden?

Wat is dat een aanvaardbaar risico?

Ik ga weer uit van de stelling dat het korps hierin gegroeid is.

Daarnaast blijven factoren als voldoende rust, een goede voeding en een goede basis-conditie belangrijk om dingen niet onnodig zwaar te maken.

Goede discipline, je echt houden aan de regelgeving, helm op, vest aan, zorgen dat je water bij je hebt, een radioverbinding, zorgen dat men weet waar je naar toe gaat, dat je voertuig in goede staat is. Dat zijn allemaal belangrijke zaken bij het uitvoeren van je taak. Het is de combinatie van een goede drill, goede opleidingen en voldoende mensen. En elke man is belangrijk, ook de verzorgers, ook de man in het kombuis. Ze hebben een belangrijke taak en zijn, zo nodig, inzetbaar. Als de strijdende partijen aan de gang zijn dan wordt het een kritisch gebeuren. En er waren natuurlijk uitschieters en het is een land dat vergeven is van de mijnen. Maar als ik zie dat zich betrekkelijk weinig incidenten hebben voorgedaan, dan durf ik te zeggen dat de risico's aanvaardbaar waren. Als ik met een voertuig een mijnenveld in rijd en ik spring eruit om te helpen het voertuig achteruit te trekken dan moet je je houden aan het gegeven dat daar, waar het voertuig gereden heeft, geen mijnen zijn. Op dat spoor kun je rustig terug lopen. Dat zijn van die kleine elementen die in een opwerkperiode goed naar voren moeten komen en in de praktijk hun dienst hebben bewezen.

Was jullie terugkomst net zo goed voorbereid?

Er hebben zich een aantal incidenten voorgedaan. Ik vergeijk het wel eens met een speelgoedautootje dat rijdt op 6 Volt. Daar moet je geen 220 Volt door willen jagen, dan verbrandt de boel. Er zijn mensen geweest die in een te hoog spanningsveld hebben gezeten. Als ik in het gips loop, is dat zichtbaar, is iedereen vol medeleven. Maar als ik ergens anders beschadigd ben, een klap van de molen gehad heb, dan is het niet zo duidelijk dat die beschadiging wat aandacht behoeft. Wat ik nu om me heen zie, en laten we vooropstellen dat elke uitvaller er één te veel is, is het aantal betrekkelijk laag. Ik denk dat het pas over een jaar of 5 echt duidelijk wordt. Dan kun je pas zeggen: dit zijn de niet-zichtbare verwondingen van Cambodja.

En nogmaals, het was schokkend een land als Cambodja alleen al in te komen en deze ervaringen niet kwijt te kunnen. Je zou dan verwachten dat het meteen bij thuiskomst begint te borrelen, maar voor hetzelfde geld komt het pas na anderhalf jaar. Dan zit je weer in de tredmolen van zo'n Nederlands gezinnetje met zijn Nederlandse problematiek en dan komt Cambodja boven drijven. Dat kan ik me goed voorstel-

len want de luxe en de rijkdom in tegenstelling tot de armoede daar is schrijnend. Dat kan bepaalde spanningen en weerstanden oproepen. Je kunt trainen, ervaringsgeld opdoen maar hoe je daar op reageert is individueel bepaald.

Is er voldoende kennis, capaciteit en geduld binnen de marine beschikbaar om die uitvallers alsnog te ondersteunen?

Ik denk dat het niet alleen een probleem is van de marine maar van de hele maatschappij. De hele maatschappij heeft niet zoveel ervaring met traumatische gebeurtenissen, behalve met mensen die in concentratiekampen hebben gezeten. Maar de Tweede Wereldoorlog is 50 jaar geleden, Korea ligt ver achter ons. Er is nog maar een beperkte groep die die ervaringen kent. Ik denk, dat er best een gewillig oor is, maar men heeft het er ook moeilijk mee, men is er niet op ingesteld. Ervaringen in Cambodja en Joegoslavië zullen een kleine bijdrage leveren in inzicht in deze patiënten. Ik wil het in het positieve zien; ik denk dat alles bijdraagt tot een verruiming van aandacht voor die problematiek.

Ik vind dat wel een positieve zienswijze....

Het mag best wel eens gezegd worden. Wij gaan met meer ervaring om met een gebroken been dan met een niet zichtbare verwonding. Als er hier zo'n vent binnenkomt en die gooit een pul hete koffie door de kamer, jij onder de boel, ik onder de boel, ik moet je gezicht nog zien. Daar gaan we niet zo gemakkelijk mee om. Je eerste reactie zal zijn ben je nu helemaal bedonderd? Maar valt hier iemand binnen met een paar krukken omdat hij gestruikeld is over de drempel dan zullen we met zijn tweeën toe schieten en hem overeind helpen. Dat ligt een stuk makkelijker.

Aan de andere kant is het de consequentie als je mensen in dit soort gebieden te werk stelt. Dat geldt ook voor andere niet zichtbare ziektes die je daar op kunt lopen: dysenterie, difterie en weet ik wat je daar al niet opdoet. Daar komen mensen mee terug en hebben daar problemen mee. Zolang het gedrag van die mensen binnen de acceptatie-grenzen ligt, binnen de geldende normen, dan ligt dat allemaal een stuk prettiger. Maar op het moment, dat hun gedrag buiten de door ons gestelde grenzen komt, wordt het problematisch.

De prioriteitennota zorgde voor de nodige afslanking en er

moeten nu nog een keer 4000 mensen uit. Tegelijkertijd wordt er vaker ingezet, vaker uitgezonden. Wat merk je hiervan op de werkvloer?

Bij het korps niet zoveel. We hebben goede materialen, voldoende munitie voor een opwerkperiode en een gevulde bemanningslijst. Het zou ook niet erg slim zijn ons aan te pakken. Want in datgene, wat men met de nieuwe structuur wil bereiken, schitteren we natuurlijk al enige jaren. Waar men wel mee zit is, dat er geen derde bataljon is gekomen. Dat zou goed geweest zijn alleen, al om mensen de benodigde rust te geven, een ontspannen periode. Er zijn mensen geweest die, net terug uit Irak, doorgegaan zijn naar Cambodja en toen verder naar de Antillen. Want dat moet ook doorgaan. Als je daar een gezinnetje bij denkt, dan zou er wel eens enige onvrede kunnen ontstaan bij dat gezin en bij de marine-man. Als een man te lang en te vaak van huis is geeft dat spanningen in de thuissituatie.

Zo'n derde bataljon zou ook goed geweest zijn omdat de structuur zoals wij die hebben de meest ideale is: licht bewapend, snel, mobiel en een grote dosis ervaring. Niet alleen met de fiets naar je werk en terug, maar in de breedste zin: met veel overplaatsingen, veel uitzendingen en al die oefeningen die al jaren draaien. Met alle respect voor de Luchtmobiele Brigade denk ik toch, dat je de body die wij hebben niet op kunt bouwen in de tijd die je nodig hebt voor een schriftelijke cursus. Als ik tegen jou zeg, je moet het zo doen, en het is tegen jouw gevoel in, kan ik dat alleen maar overbrengen vanuit een stuk ervaring. Het feit alleen dat ik het zeg is bij onze oefeningen dan onvoldoende. Ervaring, stap voor stap opgedaan in oefeningen, het verrijken van je inzichten, je eigen body...dan kun je er met een stel goede maten tegenaan. Kijk, men gript wel eens in onze maatschappij maar als ik kijk naar het reilen en zeilen van de Amerikanen, de Italianen, de Duitsers, en ik zet ons er naast, dan doen we het heel goed. Dat griepen is Jan Kaas eigen, maar als puntje bij paaltje komt dan zijn we er.

Als jij nu eens een advies aan de marine-top of aan de politieke leiding zou mogen geven...

(Zucht...) Ik blijf erbij, dat je een mens in de organisatie, die enthousiast is, een goede opleiding krijgt en uitdagend werk doet, kunt belasten. Maar je moet er voor waken, dat je hem niet overbelast. Dan ga je een goed produkt, ik wil niet zeggen misbruiken, maar je geeft hem niet de kans zich op te toppen. Lichaam en geest moeten soms tot rust komen.

Ik denk dat in dat opzicht een uitbreiding van het aantal mannen, van de beschikbare roulatie tussen operationeel en niet-operationeel, beter kan dan hij nu is. En dat je dan een goed gemotiveerde marine-man, die in goede harmonie met z'n gezin kan leven, beschikbaar hebt voor een hoop jaren. De extreme omstandigheden zijn uitdagend en ik denk ook dat het gros die uitdaging in zijn werk zal blijven vinden. Maar het is ook zinvol te investeren in de toekomst. Daar moet je niet op bezuinigen.

De operaties die we nu gehad hebben vragen gewoon een boel van mensen. Met alle goede bedoelingen, zoals als het thuisfrontcomité (perfect!), is het wel de man die het moet doen en daar ter plekke geen moment rust heeft. Dan is een goed verlof noodzakelijk en daarna weer aan de slag.

Ik weet niet hoeveel vredesoperaties nog deze kant opkomen. De spanningen in de wereld nemen alleen maar toe. De kans om ingezet te worden wordt groter. Dan moet je de militair ook goed inzetten.

Zoals wij het gered hebben in Cambodja daar kun je met vol-doening op terugkijken. Niet bezuinigen en zeker niet op functies. Ook niet op de ondersteunende functies. Vroeger was de verhouding strijder-verzorger 1 op 7. Nu ligt dat aantal veel lager(1:3) Maar ook die ondersteuning is belangrijk, alleen dan kun je met een goed gemotiveerde crew terugkijken op goede resultaten.

Wat ik als heel positief ervaren heb en waardoor ook het niveau van de VN-hulp opgekrikt werd, is het gebruik maken van bij ons beschikbare technische hulpmiddelen om die landen te ondersteunen. Je hoeft niet altijd met een strenge blik van boom tot boom te sluipen en met het geweer voorwaarts te gaan. Je kunt je ook zichtbaar maken, met die blauwe helm op, hier kom ik en tot zo ver kun je gaan. Zo niet dan krijg je een draai om je oren. Die instelling mag je ze best laten weten, maar geef ze tegelijkertijd een stuk technologie zoals wij die hebben. Dat is ook één van de redenen om te zeggen: bezuinig niet.

Help die mensen op de rit. Dat is ook een manier van vrede brengen. Laten zien hoe het moet en iets achter laten. Dat is een belangrijk item voor iedere volgende vredesoperatie: neem een stuk techniek mee en breng die techniek onder de mensen. Als ik zie wat we daar allemaal gedaan hebben. We hebben natuurlijk altijd alles bij ons, gebruik het dan ook. Zo hebben we de lokale politie geholpen om een motor weer op

gang te krijgen. Je moet natuurlijk niet aankomen met elektrische pompen, het moet afgesteld zijn op het primitieve daar. Mechanisch water uit de grond halen, zorgen voor de afvoer van een toilet, het aanleggen van een weg. Als je schoon water hebt kun je de hygiëne opvoeren en dus ziektes bestrijden. Zorg ook voor een school. De boeken, schriften en potloodjes kochten we, met centen opgebracht door 't COM, op een markt.

Wat me opvalt in jouw verhaal, maar ook in dat van anderen, is het feit dat juist, omdat je vanuit een militaire structuur en organisatie werkte, er veel mogelijkheden tot hulpverlening waren?

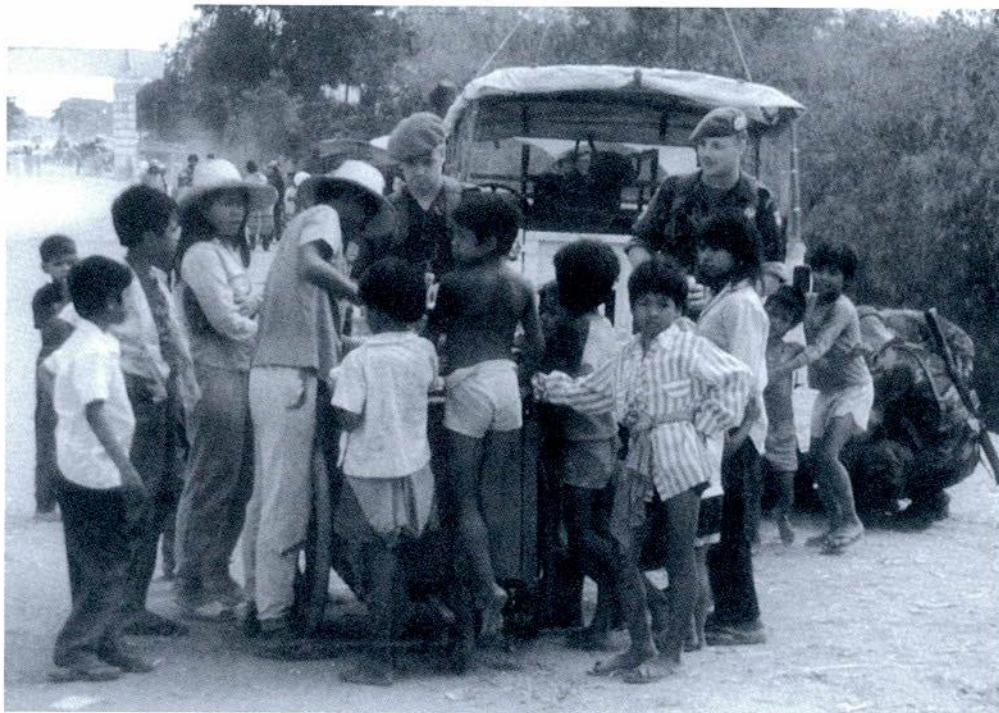
Dat klopt, je hebt de structuur, je hebt de middelen, dus ga zo mogelijk over tot een stuk hulpverlening. De dankbaarheid van de mensen daar is gigantisch. Natuurlijk is vrede en veiligheid je eerste taak, maar zodra dat er is gebruik dan je structuur om zo'n land op een hoger plan te krijgen. Ondanks dat maar een paar procent van onze organisatie met

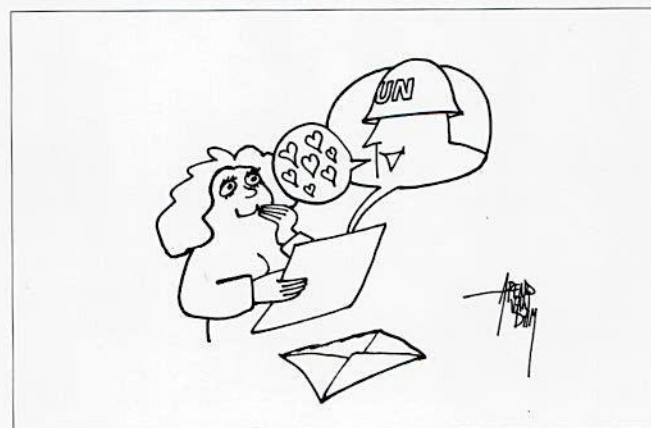
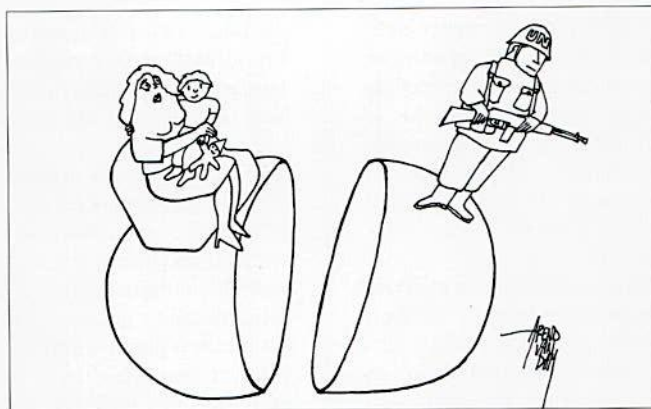
die taken belast was, werkte het perfect.

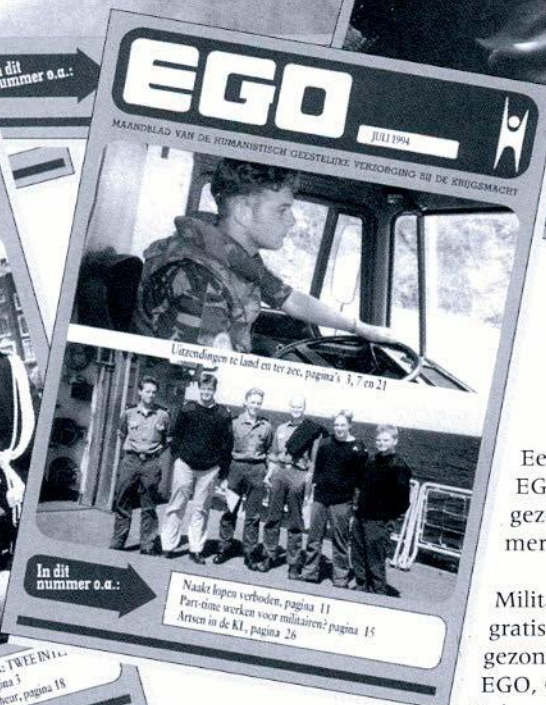
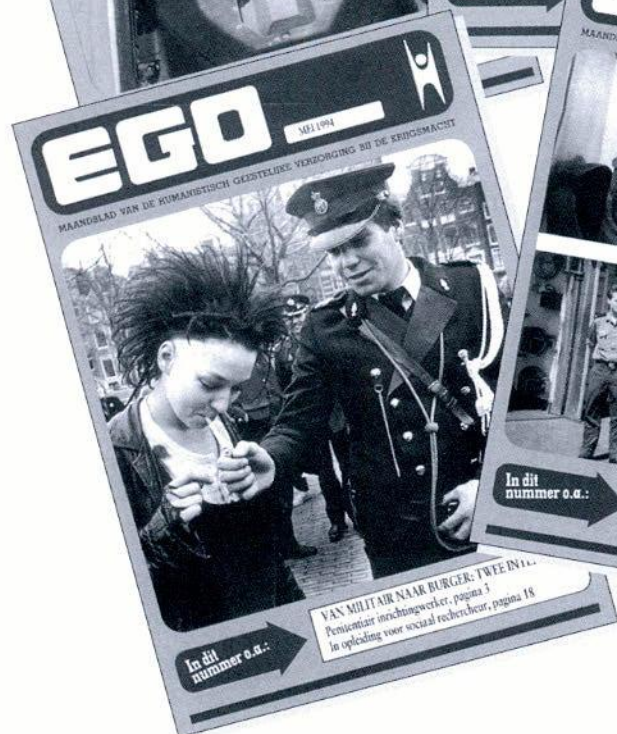
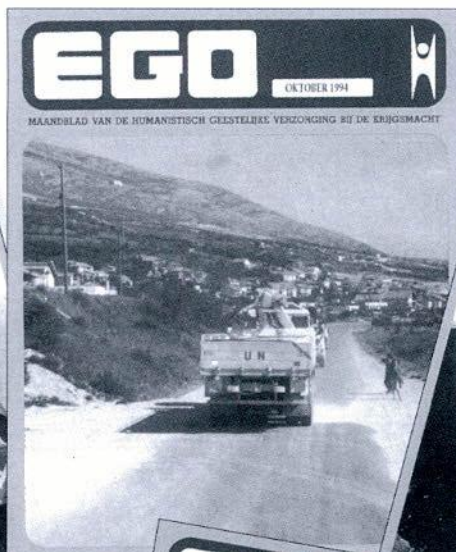
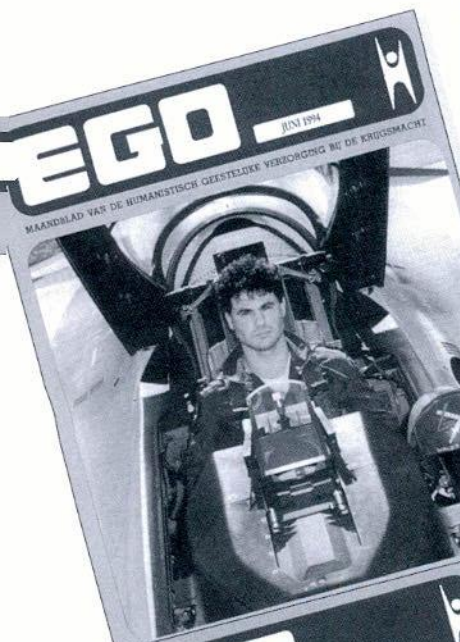
En het is denk ik voor deze in welvaart levende jonge Nederlanders een gigantische eye-opener om te zien hoe het er elders in de wereld aan toe gaat.

Wat betreft de VN-organisatie zou ik graag zien dat er wat meer organisatorische en technische inbreng zou komen van bijv. Nederland. Met sommige landen is het, door het verschil in cultuur en financiële mogelijkheden, ontzettend moeilijk samenwerken. Hiërarchie, de waarde van geld, de visie op zo'n operatie spelen toch een grote rol. Ik denk dat dit niet ten goede komt aan de waarde van een VN operatie. Daarom ben ik blij dat er nu een Nederlandse militaire vertegenwoordiger in de VN gekomen is. Wellicht kan op die manier meer gebruik gemaakt worden van onze kennis en vaardigheden.

Carine van Hinte

Een boekje als dit krijgt iedere EGO-lezer elk jaar gratis toegezonden bij het decembernummer van EGO

Militairen krijgen EGO op aanvraag gratis op hun militaire adres toegezonden. Voor inlichtingen: redactie EGO, Oranje Nassaulaan 71, 3708 GC Zeist, telefoon 03404-20906

